

338.4291

พ 751 ค

ธ. 2

บริจาค

รายงานการวิจัย

ศักยภาพและแนวทาง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

(Potential and Guides for Ecotourism Development in Koh Samui)

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์

อธินันทนากการจาก

๗๖ ๕

(รองศาสตราจารย์ ดร. พิศมัย จารุจิตติพันธ์)

26 ก.ค. 2555

สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(เงินอุดหนุนจากงบประมาณรายได้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551)

843717

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐาน ข้อความความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากเอกสารแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลเกาะสมุย ซึ่งประกาศใช้เดือนธันวาคม 2547 ข้อมูลจากเอกสารแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552-2554) และแผนที่เกาะสมุย (ภาพประกอบที่ 1)

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลความคิดเห็นเชิงลึกโดยการให้สัมภาษณ์ลึก (Depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) มีจำนวน 48 คน ประกอบด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่สำคัญในเกาะสมุย ได้แก่ นายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเกาะสมุย รวม 6 คน ปลัดอาวุโสอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่และตัวแทนโรงเรียนในเกาะสมุย รวม 10 คน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2 ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพาสमित ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลรัฐและเอกชน รวม 7 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยในเกาะสมุย รวม 5 คน ผู้นำชุมชน 7 คน และผู้บริหาร/ตัวแทนธุรกิจโรงแรม-ที่พัก 7 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลความคิดเห็นโดยการตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีจำนวนรวม 344 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจากตำบลอ่างทอง 83 คน ตำบลลิปะน้อย 29 คน ตำบลดลิ่งงาม 37 คน ตำบลหน้าเมือง 47 คน ตำบลมะเร็ต 32 คน ตำบลบ่อผุด 67 คน และตำบลแม่น้ำ 49 คน

การรวบรวมข้อมูลกระทำโดยการบันทึกข้อมูลพื้นฐาน การสัมภาษณ์ลึก การสนทนากลุ่มและการสอบถามความคิดเห็น โดยมีการจัดเก็บรวบรวมในภาคสนาม 2 ครั้ง ครั้งแรกเก็บข้อมูลในวันที่ 10-18 ธันวาคม 2551 ครั้งที่สองเก็บข้อมูลในวันที่ 18-24 มีนาคม 2552

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำด้วยการพรรณนา โดยอาศัยสถิติบรรยาย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ TOWS (Threat-Opportunity-Weakness-Strength analysis) และการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันโดยตัวแบบเพชร (Diamond Model) ได้ผลสรุปที่สำคัญดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ TOWS ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ผลการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุยสรุปได้ดังภาพประกอบที่ 2

ปัจจัยกดดัน (T)	โอกาส (O)
1. การแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นภายในประเทศ 2. ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (ต้องแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในประชาคมอาเซียน)	1. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว 2. อุปสงค์การท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คุณภาพและความเป็นอยู่ของเดิมมากขึ้น 3. ความหลากหลายและความสะดวกรวดเร็วของระบบการคมนาคมขนส่ง 4. การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้เทศบาลเมืองเกาะสมุย 5. การมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในทะเลอันดามัน และเป็นศูนย์กลางของประชาคมอาเซียน 6. ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน
จุดอ่อน (W)	จุดแข็ง (S)
1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไม่มีความโดดเด่น 2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ขาดความพร้อม (สมรรถนะหลัก) ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3. ไม่มีทิศทางและแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาการท่องเที่ยว 4. ระบบ/การบริหารและการจัดการท่องเที่ยวมีคุณภาพในระดับพอใช้ 5. ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวน้อย ทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ	1. เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลก 2. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีความสวยงามหลากหลาย กระจายทั่วทั้งเกาะ 3. มีกิจกรรมการให้บริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีชื่อเสียงด้านสปา

ภาพประกอบที่ 2 ผลการวิเคราะห์ TOWS ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

2. ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

2.1 ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยจากผลการวิเคราะห์ TOWS

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวภายใต้หลักการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า เกาะสมุยมีศักยภาพการพัฒนาในทุกองค์ประกอบ ทั้งในด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชน เนื่องจากเกาะสมุยมีโอกาส (O) ในการพัฒนาในทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีจุดแข็ง (S) ในองค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบ/เงื่อนไขของตัวแบบเพชร ซึ่งพบว่าเกาะสมุยมีศักยภาพการพัฒนาทั้งภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยหลักทั้ง 4 ด้าน คือ เงื่อนไขปัจจัยการผลิต กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน เงื่อนไขอุปสงค์ และอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง และมีศักยภาพการพัฒนาภายใต้เงื่อนไขที่เป็นปัจจัยภายนอก เนื่องจากเกาะสมุยมีจุดแข็ง (S) ในทุกองค์ประกอบ/เงื่อนไขของปัจจัยหลัก และมีโอกาส (O) จากปัจจัยภายนอกทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและปัจจัยภายนอกอื่น

2.2 ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

เกาะสมุยมีศักยภาพโดยรวมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีศักยภาพสูงในองค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภททะเล หาดทราย แสงแดด และภูเขา เนื่องจากเป็นแหล่ง/ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา และด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต พบว่าไม่มีความโดดเด่น แต่มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ในด้านวิถีชีวิตด้านการเกษตร ได้แก่ ด้านวิถีชีวิตของชาวสวนมะพร้าว ชาวสวนผลไม้ และชาวประมง โดยสรุปตามระดับคุณภาพและศักยภาพการพัฒนาได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : ตำบลมะเร็ต เป็นตำบลที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพดีและมีศักยภาพการพัฒนาสูงในทรัพยากรท่องเที่ยวทุกประเภท

กลุ่มที่ 2 : ตำบลดลingham และตำบลบ่อผุด เป็นตำบลที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพดี และศักยภาพการพัฒนาสูงในทรัพยากรท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ และด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา โดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพพอใช้และมีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง ในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต

กลุ่มที่ 3 : ตำบลหน้าเมือง และตำบลแม่น้ำ เป็นตำบลที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง และมีศักยภาพการพัฒนาสูงในทรัพยากรท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ และด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา โดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพและไม่มีศักยภาพการพัฒนาในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต

กลุ่มที่ 4 : ตำบลอ่างทอง และตำบลลิปะน้อย เป็นกลุ่มที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพดี และมีศักยภาพการพัฒนาสูงในด้านทรัพยากรท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ โดยไม่มีทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทอื่นที่มีคุณภาพและศักยภาพการพัฒนา

ส่วนองค์ประกอบอื่นๆตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว องค์ประกอบด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านดังกล่าวในเกาะสมุยโดยรวมมีคุณภาพในระดับพอใช้ และมีศักยภาพการพัฒนาในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ โดยเฉพาะในด้านระบบบำบัดน้ำเสีย ท่อระบายน้ำ และระบบประปา และด้านการควบคุมการสร้างอาคารสิ่งก่อสร้างไม่ให้รุกล้ำพื้นที่สาธารณะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวพบว่า ยังมีน้อยมาก กิจกรรม/กระบวนการที่จัดดำเนินการโดยภาคธุรกิจมากกว่าภาครัฐ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวระหว่างการท่องเที่ยว การให้ความรู้โดยการแจกแผ่นพับ โฆษณาแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการเสนอขายบริการการท่องเที่ยว ส่วนภาครัฐได้จัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้โดยการพัฒนาทรัพยากรบุคคลฝ่ายการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ในรูปแบบของการอบรมภาษาต่างประเทศ อบรมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การฝึกมัคคุเทศก์น้อย การแสดงศิลปวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงทำหน้าที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและทำป้ายบอกสถานที่ตั้งและบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและป้ายอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนขององค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ยังมีน้อยมาก ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์และการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมและการปฏิบัติตามระเบียบของกฎหมายด้านการก่อสร้างที่อยู่อาศัยและอาคารต่างๆ

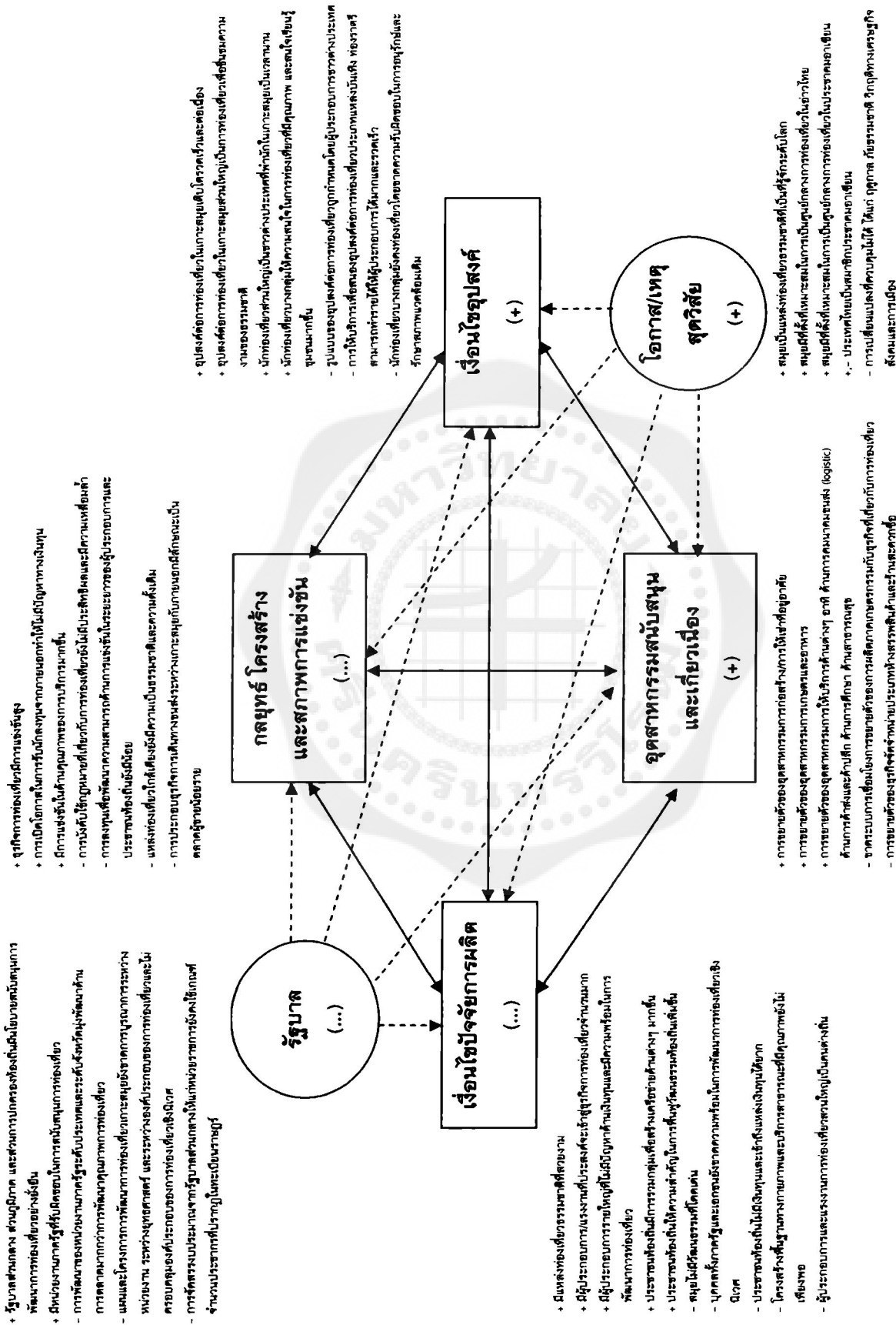
สภาพการดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการโดยภาคธุรกิจเอกชน หน่วยงานภาครัฐทั้งที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและการขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การขาดความรู้และความสามารถในการจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว การขาดผู้รับผิดชอบหลักหรือผู้ประสานงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนการขาดการประสานงาน/ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และระหว่างหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบระดับสถาบันกับประชาชนหรือผู้รับผิดชอบระดับชุมชน อย่างไรก็ตามผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ภายใต้การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเทศบาลเมืองเกาะสมุยเป็นกลไกสำคัญ หากมี

การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในด้านดังกล่าวของแต่ละองค์ประกอบ เกาะสมุยยังมีศักยภาพโดยรวมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ทั้งนี้ต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาการผลิตภาคเกษตรกรรม

3. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันสูงในด้านปัจจัยหลักในส่วนของอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง โดยมีการขยายตัวของการสร้างงานในหน่วยธุรกิจที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจการผลิตภาคเกษตรกรรม คลินิกการบริการทางการแพทย์ ร้านเภสัชกรรม ธุรกิจการให้บริการทางด้านกฎหมาย บัญชี และการสอนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันสูงในด้านปัจจัยภายนอกในส่วนของโอกาสจากการที่เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก การมีที่ตั้งที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอ่าวไทยและในประชาคมอาเซียน และจากการที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยจากการวิเคราะห์ด้วยแบบเพชร (Diamond Model)

4. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมุ่งเน้นในด้านการกำหนดให้มีหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการประสานงานและการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ส่วนที่สองเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก และ 4 กลยุทธ์รอง ดังนี้

4.1 ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยมี 9 ขั้นตอน ดังสรุปในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอน กิจกรรม/การดำเนินการและผลที่ได้รับของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ขั้นตอนที่	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
1	กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1. ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. คณะกรรมการชุดต่างๆ ดังนี้ 2.1 คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.2 คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.3 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่/ทรัพยากรท่องเที่ยว 2.4 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบและการบริหารการท่องเที่ยว 2.5 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว 2.6 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น
2	ทบทวนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
3	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	ผลการสรุปเกี่ยวกับสถานะของเกาะสมุยในด้าน 1. จุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยคุกคาม และโอกาสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4	กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้
5	จัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	แผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้ (ดังตัวอย่างในหัวข้อ 2 ของบทที่ 5)
6	จัดระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงาน (การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) (การดำเนินงานขั้นที่ 6 อาจทำควบคู่กับขั้นที่ 4)	ระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงาน (การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) ที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้ เช่น การมีคณะกรรมการรับผิดชอบการควบคุม/ติดตาม/ประเมิน/ปรับปรุง ทุกระดับชั้น/ระดับต่างๆ และเกณฑ์การประเมิน เป็นต้น
7	รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้
8	ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์	ผลการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้
9	ดำเนินการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

4.2 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

สาระสำคัญของส่วนที่สองได้นำเสนอตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

- 1) กลยุทธ์ด้านการรักษาและสร้างความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านการพัฒนาพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว)

กลยุทธ์หลัก : พัฒนา/สร้างเกาะสมุยให้เป็นเกาะมะพร้าว และเกาะสีเขียว

กลยุทธ์รอง : สร้างความโดดเด่น/คุณค่าของวิถีชีวิตดั้งเดิมของแต่ละตำบล

- 2) กลยุทธ์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านการพัฒนาการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว)

กลยุทธ์หลัก : สร้างความเป็นเอกภาพในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์รอง : เพิ่มประสิทธิภาพของระบบและกลไกการบริหารการท่องเที่ยว

- 3) กลยุทธ์ด้านการเพิ่มคุณภาพของกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านการพัฒนากิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว)

กลยุทธ์หลัก : สร้างสมรรถนะหลักของผู้ให้บริการการท่องเที่ยว

กลยุทธ์รอง : สร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน

- 4) กลยุทธ์ด้านการเพิ่มและกระจายการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น (องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น)

กลยุทธ์หลัก : เพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง

กลยุทธ์รอง : สร้างความเข้มแข็งของชุมชนในแต่ละตำบล

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยประกอบด้วยข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จุดเน้นสำคัญในการดำเนินงานเชิงนโยบาย คือ การสร้างพลังในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยมีการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่

- 1) ประกาศให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นวาระสำคัญของการพัฒนากองท่องเที่ยวในเกาะสมุยควบคู่กับการพัฒนาด้านเกษตรกรรม

- 2) ปรับโครงสร้างอำนาจบทบาทของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (เทศบาลเมืองเกาะสมุย) ทั้งในด้านโครงสร้างองค์กร บุคลากร งานที่รับผิดชอบ และระบบงบประมาณให้มีความเหมาะสม มีความคล่องตัว และมีความเชื่อมโยงเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

3) มุ่งพัฒนาความเข้มแข็งของทุนทางสังคมในเกาะสมุยทั้งในส่วนของคน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ โดยเฉพาะการมุ่งผลิตบุคลากรและองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวและด้านการเกษตรอย่างครบวงจรในเกาะสมุย ภายใต้ระบบและกลไกการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบในลักษณะของสหกิจศึกษา (Cooperative education) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเกาะสมุยอย่างยั่งยืน

4) มุ่งสนับสนุนและประสานงานให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ความรับผิดชอบร่วมกันของภาครัฐและเอกชน ภายใต้ระบบและกลไก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพซึ่งมีต้นทุนสูงและในด้านการพัฒนาทุนทางสังคม

5.2 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ

1) กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในเกาะสมุยควรมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ตามรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในบทที่ 4 ซึ่งประกอบด้วย (1) ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย และ (2) ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยมีประเด็นสำคัญดังสรุปในส่วนต้นของบทสรุปสำหรับผู้บริหาร

2) ปรับแนวทางการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเทศบาลเมืองเกาะสมุยควรปรับลดสัดส่วนวงเงินงบประมาณในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infra structures) พร้อมทั้งจัดสรรวงเงินงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมในด้านการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และเพิ่มสัดส่วนวงเงินงบประมาณในด้านการพัฒนาทุนทางสังคม ทั้งในด้านการพัฒนาคน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพของคน และความเข้มแข็งของระบบเครือข่าย ด้านสภาพแวดล้อมของสังคม ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และการพัฒนาประสิทธิภาพของการผลิตภาคเกษตรกรรม

3) กำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันรวม 4 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 : กลยุทธ์ด้านการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของสมรรถนะหลัก (Core competencies) ของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยในระยะสั้นควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชน และในระยะยาวควรมีการปรับเนื้อหาและกิจกรรมสำคัญของหลักสูตรในระบบโรงเรียนให้มีความครอบคลุม (1) ด้านความรู้เกี่ยวกับชุมชนต่างๆ ของเกาะสมุย (2) ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (3) การพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งในการใช้ภาษาต่างประเทศและการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศ (4) ความรู้และทักษะในการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ซึ่งในการปรับเนื้อหาหลักสูตรควรดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานจัดการศึกษาภาครัฐกับหน่วยงานภาคเอกชนและตัวแทนชุมชน (5) ความรู้และวิธีการวิเคราะห์เกี่ยวกับต้นทุนในการผลิต/การให้บริการ ความคุ้มค่าในการดำเนินงานและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (6) ความรู้และวิธีการเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาด ตลอดจน (7) การพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะ

การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ควรถูกกำหนดเป็นวิสัยทัศน์และเป็นเอกลักษณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่บริหารงานโดยเทศบาลเมืองเกาะสมุย ทั้งในกรณีที่เป็นโรงเรียนจัดตั้งใหม่และโรงเรียนที่รับโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ

กลยุทธ์ที่ 2 : กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ โดยเทศบาลเมืองเกาะสมุย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ และประชาชนควรให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนา/เตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพให้มีคุณภาพและมีความหลากหลาย ทั้งในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบเดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อชมความงามของธรรมชาติ (Natural tourism) และการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) และในส่วนของกิจกรรมรูปแบบใหม่ ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประชุม (Conference tourism) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หรืออาจจัดกิจกรรมดังกล่าวในเชิงบูรณาการหรือจัดควบคู่กัน ทั้งนี้โดยมุ่งสร้างความพึงพอใจและสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม โดยเน้นความปลอดภัย การไม่ทำลายสภาพแวดล้อม การให้ความรู้ในระหว่างการท่องเที่ยว ตลอดจนการรักษาสภาพความเป็นของเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของเกาะสมุย

กลยุทธ์ที่ 3 : กลยุทธ์ด้านราคา โดย (1) มุ่งการปรับโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมการบิน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว (2) มุ่งปรับลดค่าใช้จ่ายประเภทที่พักเพื่อลดค่าใช้จ่ายในระหว่างพักอาศัยในเกาะสมุยของนักท่องเที่ยว และ (3) การกำหนดราคาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

กลยุทธ์ที่ 4 : กลยุทธ์ด้านการเข้าถึงเกาะสมุย โดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ทั้งที่เป็นหน่วยงานที่ตั้งภายในและภายนอกเกาะสมุย (1) ควรดำเนินการให้มีการสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการและการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างเกาะสมุยกับแหล่งท่องเที่ยวในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า และเนื่องจากเกาะสมุยมีที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางของประเทศในกลุ่มอาเซียนจึงอาจจะแบ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวหลายๆ เส้นทาง ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการปรับโครงสร้างตลาดและการพัฒนาการผลิตสาขาบริการขนส่ง (Logistic) เพื่อ

เพิ่มช่องทางและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการขนส่งไปยังเกาะสมุย และ (2) ควรจัดให้มีเอกสารการอนุญาตให้เข้าประเทศ (วีซ่า) สมาชิกประชาคมอาเซียนเพียงฉบับเดียว โดยใช้ได้กับทุกประเทศสมาชิก และการยื่นขอเอกสาร (วีซ่า) ดังกล่าวสามารถยื่นขอจากประเทศใดประเทศหนึ่งที่เป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยวิเคราะห์จากข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและข้อมูลจากเอกสารแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองเกาะสมุย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการ ประชาชน และนักท่องเที่ยว รวม 392 คน การรวบรวมข้อมูลกระทำโดยการบันทึกข้อมูลพื้นฐาน การสอบถาม การสัมภาษณ์ลึก และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา การใช้สถิติพรรณนา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามหลักการ TOWS และการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันโดยตัวแบบเพชร

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในภาพรวมเกาะสมุยมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีศักยภาพสูงในองค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวในส่วนของความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภททะเล หาดทราย และแสงแดด ในขณะที่มีศักยภาพในระดับปานกลางในองค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการ ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันสูงในด้านปัจจัยหลักในส่วนของอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง และในด้านปัจจัยภายนอกในส่วนของโอกาสจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักในระดับโลก และการที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยุทธศาสตร์การแข่งขัน โดยมุ่งเน้นความสำคัญใน 4 กลยุทธ์หลัก และ 4 กลยุทธ์รอง ของทั้ง 4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำสำคัญ : ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

AN ABTRACT

The objectives of this research were to analyse the ecotourism potential, the ecotourism competitive advantages and the guides for ecotourism development in Koh Samui. The data used for analysis were the Koh Samui socio-economic and tourism data, the opinion and the content from the strategic and development plans. The 392 research samples consisted of the government officers, the entrepreneurs or the representatives from the business firms, directly and indirectly involved with tourism, the tourists and the local people. The data collection tools were the checklists, the questionnaires and the interview schedule. In data analysis, the descriptive statistics as well as the content analysis, the TOWS and the Diamond Model analysis technique were used.

The results were that there were the potential of ecotourism development in Koh Samui highly potential in the area component, natural tourism resources with sea-sand-sun attraction and moderately potential in the rest of the ecotourism components, the management and administration system offering for ecotourism industry, the learning activities and processes for tourism and the local people participation in tourism processes. The ecotourism competitive advantages had moderately occurred, especially in the key factors, the supporting and linkage industries, as well as in the external factors, the global well-known island and the ASEAN Community member being. In the aspect of the guides for ecotourism development, 1 development strategies were seriously proposed with the 4 major and 4 minor strategies for ecotourism components.

Keywords : Ecotourism potential, Ecotourism competitive advantage and Guides for ecotourism development

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากงบประมาณรายได้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้รับความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลความคิดเห็นเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการและผู้บริหารสถานประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวที่สำคัญในเกาะสมุย รวม 48 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเกาะสมุย (นายรามเนตร ใจกว้าง) และเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเกาะสมุย ปลัดอาวุโสอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเกษตรเมืองเกาะสมุย ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่และตัวแทนโรงเรียนในเกาะสมุย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2 ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพสามิต ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลรัฐและเอกชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยในเกาะสมุย ผู้นำชุมชน และผู้บริหารสถานประกอบการธุรกิจโรงแรม-ที่พัก และได้รับความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามจากเจ้าหน้าที่/ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการประชาชน และนักท่องเที่ยวในตำบลต่างๆ รวม 392 คน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คุณวิศาล บรมธนรัตน์ ประธานกรรมการสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียนบ้านอ่างทอง) คุณวาสนา บรมธนรัตน์ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเกาะสมุย คุณโสภณ-คุณเพชรรัตน์ จารุจิตติพันธ์ คุณธีระ-คุณปรกรณ์ จารุจิตติพันธ์ และคุณสุนิดา เพชรรัตน์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยในการประสานงานกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในด้านที่พักและยานพาหนะในระหว่างจัดเก็บข้อมูลในภาคสนาม

ขอขอบคุณ คุณชุติมา ลัมสุวรรณ คุณสันติ ทองสุข คุณธีรพงษ์ คำรอบ และอีกหลายท่านที่ไม่สามารถระบุชื่อได้ทั้งหมดที่กรุณาให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยในระหว่างการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา และนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวม 6 คน ที่ได้ทำหน้าที่ช่วยผู้วิจัยในการดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม และขอขอบคุณ คุณพนารีย์ สายพัฒนะ ที่ได้ช่วยผู้วิจัยในการประมวลข้อมูล และการจัดพิมพ์ต้นฉบับ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเกาะสมุยและในแหล่งท่องเที่ยวอื่นของประเทศไทย

พิศมัย จารุจิตติพันธ์

มีนาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	ก
บทคัดย่อ	ฅม
ประกาศขอบคุณ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
3. ขอบเขตของการวิจัย.....	3
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
5. กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
6. วิธีดำเนินการวิจัย	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	17
1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแง่มุมเศรษฐศาสตร์.....	17
2. แนวคิดและหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	18
3. แนวคิด หลักการและแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ...	24
4. แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม	29
5. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และความได้เปรียบเชิงแข่งขัน.....	30
บทที่ 3 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลการท่องเที่ยว สารสำคัญจากแผนพัฒนา การท่องเที่ยวของเกาะสมุย และข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ลึกและ การสนทนากลุ่ม.....	41
1. ที่ตั้งและภูมิศาสตร์	41
2. ภูมิประเทศ.....	42
3. พื้นที่และการใช้ประโยชน์.....	43
4. ทรัพยากรธรรมชาติ.....	43
5. การเมืองการปกครอง.....	46
6. สังคมและเศรษฐกิจ	49

สารบัญ

	หน้า
7. โครงสร้างพื้นฐาน.....	55
8. สรุปสาระสำคัญจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุยและ แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี	57
9. สรุปข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์สื่อและการสนทนากลุ่ม	62
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
2. ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	69
3. ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย.....	84
4. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยการวิเคราะห์ ด้วยตัวแบบเพชร (Diamond Model).....	92
บทที่ 5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	101
1. ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย.....	101
2. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	107
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	115
1. สรุปและอภิปรายผล.....	115
2. ข้อเสนอแนะ.....	123
บรรณานุกรม	133
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก สรุปข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์สื่อและการสนทนากลุ่ม	137
ภาคผนวก ข ข้อมูลยุทธศาสตร์ โครงการ และงบประมาณการพัฒนาเกาะสมุย.....	155
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม และประเด็นในการสัมภาษณ์สื่อและการสนทนากลุ่ม.....	163
ภาคผนวก ง กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูล (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2).....	177
ภาคผนวก จ ภาพความสวยงามโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวธรรมชาติในเกาะสมุย และบรรยากาศการเก็บรวบรวมข้อมูลในเกาะสมุย.....	183
ประวัติผู้วิจัย	189

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแยกตามตำบลและประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	8
ตารางที่ 1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย	11
ตารางที่ 1.3 เกณฑ์การวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส และจุดอ่อน ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเกาะสมุย.....	13
ตารางที่ 1.4 เกณฑ์การวิเคราะห์ปัจจัยคุกคาม (T) และโอกาส (O) ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเกาะสมุย.....	14
ตารางที่ 1.5 เกณฑ์การวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยโดยการวิเคราะห์ TOWS	15
ตารางที่ 1.6 เกณฑ์การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในภาพรวม	16
ตารางที่ 3.1 แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในแต่ละตำบลบนพื้นที่เกาะสมุย.....	46
ตารางที่ 3.2 ประชากรในอำเภอเกาะสมุยในปี 2551 แยกรายตำบล	49
ตารางที่ 3.3 สภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเกาะสมุย ในปี 2551	52
ตารางที่ 3.4 จำนวนนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ปี 2546-2550.....	53
ตารางที่ 3.5 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พักแรมและการเข้าพักแรมในเกาะสมุยใน พ.ศ. 2545, 2546, 2550 และ 2551.....	53
ตารางที่ 3.6 เก้าอันดับนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในเกาะสมุย ปี 2551 และปี 2552 แยกตามประเทศ.....	54
ตารางที่ 3.7 จำนวนโครงการและจำนวนและร้อยละของงบประมาณในการพัฒนาเทศบาล เมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552-2554) แยกตามแผนยุทธศาสตร์.....	61
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม แยกตามพื้นที่และ กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามคุณลักษณะและตำบล.....	66
ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความมีเอกลักษณ์/ความโดดเด่น ระดับคุณภาพและ ศักยภาพของการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุย แยกตามตำบล.....	72
ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ ระดับคุณภาพและศักยภาพของ องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวของเกาะสมุย (การคำนึงถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านระบบนิเวศ ความกลมกลืนและความ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตเดิม)	74

สารบัญญัตราาง

	หน้า
ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม คุณภาพ และความพอเพียง ระดับคุณภาพและศักยภาพขององค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวของเกาะสมุย	76
ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว ระดับคุณภาพและศักยภาพของการพัฒนาของเกาะสมุย.....	78
ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม ระดับคุณภาพและศักยภาพของการ พัฒนาของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวของเกาะสมุย	80
ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยภายใต้ หลักการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	89
ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยภายใต้ หลักการวิเคราะห์ TOWS แยกตามเงื่อนไขตัวแบบเพชร	92
ตารางที่ 5.1 สรุปขั้นตอน กิจกรรม/การดำเนินการและผลที่ได้รับของการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในเกาะสมุย	105
ตารางที่ 6.1 สรุปขั้นตอน กิจกรรม/การดำเนินการและผลที่ได้รับของการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในเกาะสมุย	121

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบที่ 1 แผนที่เกาะสมุย.....	ข
ภาพประกอบที่ 2 ผลการวิเคราะห์ TOWS ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	ค
ภาพประกอบที่ 3 ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยจากการวิเคราะห์ตัวแบบเพชร (Diamond Model)	ช
ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	7
ภาพประกอบที่ 2.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดหรือการสร้างกลยุทธ์	32
ภาพประกอบที่ 2.2 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์.....	33
ภาพประกอบที่ 2.3 สภาพแวดล้อมภายนอก.....	35
ภาพประกอบที่ 2.4 องค์ประกอบของการวิเคราะห์ภายในที่นำไปสู่ความได้เปรียบเชิงแข่งขันและการแข่งขันเชิงกลยุทธ์.....	37
ภาพประกอบที่ 2.5 ตัวแบบเพชร (The Diamond Model)	38
ภาพประกอบที่ 3.1 แผนที่เกาะสมุย.....	42
ภาพประกอบที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ TOWS ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	87
ภาพประกอบที่ 4.2 ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยจากการวิเคราะห์ตัวแบบเพชร (Diamond Model).....	100

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของประเทศไทยนับเป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ และเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” ในสังคมไทยและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้ระบุสาระสำคัญที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มุ่งสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง และมีภูมิคุ้มกันการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย สาระสำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ก็ได้มุ่งการพัฒนาในทิศทางเดียวกันโดยระบุว่าการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงจนก่อให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างประเทศและสนธิสัญญาต่างๆ ด้านการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโลกในประเด็นต่างๆ รวมถึงการกีดกันทางการค้าที่เชื่อมโยงกับประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยจึงต้องยกระดับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยปกป้องฐานทรัพยากรเพื่อรักษาความสมดุลยั่งยืนของระบบนิเวศ ด้วยการพัฒนากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม และปรับรูปแบบการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 1-3)

การท่องเที่ยวเป็นการผลิตสาขบริการที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวนับเป็นการผลิตสาขบริการที่มีบทบาทสำคัญทั้งในแง่ของการสร้างรายได้ และสร้างงานเพิ่มขึ้นในประเทศได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการหรืออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นและเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร บริษัทท่องเที่ยวฯ และยังส่งผลเชื่อมโยงให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นในธุรกิจหรือการผลิตสาขาอื่นๆ จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า ใน พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีรายได้จากธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยวเป็นมูลค่าถึง 385.7 และ 470.6 พันล้านบาท โดยมีผู้ทำงาน

ในธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยวสูงถึงร้อยละ 60.6 และ 63.0 ของสาขาบริการทั้งหมด (Bank of Thailand, 2006 : 18) ในขณะเดียวกันกิจกรรมในระหว่างการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดนโยบายด้านการบริหารและการท่องเที่ยวโดยเน้นความสำคัญของกลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การแข่งขัน บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งเน้นให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการสร้างรายได้ โดยคำนึงถึงความสมดุลของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กันในลักษณะที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ซึ่งการดำเนินกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยศักยภาพหรือความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ความได้เปรียบเชิงแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยว แผนยุทธศาสตร์ นโยบาย งบประมาณเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้อง และปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรกระทำ เพราะผลจากการศึกษาและการวิเคราะห์จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับศักยภาพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ความได้เปรียบเชิงแข่งขันและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีขีดความสามารถสูงในการสร้างรายได้และการสร้างงานให้แก่ประชาชน และชุมชนทั้งในเกาะสมุย และประเทศ จากผลการศึกษาใน พ.ศ. 2534 พบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในประเทศและในเกาะสมุยสูงถึง 8,578–8,929 ล้านบาท และ 2,169–4,873 ล้านบาท ตามลำดับ ทั้งนี้โดยก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศและในเกาะสมุยสูงถึง 946,000 คน และ 9,262 คน ตามลำดับ (พิศมัย จารุจิตติพันธ์, 2536 : 125–171) จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม พบว่า รายได้ในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการท่องเที่ยวและจากข้อมูลสถิติของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2553 : ออนไลน์) พบว่ารายได้ในเกาะสมุยที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีมูลค่าเท่ากับ 9,955 ล้านบาท, 11,315 ล้านบาท, 12,758 ล้านบาท และ 14,016 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2546, พ.ศ. 2547, พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามการที่เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นด้านความสวยงามของธรรมชาติและที่มีผู้มาท่องเที่ยวและมีประชากรแฝงเป็นจำนวนมากในแต่ละปีทำให้มีความเสี่ยงสูงในการเผชิญปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สมดุลในด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการเมืองการปกครองในเกาะสมุยยังอยู่ในระยะเริ่มแรกของการบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลเมือง ซึ่งแม้จะมีความคล่องตัวในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นแต่ยังขาดความอิสระ และยังขาดความเชื่อมโยงกับการบริหารราชการส่วนอื่นๆ ทำให้ขาดเอกภาพและขาดพลังในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้อย่างเต็มตามศักยภาพและอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว เกาะสมุยจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนและมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านที่พักแรม ภัตตาคาร/ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว และร้านขายของที่ระลึกในเกาะสมุย ฯลฯ) ประชาชน และนักท่องเที่ยว

3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1) ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกาะสมุย ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ พื้นที่และการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ การเมืองการปกครอง สังคมและเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน

2) ข้อมูลพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การบริการทางการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยว

3) ข้อมูลจากแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย

4) ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

4.1) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านที่พักแรม ภัตตาคาร/ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว และร้านขายของที่ระลึก) ประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

4.2) ข้อมูลจากการสำรวจ การสังเกตและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุย ซึ่งประกอบด้วยเงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต

อุปสงค์ กิจกรรม/อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในเกาะสมุย และกลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพ การแข่งขันของการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งนโยบายและมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ และปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสหรือเหตุผลวิสัยที่ควบคุมไม่ได้

3.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งรักษาวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของนักท่องเที่ยว และของผู้คนในท้องถิ่น (เกาะสมุย) ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการ รักษาระบบนิเวศ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง สภาพหรือปรากฏการณ์หรือการ ปฏิบัติที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือถูกสร้างขึ้นและมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านพื้นที่หรือลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้าน การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น

องค์ประกอบด้านพื้นที่ หมายถึง สภาพหรือลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากร ท่องเที่ยว ทั้งในด้านประเภท (ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์) ด้านจำนวน ด้านความโดดเด่น และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การวิจัยในครั้งนี้จะพิจารณาความโดดเด่น แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

- ในกรณีที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พิจารณาจากจำนวนและระดับความโดดเด่นจากความสวยงาม ความสะอาด และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว
- ในกรณีที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ พิจารณาจากจำนวนและระดับความโดดเด่นจากการมีร่องรอย เรื่องราว ความเป็นท้องถิ่น และความเป็นของเดิม

องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว หมายถึง สภาพหรือการปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว โครงสร้าง พื้นฐาน บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวด้านต่างๆ การวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาแยก เป็น 2 ส่วน ดังนี้

องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในส่วนของทรัพยากรการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว พิจารณาจากระดับการดำเนินการ/การปฏิบัติ หรือการพิจารณาสภาพจริง โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อผลกระทบต่องuestทั้งในด้านระบบนิเวศ ความกลมกลืนและความ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิม

องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในส่วน of โครงสร้างพื้นฐาน บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ได้พิจารณาจากระดับ ความเหมาะสมในด้านจำนวน คุณภาพ และประสิทธิภาพ

องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว หมายถึง สภาพ หรือการปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมและกระบวนการในการท่องเที่ยวที่สร้างการเรียนรู้ การให้ความรู้/ การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการเพิ่มพูนความรู้/ ทักษะ และประสบการณ์ความประทับใจ เพื่อสร้าง/ปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้นักท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดขึ้นทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการท่องเที่ยว ซึ่งการวิจัย ครั้งนี้ได้พิจารณา จากระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ หรือสภาพจริงในด้านดังกล่าว

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น หมายถึง สภาพหรือ การปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนที่อาศัยในเกาะสมุยในการพัฒนาการท่องเที่ยวใน ด้านประกอบอาชีพ/การมีงานทำหรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการ ประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การติดตามตรวจสอบการใช้ทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว การบำรุงรักษาและการควบคุมคุณภาพของการท่องเที่ยว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาจากระดับการ ดำเนินการ/ปฏิบัติหรือสภาพจริงในด้านดังกล่าว

คุณภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การมีองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ในลักษณะที่สนับสนุนส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ซึ่ง การวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาระดับคุณภาพจากค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น

ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย หมายถึง การมีความพร้อมและ ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยได้อย่างมีคุณภาพครบตามองค์ประกอบของการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย หมายถึง การมี ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยได้อย่างมีคุณภาพมากพอที่จะแข่งขันกับการ จัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นหรือในแหล่งท่องเที่ยวอื่น

สมรรถนะหลัก (Core competencies) หมายถึง ความสามารถของบุคคลหรือของ องค์การในการพัฒนาและบริหารทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวใน ระดับที่ทำให้องค์กร/เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 4.1 ได้แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย
- 4.2 ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีคุณภาพ

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยอาศัยแนวคิดและหลักการทางเศรษฐศาสตร์ แนวคิดของเศรษฐศาสตร์การพัฒนาและเศรษฐศาสตร์การจัดการในส่วนของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การวางแผนกลยุทธ์และความได้เปรียบเชิงแข่งขัน และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนจะต้องดำเนินการโดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลพื้นฐานของการท่องเที่ยว ข้อมูลจากเอกสาร/แผน/นโยบายด้านการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดโอกาสและเหตุผลวิจัย โดยนำไปวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและปัจจัยกดดัน (SWOT Analysis) หรือวิเคราะห์ปัจจัยกดดัน โอกาส จุดอ่อน และจุดแข็ง (TOWS Analysis) เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันด้วยตัวแบบเพชร (The Diamond Model) และสรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังสรุปในภาพประกอบที่ 1.1

ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลสภาพจริงเชิงประจักษ์ และข้อมูลความคิดเห็น มีวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประชาชน และนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ลึกและการสนทนากลุ่ม มีจำนวน 48 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเกาะสมุย รวม 6 คน ปลัดอาวุโสอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่และตัวแทนโรงเรียนในเกาะสมุยรวม 10 คน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพกรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2 ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพสามิต ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยในเกาะสมุย รวม 5 คน ผู้นำชุมชน 7 คน และผู้บริหาร/ตัวแทนธุรกิจโรงแรมที่พัก 7 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีจำนวน 344 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกตามความสะดวก ดังข้อมูลในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแยกตามตำบลและประเภทของกลุ่มตัวอย่าง

ตำบล	ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง				
	เจ้าหน้าที่/ผู้นำชุมชน	ผู้ประกอบการ	ประชาชน	นักท่องเที่ยว	รวม (คน)
1. ตำบลหน้าทอง/อ่างทอง	10	20	46	7	83
2. ตำบลลิปะน้อย	11	7	8	3	29
3. ตำบลลิติงาม	10	8	11	8	37
4. ตำบลหน้าเมือง	7	9	27	4	47
5. ตำบลมะเร็ต	8	5	16	3	32
6. ตำบลปอผุด	9	22	24	12	67
7. ตำบลแม่่น้ำ	12	13	9	15	49
รวม	67	84	141	52	344

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจหรือแบบบันทึกข้อมูลที่เป็นสภาพจริง แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวม 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว (ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว)
- 2) ด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว
- 3) ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น

ข้อคำถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็น บทบาทและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
- 3) ปัญหา อุปสรรคและสิ่งที่ควรปรับปรุงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ข้อคำถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

เนื่องจากแบบสอบถามในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบบางส่วนมีลักษณะเป็นการวัดประเมินค่า ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยการทดลองใช้แบบสอบถามฉบับร่างกับประชาชนเกาะสมุยในตำบลอ่างทอง ในระหว่างการสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 1 และทำการปรับปรุงข้อคำถามที่มีปัญหาก่อนจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยแยกตามลักษณะของข้อมูลซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นสภาพจริงและข้อมูลความคิดเห็น

ข้อมูลที่เป็นสภาพจริง ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกาะสมุย ข้อมูลพื้นฐานทางการท่องเที่ยว แผนยุทธศาสตร์และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย และปัจจัยทางกายภาพและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวของเกาะสมุย

การรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้กระทำการโดยการบันทึกข้อมูลจากเอกสารและรายงานสถิติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งในช่วงเวลาก่อนสำรวจภาคสนาม ในระหว่างสำรวจภาคสนาม (ครั้งที่ 1 : วันที่ 10-18 ธันวาคม 2551 และ ครั้งที่ 2 : วันที่ 18-24 มีนาคม 2552) และภายหลังสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนในตำบลต่างๆ ในเกาะสมุย ในการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 และจากการสังเกตสภาพจริงในขณะที่สำรวจภาคสนาม

ข้อมูลความคิดเห็น ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ สภาพและศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านลักษณะโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว สภาพ ระดับปฏิบัติและศักยภาพในด้านระบบ/การบริหารและจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น รวมทั้งความรู้ ความคิดเห็น การมีบทบาทและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้กระทำการโดยการสอบถาม สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)

ในการรวบรวมข้อมูลในการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 1 วันที่ 10-18 ธันวาคม 2551 ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเอง

ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2 (วันที่ 18-24 มีนาคม 2552) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บโดยมีผู้ช่วยวิจัย 6 คน เป็นนิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 4 คน และนิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 2 คน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย

ลักษณะข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล (ผู้รวบรวมข้อมูล)	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล	ช่วงเวลาในการรวบรวมข้อมูล
ข้อมูลสภาพจริง	- การสำรวจเอกสาร/รายงานของส่วนราชการ (ผู้วิจัย)	- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง/แบบบันทึก	- เอกสารและรายงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	- วันที่ 1-20 พฤศจิกายน 2551 (ก่อนสำรวจภาคสนาม)
- ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกาะสมุย	- การสังเกตสภาพจริง (ผู้วิจัย)	- สมุดบันทึก	- สภาพจริงของเกาะ	- วันที่ 10-18 ธันวาคม 2551 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 1)
- ข้อมูลพื้นฐานทางการท่องเที่ยวของเกาะสมุย	- การสังเกตสภาพจริง (ผู้วิจัย)	- แบบสำรวจ/แบบบันทึก กล้องถ่ายรูป	- สภาพจริงของสมุยในตำบลอ่างทอง บางมะขาม ลิปะน้อย	- วันที่ 10-18 ธันวาคม 2551 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 1)
- แผนยุทธศาสตร์/แผนพัฒนาและงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย	- การสอบถาม/สัมภาษณ์ (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์	- เจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้นำชุมชน	- วันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)
- ปัจจัยทางกายภาพและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	- การสอบถามเอกสาร/รายงาน (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- แบบสำรวจ/แบบบันทึก	- เอกสารและรายงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	- วันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)
- การสังเกตสภาพจริง (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- การสังเกตสภาพจริง (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- สมุดบันทึก	- สภาพจริงของเกาะ สมุยทุกตำบล	- วันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)
ข้อมูลความคิดเห็น	- การสัมภาษณ์ (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- แบบสำรวจ/แบบบันทึก	- ประชาชน นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน	- วันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	- การสัมภาษณ์ (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- สมุดบันทึก	- ผู้ประกอบการ	- วันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)
- ความรู้ ความคิดเห็น บทบาทและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	- การสนทนากลุ่ม (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- แบบสำรวจ/แบบบันทึก	- ประชาชน นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน	- วันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)
- การสังเกต (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- การสังเกต (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย)	- สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป	- สภาพจริงของเกาะ สมุยทุกตำบล	- วันที่ 18-24 มีนาคม 2552 (การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยมีวิธีการในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยว ข้อมูลจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุย และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุย

ขั้นตอนที่ 2 : การวิเคราะห์ระดับคุณภาพและศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละองค์ประกอบ โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพจริง โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ 2 กรณี ดังนี้

	ค่าเฉลี่ยของ	ระดับคุณภาพของ	ระดับศักยภาพของ
	ความคิดเห็น	การปฏิบัติ/องค์ประกอบ	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีที่ 1	≤ 1.50	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
	1.51 – 2.00	พอใช้	ปานกลาง
	2.01 – 2.50	ดี	สูง
	2.51 – 3.00	ดีมาก	สูง
กรณีที่ 2	≤ 1.50	ไม่มีคุณภาพ (ต้องปรับปรุง)	ไม่มีศักยภาพ
	1.51 – 2.50	ไม่มีคุณภาพ (ต้องปรับปรุง)	ไม่มีศักยภาพ
	2.51 – 3.50	พอใช้	ปานกลาง
	3.51 – 4.50	ดี	สูง
	4.51 – 5.00	ดีมาก	สูง

ขั้นตอนที่ 3 : การวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกระทำด้วยวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ที่เรียกว่า TOWS Analysis และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูล และผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ดังตารางที่ 1.3-1.5

ตารางที่ 1.3 เกณฑ์การวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส และจุดอ่อน ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับคุณภาพ	ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส และจุดอ่อน
1. ด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว	ดี – ดีมาก	จุดแข็ง (S)
	พอใช้	โอกาส (O)
	ไม่มีคุณภาพ	จุดอ่อน (W)
2. การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ดี – ดีมาก	จุดแข็ง (S)
	พอใช้	โอกาส (O)
	ไม่มีคุณภาพ	จุดอ่อน (W)
3. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว	ดี – ดีมาก	จุดแข็ง (S)
	พอใช้	โอกาส (O)
	ไม่มีคุณภาพ	จุดอ่อน (W)
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น	ดี – ดีมาก	จุดแข็ง (S)
	พอใช้	โอกาส (O)
	ไม่มีคุณภาพ	จุดอ่อน (W)

หมายเหตุ : โอกาส (O) ในที่นี้ หมายถึง โอกาสภายในองค์กร/หน่วยธุรกิจการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยคุกคาม (Threat : T) กระทำโดยการพิจารณาจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่เป็นคำถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้คำตอบว่า มีหรือไม่มีปัจจัยคุกคามจากภายนอกซึ่งวิเคราะห์จาก 3 ประเด็น โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 เกณฑ์การวิเคราะห์ปัจจัยคุกคาม (T) และโอกาส (O) ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในเกาะสมุย

องค์ประกอบด้านปัจจัย คุกคามจากภายนอก*	ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและ สภาพที่เกิดขึ้นจริง	ปัจจัยคุกคาม (T)	โอกาส (O)
1. นโยบายและแนวทางการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระดับประเทศ	สนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่อง		✓
	ไม่สนับสนุนหรือไม่เกี่ยวเนื่อง	✓	
2. นโยบายและแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยว ภาครัฐส่วนกลาง และส่วน ภูมิภาค (จังหวัด)	ชัดเจนและครอบคลุมองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		✓
	ชัดเจนและไม่ครอบคลุมองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		✓
	ไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมองค์- ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	✓	
3. นโยบายและแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยว ภาครัฐ ระดับท้องถิ่น (เทศบาลเมือง เกาะสมุย และส่วนราชการอื่นๆใน เกาะสมุย)	ชัดเจนและครอบคลุมองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		✓
	ชัดเจนและไม่ครอบคลุมองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		✓
	ไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมองค์- ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	✓	
4. การแข่งขันของการ ท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว อื่นๆ ในด้านต่างๆ	มีน้อยมาก/ไม่มี		✓
	มีไม่มาก		✓
	มีมาก	✓	

*หมายถึง ปัจจัยภายนอกอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเกาะสมุย

ตารางที่ 1.5 เกณฑ์การวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยโดยการวิเคราะห์ TOWS

ผลการวิเคราะห์ TOWS	ศักยภาพของการท่องเที่ยวของเกาะสมุย	
	มีศักยภาพ	ไม่มีศักยภาพ
T		✓
O	✓	
W		✓
S	✓	
T และ O	✓	
T และ W		✓
T และ S	✓	
O และ W	✓	
O และ S	✓	

จากตารางที่ 1.5 สามารถสรุปเกณฑ์การวิเคราะห์ได้ว่าศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยจะเกิดขึ้นเมื่อมีผลการวิเคราะห์ TOWS ด้านต่างๆ เป็น O หรือเป็น S

ขั้นตอนที่ 4 : การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยกระทำโดยใช้ตัวแบบเพชร (Diamond Model) ซึ่งอาศัยข้อมูลและจากผลการวิเคราะห์ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

1) เกณฑ์การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันรายด้าน

- กรณีที่จำนวนปัจจัยที่สนับสนุนหรือเอื้อต่อการท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลทางบวก (+) มีจำนวนมากกว่าจำนวนปัจจัยที่ไม่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวซึ่งมีผลทางลบ (-) สรุปได้ว่าเกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านดังกล่าวในทางบวก (+)
- กรณีที่จำนวนปัจจัยที่สนับสนุนหรือเอื้อต่อการท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลทางบวก (+) มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนปัจจัยที่ไม่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวซึ่งมีผลทางลบ (-) สรุปได้ว่าเกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านดังกล่าวในทางลบ (-)

• กรณีที่จำนวนปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่ไม่สนับสนุนมีจำนวนเท่ากัน สรุปได้ว่าเกาะสมุยมีความเป็นกลาง (...) ในความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) เกณฑ์การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในภาพรวม

ตารางที่ 1.6 เกณฑ์การวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในภาพรวม

ด้านปัจจัยหลัก	ด้านปัจจัยภายนอก	ระดับความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวในเกาะสมุย
มีผลทางบวก 3-4 ด้าน และไม่มีผลทางลบ	มีผลทางบวกไม่น้อยกว่า 1 ด้าน และไม่มีผลทางลบ	มาก
มีผลทางบวกไม่น้อยกว่า 2 ด้าน และไม่มีผลทางลบ	ไม่มีผลทางลบ	ปานกลาง
มีผลทางบวกไม่น้อยกว่า 2 ด้าน และมีผลทางลบไม่เกิน 1 ด้าน	มีผลทางลบไม่เกิน 1 ด้าน	น้อย
มีผลทางบวกไม่เกิน 1 ด้าน	-	ไม่มีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เอกสารทั้งที่เป็นแนวคิดหลักการทางทฤษฎี และผลงานวิจัยที่นำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย การนิยามศัพท์ การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอแนะจากผลการวิจัย มีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแง่มุมเศรษฐศาสตร์

ในทางเศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยวนับเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตสาขาบริการ มูลค่าที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวจึงเป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) การท่องเที่ยวจึงนับเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยการท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลดีต่อฐานะของดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ นักวิชาการ (Baldacchino, Godfrey. 1997 : 12) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวระหว่างประเทศมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนประเภทการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ พบว่า การท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างต่ำ และมีการดำเนินการที่สามารถบรรลุความสำเร็จได้รวดเร็วกว่า โดยมีต้นทุนต่อหน่วยเทคโนโลยีและทักษะแรงงานที่ใช้ต่ำกว่าการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งยังเผชิญปัญหาจากการคุ้มครองอุตสาหกรรมน้อยกว่า นอกจากนี้การท่องเที่ยวได้ส่งผลทางบวกต่อดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ สามารถสร้างโอกาสในการทำงานและก่อให้เกิดการทำงานของตัวคูณ (Multiplier) ที่ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ในแหล่งท่องเที่ยว การที่การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลทางบวกดังกล่าวทำให้การท่องเที่ยวถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ประเทศกลุ่มยุโรปตะวันออก และประเทศยากจนที่มีทรัพยากรมากที่มีที่ตั้งในแถบภูมิศาสตร์เขตร้อน นอกจากนี้การท่องเที่ยวระหว่างประเทศยังมิฐานะเป็นผู้กระจายความทันสมัยให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางผ่านความสัมพันธ์ในทางการตลาด โดยมีการกระจายในเรื่องคุณค่าและรูปแบบพฤติกรรมการกิน การแต่งกาย การบริโภค ตลอดจนวัฒนธรรมด้านต่างๆ

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีผลทางบวกต่อเศรษฐกิจในแง่ของการสร้างงานและสร้างรายได้ในแหล่งท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวได้ส่งผลทางลบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบางแง่มุมของเศรษฐกิจ นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องจึงเริ่มให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ผลทางลบมากขึ้น เช่น วิลเลียม เอฟ ทีโอบาลด์ (Theobald, William F. 1994 : 88-89) ได้ นำเสนอว่า ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การที่การท่องเที่ยวมีผลทางบวกทั้งในแง่ของการสร้างงานและการสร้างรายได้ในแหล่งท่องเที่ยวทำให้การวางแผนและการตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ต้องกระทำเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการมั่นใจว่า

จะได้รับผลตอบแทนอย่างเพียงพอกับการลงทุน นักการเมืองและนักวางแผนก็มุ่งที่จะให้ประเทศและภูมิภาคของตนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการท่องเที่ยว ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว วิธีการในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและการจัดหา/อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ตามที่นักท่องเที่ยวต้องการจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ในระยะหลังแนวคิดได้เปลี่ยนแปลงไป นักการเมืองและนักวางแผนเริ่มเกิดความกลัวว่าในระยะยาว สังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม อาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางลบเนื่องจากการขยายตัวมากเกินไปของการท่องเที่ยว การให้ความสนใจในประเด็นของการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวจึงลดลง แต่ได้เน้นสวัสดิการระยะยาวของประชาชนท้องถิ่นในประเทศมากขึ้น และได้พิจารณาในประเด็นต่อไปนี้เพิ่มขึ้น ได้แก่ 1) จำนวนนักท่องเที่ยวและรูปแบบของนักท่องเที่ยวที่ประชาชนท้องถิ่นต้องการ 2) จำนวนที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวกับความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ โครงสร้างทางกายภาพ สภาพแวดล้อมและสังคมของแหล่งท่องเที่ยว และ 3) การท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นประสบการณ์ของชีวิตไม่ใช่เป็นสินค้าที่ซื้อขายกันโดยทั่วไป

แนวโน้มในการจัดการท่องเที่ยวในระยะต่างๆ จึงมีความระมัดระวัง มีความสนใจในประเด็นของการจัดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมมากขึ้น มีการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพเพิ่มขึ้นหลายรูปแบบ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

แนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ในการกำหนดกรอบความคิดในการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในส่วนของการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเพียงพอของโครงสร้างพื้นฐานและเหมาะสมของการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว

2. แนวคิดและหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ประเด็นสำคัญของ “เศรษฐศาสตร์” คือ เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรซึ่งมีจำกัดเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ในสภาพแวดล้อมต่างๆ ในขณะที่ “การท่องเที่ยว” หมายถึงการเดินทางจากถิ่นที่อยู่เป็นชั่วคราวในระยะเวลาหนึ่งที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพหรือเพื่อทำรายได้ แต่อาจมีวัตถุประสงค์ด้านอื่นๆ อาทิ เพื่อพักผ่อน ผจญภัย เยี่ยมญาติมิตร เปลี่ยนบรรยากาศ การศึกษา หรือเพิ่มพูนประสบการณ์ และเพื่อการประชุมสัมมนา ฯลฯ ทั้งนี้โดยมีความหมายรวมถึง พฤติกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางด้วย (พิศมัย จารุจิตติพันธ์, 2536 : 14) “เศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว” จึงหมายถึงการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณของการท่องเที่ยว และผลที่เกิดขึ้นตามมาทั้งในส่วน of ผลทางตรงและทางอ้อม ประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยวจึงมักจะครอบคลุมอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยว อรรถประโยชน์ของการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ดุลการชำระเงิน ต้นทุนในการท่องเที่ยว ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการ

การให้บริการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์ประโยชน์-ต้นทุนของการท่องเที่ยว (Lundberg, Donald E., Krishnamoorthy M. and Stavenga, Mink H. 1995 : 4, 26-47) นักเศรษฐศาสตร์พิจารณาว่าโครงการท่องเที่ยวเหมือนกับโครงการ (Project) อื่นๆ โดยทั่วไปซึ่งจะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์เรียบร้อยแล้ว หรือกล่าวได้ว่าควรมีกิจกรรมที่มีประสิทธิผล คือ เป็นแผนงานที่ครอบคลุมทุกภารกิจ และเป็นแผนที่เกิดขึ้นภายหลังการมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยกดดันหรือปัจจัยคุกคาม (Threats : T) และโอกาส (Opportunities : O) ของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว (Weaknesses : W) และจุดแข็ง (Strengths : S) ของการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้โดยปัจจัยแวดล้อมภายนอกจะมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม กฎหมาย ประชากร ตลอดจนบุคคลและหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ นักลงทุน/ผู้ประกอบการ แหล่งเงินทุน บุคคลและบริษัทจัดหานักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ นักท่องเที่ยว พนักงาน และบริษัทคู่แข่ง ในขณะที่จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์การการท่องเที่ยวจะเป็นผลที่เกิดจากความสามารถและผลการดำเนินงาน อันเนื่องจากการบริหารจัดการในด้านต่างๆ คือ จำนวนเงินทุน ศักยภาพของการใช้ประโยชน์ ผลผลิตภาพ ความสามารถเชิงเทคนิค แนวทางสมัยใหม่ในการบริหาร พนักงาน ความสามารถในการทำกำไร และส่วนแบ่งตลาด (Lundberg, Donald E., Krishnamoorthy, M. and stavenga, Mink H. 1995 : 172-173)

แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการแข่งขันระหว่างธุรกิจและระหว่างอุตสาหกรรม ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค (microeconomics) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างหรือลักษณะตลาดและการกำหนดราคาสินค้าและบริการในแต่ละตลาด ซึ่งมีประเด็นสำคัญว่า โครงสร้างตลาดหรือลักษณะตลาดของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ทั้งในแง่ของผู้ขายหรือผู้ซื้อ แบ่งออกเป็นตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ และตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ตลาดผู้ซื้อหรือผู้ขายน้อยราย ตลาดผู้ซื้อหรือผู้ขายรายเดียว (พิศมัย จารุจิตติพันธ์. 2526 : 110 - 116) กำหนดราคาซื้อขายสินค้าและบริการของแต่ละตลาด เพื่อให้ผู้ขายได้รับกำไรสูงสุด (หรือขาดทุนต่ำสุด) จากการจำหน่ายสินค้าและบริการ มีความแตกต่างกันในแต่ละตลาด นโยบายการกำหนดราคาที่น่าสนใจ เช่น (1) การกำหนดราคาต่ำเพื่อจำหน่ายสินค้าและบริการได้จำนวนมาก หรือเรียกว่ามีส่วนครองตลาด (Market share) สูง (2) การรวมกลุ่ม (Cartel) ระหว่างผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่ายสินค้าและบริการ เพื่อกำหนดราคาพร้อมกัน (3) การกำหนดราคาสินค้าและบริการหลายระดับราคาแตกต่างกันตามกลุ่มผู้ซื้อ (4) การเพิ่มราคาสินค้าและบริการ และ (5) การลดราคาสินค้าและบริการ ฯลฯ

นอกจากนี้ แนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาคในส่วนของการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ได้ระบุว่าการกำหนดราคาสินค้าและบริการนอกจากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของตลาดแล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของสินค้าและบริการ ซึ่งพิจารณาจากความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน (The elasticity of

demand and supply) ของสินค้าและบริการ (พิศมัย จารุจิตติพันธ์. 2526 (1) : 157 – 192 และ 2526 (2) : 94 – 145) และขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้ซื้อหรือผู้บริโภคด้วย

ถ้าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา (The price elasticity of demand : E_d) มีค่าสูง ($E_d > 1$) แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ (เช่น ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะสมุย) เพียงเล็กน้อยจะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการบริโภคหรือการซื้อสินค้าและบริการ (การซื้อบริการการท่องเที่ยวในเกาะสมุย) ในทิศทางตรงกันข้ามในสัดส่วน (ร้อยละ) ที่มากกว่าการเปลี่ยนแปลงราคา (ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะสมุย) แต่ถ้าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคามีค่าต่ำ ($E_d < 1$) แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการ (ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะสมุย) จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการบริโภค (การซื้อบริการการท่องเที่ยวในเกาะสมุย) ในทิศทางตรงกันข้าม ในสัดส่วน (ร้อยละ) ที่น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของราคา ในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการอื่น ซึ่งอาจเป็นสินค้าและบริการที่ทดแทน หรือใช้ประกอบกับสินค้าและบริการที่ศึกษา จะเรียกค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้ว่า ความยืดหยุ่นไขว้ (The cross elasticity) และสามารถพิจารณาความยืดหยุ่นไขว้ในกรณีของสินค้าทดแทน (สินค้าคู่แข่ง) ได้ดังนี้ ถ้าความยืดหยุ่นไขว้มีค่ามาก ($E_d > 1$) แสดงว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการทดแทนหรือสินค้าคู่แข่ง (เช่น ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะพะงัน หรือในเกาะลันการี ประเทศมาเลเซีย) จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการบริโภค (การซื้อบริการการท่องเที่ยวในเกาะสมุย) ในทิศทางเดียวกันในสัดส่วน (ร้อยละ) ที่มากกว่าการเปลี่ยนแปลงของราคา ถ้าความยืดหยุ่นไขว้มีค่าน้อย ($E_d < 1$) แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการทดแทน หรือคู่แข่ง (เช่น ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะพะงัน หรือในเกาะลันการี ประเทศมาเลเซีย) จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการบริโภค (การซื้อบริการการท่องเที่ยวในเกาะสมุย) ในทิศทางเดียวกันในสัดส่วน (ร้อยละ) ที่น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของราคา (ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะพะงันหรือเกาะลันการี)

ในกรณีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (The income elasticity of demand : E_i) มีค่าสูง ($E_i > 1$) แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของผู้ซื้อเพียงเล็กน้อย จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการบริโภคสินค้าและบริการในทิศทางเดียวกันในสัดส่วน (ร้อยละ) ที่มากกว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ แต่ถ้าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้มีค่าต่ำ ($E_i < 1$) แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการบริโภคสินค้าและบริการในทิศทางเดียวกัน ในสัดส่วน (ร้อยละ) ที่น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้

การทราบค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้ประกอบการในการกำหนดนโยบายและการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการกำหนดราคาค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะสมุย

ในขณะเดียวกันการทราบเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคในแง่มุมเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นสำคัญว่าผู้บริโภคจะได้รับความพึงพอใจหรืออรรถประโยชน์ (Utility) เพิ่มขึ้นหรือลดลงใน

กรณีที่มีการเพิ่มหรือลดราคาสินค้าและบริการ ย่อมแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มของผู้บริโภค โดยอาจจะมีความแตกต่างกันในด้านอำนาจซื้อ หรือด้านรายได้ หรือมีความแตกต่างกันในด้านรสนิยม ด้านรูปลักษณะของสินค้าและบริการ (ซึ่งมักเกิดจากสภาพแวดล้อมด้านค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี) หรือมีความแตกต่างกันในการเข้าถึงสินค้าและบริการ ซึ่งส่งผลต่อราคาของสินค้าและบริการ ฯลฯ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านรายได้ หรือเป้าหมายด้านส่วนครองตลาด

แนวคิดและทฤษฎีจุลภากดังกล่าว ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และกำหนดนโยบายด้านราคาเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้ประกอบการอย่างแพร่หลาย ทั้งในระดับหน่วยธุรกิจรายย่อยและระดับอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวนี้มาใช้ในการวิเคราะห์และการเสนอแนะในส่วนของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้แนวคิดและหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การนำแนวคิดเกี่ยวกับผลกระจายลง (Trickle down effect) และการทำงานของตัวคูณ (Multiplier) ตามแนวคิดของ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) มาใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้และการจ้างงาน ควบคู่กับการใช้หลักการวิเคราะห์ปัจจัย-ผลผลิต (Input-output analysis) ที่ใช้ในการคำนวณรายได้ประชาชาติ มาใช้ในการวิเคราะห์ผลจากการกระตุ้นค่าใช้จ่ายผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้และการจ้างงานอย่างกว้างขวางในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง (พิศมัย จารุจิตติพันธ์. 2549 : 97-111) และวิธีการวิเคราะห์การกระจายรายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) ดังตัวอย่างของงานวิจัยหลายท่านรวมทั้งงานวิจัยของผู้วิจัยเอง (พิศมัย จารุจิตติพันธ์. 2536) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุย และให้ผลสรุปว่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น โดยเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นทางตรงมากกว่าทางอ้อม และเป็นรายได้ที่ตกแก่ประชาชนท้องถิ่นเพียงบางกลุ่มซึ่งส่งผลให้การกระจายรายได้ของกลุ่มครัวเรือนใน พ.ศ. 2534 มีความเท่าเทียมกันลดลงจากปี พ.ศ. 2530 ระดับรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพเพิ่มขึ้น ในส่วนของผลกระทบต่อการจ้างงานพบว่า การจ้างงานทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นในเกาะสมุย เนื่องจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ทั้งนี้โดยการจ้างแรงงานท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง มีสัดส่วนน้อยกว่าในหน่วยธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และมีสัดส่วนน้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างถิ่น นอกจากนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะสมุยยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาของชุมชน โดยเฉพาะความต้องการด้านความต้องการกำลังคนที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่มีความหลากหลาย และด้านความสามารถในการให้บริการการศึกษาในวิชาชีพที่มีความหลากหลายในโรงเรียนที่เพิ่มขึ้นในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4

ลันด์เบิร์กและคณะ (Lundberg, Donald E. et.al. 1995 : 26-33) ได้นำแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกฎของอุปทานและกฎของอุปสงค์ (Law of supply and demand) มาใช้ในการวิเคราะห์อุปทานหรือการเสนอขายสินค้าและบริการการท่องเที่ยว โดยสรุปว่าปริมาณสินค้า/บริการท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนห้องในโรงแรม จำนวนธุรกิจร้านอาหาร จำนวนเที่ยวบิน จำนวนเที่ยวเรือ จำนวนรถเช่า และจำนวนตัวแทนจำหน่ายตั๋วและการบริการการท่องเที่ยว ก็คืออุปทานของการท่องเที่ยว ซึ่งมีปริมาณเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว หรือเปลี่ยนแปลงได้ยากแตกต่างกัน และปริมาณความต้องการเสนอซื้อและเสนอขายสินค้า/บริการดังกล่าว เช่น ความต้องการเช่าห้องพัก และจำนวนห้องพักที่เสนอขายย่อมขึ้นอยู่กับระดับราคาห้องพัก เป็นต้น และได้้นำแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Elasticity of demand : Ed) มาใช้ในการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยว (Elasticity of demand for tourism) ซึ่งโดยปกติความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปสงค์ (Price elasticity of demand : Ep) อาจมีความสำคัญอย่างมากต่อรายรับหรือรายได้ของผู้ขายสินค้าและบริการ ถ้า Ep มีค่ามากกว่า 1 การลดลงของราคาสินค้า/บริการ จะส่งผลให้ผู้ขายสินค้าและบริการมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ถ้า Ep มีค่าน้อยกว่า 1 การลดลงของราคาสินค้าจะทำให้ผู้ขายมีรายได้ลดลง และเนื่องจากความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปทาน (Price elasticity of supply : Es) สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาจนไม่สามารถควบคุมได้โดยง่าย การทราบค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปสงค์ ย่อมทำให้ผู้ขายหรือผู้ประกอบการสามารถกำหนดนโยบายราคาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในการนำหลักการเกี่ยวกับความยืดหยุ่นมาใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนดระดับราคาของการท่องเที่ยวนั้น จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปสงค์ ซึ่งได้แก่ความสามารถในการจัดหาสินค้า/บริการทดแทน ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของสินค้าและบริการภายใต้งบประมาณที่มี ระยะเวลาที่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า/บริการ และลักษณะของสินค้า/บริการว่าเป็นสิ่งจำเป็นหรือฟุ่มเฟือย

แม้ว่าจะเป็นการยากในการกำหนดความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปสงค์ได้อย่างชัดเจน แต่ก็ได้มีการพยายามในการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ ดังพิจารณาได้จากผลการศึกษาของฮอทาเคอร์ และเทย์เลอร์ (Hendrick S. Houthakker and Lester Taylor) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง Consumer Demand in the United States : Analysis and Projections และเผยแพร่ในปี 1970 (อ้างใน Lundberg, Donald E. et al. 1995 : 36) และพบว่า ในระยะยาวความยืดหยุ่นต่อราคาของการท่องเที่ยวต่างประเทศของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีค่ามากกว่า 1 ($E_p = 1.77$) เนื่องจากมีระยะเวลานานมากพอที่จะทำให้ผู้บริโภคปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของราคา ในขณะที่สั้นความยืดหยุ่นดังกล่าวมีค่าน้อยกว่า 1 ($E_p = 0.14$) เนื่องจากมีระยะเวลาน้อยหรือมีระยะเวลาไม่มากพอที่จะทำให้ผู้บริโภคปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของราคา และจากการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นต่อรายได้ของอุปสงค์ (Income elasticity of demand : Ei) พบว่ามีค่าเท่ากับ 3.08 ($E_i = 3.08$)

ซึ่งหมายความว่าถ้ารายได้ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ผู้บริโภคจะท่องเที่ยวในต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.08)

จากการศึกษาของ วิทท์, บรูคส์ และบัคเลย์ (Stephen F. Witt, Michael Z. Brooks and Peter J. Buckley) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (The Management of International Tourism. Boston : Unwin Hyman, 1991 อ้างใน Lundberg, Donald E. et al. 1995 : 36) ได้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศของผู้บริโภคที่อาศัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ รายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้ (Disposable income) และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการท่องเที่ยว (Total tourism costs) ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (Transportation costs) และค่าใช้จ่ายในการระหว่างพักอาศัย ณ แหล่งท่องเที่ยว (Living costs at the destination) พบว่าความยืดหยุ่นต่อราคา (กรณีพิจารณาจากค่าใช้จ่ายเพื่อที่พักอาศัยในระหว่างท่องเที่ยว) ของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้บริโภคจากประเทศสหรัฐอเมริกาไปยังประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมันตะวันตก มีค่ามาก ($E_p > 1$) แต่ความยืดหยุ่นดังกล่าวจากประเทศสหรัฐอเมริกาไปยังประเทศแคนาดา และสหราชอาณาจักรมีค่าน้อย ($E_p < 1$) และเมื่อแยกศึกษาเฉพาะความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทางพบว่ามีค่าน้อย ($E_d < 1$) นอกจากนี้ยังพบว่า การท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีลักษณะเป็นสินค้าและบริการฟุ่มเฟือย โดยความยืดหยุ่นต่อรายได้ของอุปสงค์มีค่าสูง ($E_d > 1$)

บัลล์ (Adrian Bull) ได้นำเสนอเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การเดินทางและการท่องเที่ยว (1991) (อ้างใน Lundberg, Donald E. et al. 1995 : 36-37) ด้วยการประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับอรรถประโยชน์ (Utility) ซึ่งเป็นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ความพึงพอใจหรืออรรถประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยระบุไว้ว่าคุณลักษณะหรือปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระหว่างการท่องเที่ยว เช่น ในการท่องเที่ยวเพื่อต้องการแสงแดดหรือเพื่ออาบแดด ปัจจัยเชิงปริมาณที่จะก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ ได้แก่ จำนวนชั่วโมงที่มีแสงแดด พื้นที่ชายหาดต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ที่พักที่ได้มาตรฐาน ระยะทางที่เหมาะสมในการเดินทาง และความปลอดภัยของการเดินทาง ส่วนปัจจัยเชิงคุณภาพที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจหรืออรรถประโยชน์ ได้แก่ ความหรูหราของที่พัก ความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่มีคุณภาพของบริษัทนำเที่ยว คุณภาพของการให้บริการเป็นรายบุคคล ตลอดจนความมีชื่อเสียงในด้านการบริการของบริษัทนำเที่ยว

ผลการศึกษาวิจัยโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดและหลักการทางเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวได้ถูกใช้เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับเงื่อนไขการผลิตและเงื่อนไขอุปสงค์ในตัวแทนเพชร และเป็นประโยชน์ในการเสนอแนวทางการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

3. แนวคิด หลักการและแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย คือ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ซึ่งเริ่มมีบทบาทในกระแสการพัฒนาของสังคมโลกนับตั้งแต่ พ.ศ. 2515 โดยองค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมมนุษย์ (Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่พุ่มเพียงพอจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรโลก ผลจากการประชุมดังกล่าวทำให้ทั่วโลกหันมาสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมกันอย่างกว้างขวาง การพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับการยอมรับและมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเมื่อองค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development : UNCED) ที่กรุงลิโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อ พ.ศ. 2535 ซึ่งเรียกว่าการประชุม Earth Summit โดยผู้แทนของ 178 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยได้ร่วมกันลงนามข้อตกลงร่วมกันในการร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล พร้อมทั้งกระตุ้นให้รัฐบาลประเทศต่างๆ สร้างกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Barbier, Edward B. 1987)

การนิยามคำว่า “ความยั่งยืน” กระทำได้หลายแนวทาง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547 : 2-6) ของประเทศไทยได้สรุปเกี่ยวกับนิยามของคำว่า “ความยั่งยืน” โดยมีความครอบคลุมทั้งในด้านสังคม ด้านนิเวศ และด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

ความยั่งยืนด้านสังคม มุ่งเน้นเรื่องเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และการตอบสนองความต้องการระดับสูง ด้านความมั่นคง เสรีภาพ การศึกษา การมีงานทำ ความยั่งยืนทางสังคมจะเน้นการส่งเสริมความสุขสมบูรณ์ของคนส่วนใหญ่ เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของความยั่งยืนแนวสังคม คือ การรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีระดับสูงอย่างยาวนาน

ความยั่งยืนด้านนิเวศ มุ่งเน้นกระบวนการทางชีววิทยาของธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ จำเป็นต้องมีการคุ้มครองทรัพยากรและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางธรรมชาติ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนทางนิเวศในระยะยาว ดังนั้นการจัดการและการรักษาระบบนิเวศรวมทั้งการสนับสนุนให้ชีวิตทั้งหลายอยู่รอดเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด

ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ มุ่งเน้นเรื่องการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นเรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และยาวนาน

3.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เป็นศัพท์บัญญัติที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นำมาใช้อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2541 ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า Ecotourism ในภาษาอังกฤษ

หน่วยงานและนักวิชาการต่างๆ ได้มีการนิยามคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ไว้ อย่างหลากหลาย โดยมีประเด็นสำคัญตรงกัน ในการวิจัยนี้ได้ใช้นิยามของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งรักษาวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้คนในท้องถิ่น ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 2)

3.2.2 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักวิชาการระหว่างประเทศ ได้ระบุเกี่ยวกับหลักการสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรวม 7 ประการ ดังนี้ (World Tourism Organization, 1997 : 253-255 อ้างใน ศิริรัตน์ โตสัมพันธมงคล, 2549 : 25-26)

1) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ มีการทดแทนหรือฟื้นฟูให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ถดถอยหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมและความต้องการจำเป็นของประชาชนท้องถิ่น

2) มีการกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม

3) มีการจัดกิจกรรมนันทนาการให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพ

4) มีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรท่องเที่ยว และวิถีชีวิตของประชาชนท้องถิ่น

5) มีการออกแบบอาคารสิ่งก่อสร้างและบริเวณสถานที่ต่างๆ ให้กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น

6) มีการบูรณาการหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแผนการพัฒนาทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับท้องถิ่น

7) มีการตัดสินใจในการบริหารงานท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยอาศัยข้อมูลข่าวสาร และการติดตามผลดำเนินงาน

Gail Nash นักวิจัยจากสมาคมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (The Ecotourism Society) ได้สรุปหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากหลักการของ WTO ไว้ดังนี้ (อ้างใน วิมล วิโรจน์พันธุ์, ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์, 2548 : 82-83)

1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

- 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมและวัฒนธรรม
- 3) รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม และการจัดการเขตอนุรักษ์
- 4) ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเน้นความสำคัญของการวางแผน และการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างหลักประกันว่า จำนวนนักท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของศักยภาพในการรองรับ (carrying capacity) ตามธรรมชาติของระบบนิเวศท้องถิ่น
- 6) รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้เอง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ
- 7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้จากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานคิด ซึ่งเน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดละการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างแท้จริง

3.3 หลักการ แนวทางและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

3.3.1 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย

ในประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 7-8) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Principle of ecotourism) ไว้ 8 ประการ คือ มีพื้นฐานอยู่บนธรรมชาติ วัฒนธรรมและชุมชน (Natural – based / Community – based) มีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน (Sustainably managed) ดำเนินถึงสังคมวัฒนธรรม (Inclusive of social and cultural aspects) ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น (Educational to tourist and local people) คนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ (Benefit to local people) คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม (Involvement of local people) แหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นของแท้ดั้งเดิม (Product authentic) และนักท่องเที่ยวมีความพอใจ (Tourist satisfaction) ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

3.3.2 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2548 ออนไลน์) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

- 1) คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ สภาพทางกายภาพ ชุมชน ชนบทธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต
- 2) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต
- 3) ต้องก่อให้เกิดการกระจายรายได้ (ผลประโยชน์) อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ให้เกิดการกระจุกตัวเฉพาะผลประโยชน์ที่เป็นรายได้เพียงแค่งานบริการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเท่านั้น
- 4) การจัดการพื้นที่ต้องเป็นไปตามความยินดีของประชาชนท้องถิ่นที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้น

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว เป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักการขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO)

3.3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นิยมนำมาเป็นตัวบ่งชี้ศักยภาพของการท่องเที่ยว ประกอบด้วยปัจจัย 4 กลุ่ม คือ 1) ปัจจัยหัวใจหลักของการท่องเที่ยว หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ อาทิ ความสวยงาม ลักษณะเดิม ความเก่าแก่ ความเป็นมา ความสำคัญของลัทธิความเชื่อ และศาสนา สภาพภูมิทัศน์ และวิถีชีวิต ฯลฯ ซึ่งแบ่งออกเป็น ปัจจัยหัวใจด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น 2) ปัจจัยประกอบ ได้แก่ ความดึงดูดใจ สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และลักษณะภูมิทัศน์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม 3) ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและได้มาตรฐานในด้านต่างๆ อาทิ ที่พัก อาหาร การติดต่อ ฯลฯ และ 4) ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม (ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. 2542 : 43-44)

ในกรณีของประเทศไทย ได้มีการกำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544) และองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544) ไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้ระบุองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ 4 ประการ ได้แก่

- 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ
- 2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ มลภาวะ และควบคุมอย่างมีขอบเขต
- 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูน

ความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : 2-4) ได้กำหนดองค์ประกอบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ หมายถึง การบริหารและจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และกิจกรรมในลักษณะที่เหมาะสมและก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและต่อสังคมน้อยที่สุด

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ หมายถึง รูปแบบและกระบวนการ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของประชาชนท้องถิ่น ทั้งในด้านการผลิต การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การได้รับผลประโยชน์ การติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว

การวิจัยในครั้งนี้ ได้นำแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดนิยามศัพท์ การกำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพและศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุยโดยกำหนดองค์ประกอบที่จะศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ ด้านลักษณะแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น

4. แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

แนวคิดที่ว่าทุนสังคมหรือทุนทางสังคม (Social capital) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศต่างๆ อย่างยั่งยืนได้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ในกรณีของประเทศไทยได้มีการศึกษาและนำเสนอแนวคิดอย่างจริงจัง โดยมีใจความสำคัญ (สุวรรณี คำมัน และคณะ. 2552) โดยสรุป ว่าแนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคมเป็นที่ยอมรับขององค์กรพัฒนาระหว่างประเทศต่างๆ ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนอันนำไปสู่ความผาสุกของคนในชาติ โดยเฉพาะองค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development : OECD) ได้พิจารณาว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนจะเกิดจากทุน 4 ประเภทที่สำคัญ คือ ทุนทางกายภาพ ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนมนุษย์ และทุนทางสังคม ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพของทุนดังกล่าวพบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนเป็นผลมาจากทุนมนุษย์และทุนทางสังคมถึง 4 ในสิบส่วน ขณะที่ 2 ส่วนเกิดจากทุนกายภาพและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย โดย สุวรรณี คำมัน และคณะ ได้ศึกษาแนวความคิดและองค์ประกอบของทุนทางสังคม ตลอดจนกำหนดกรอบตัวชี้วัดเพื่อแสดงให้เห็นความมีอยู่ของทุนทางสังคมของไทย โดยกำหนดว่า “ทุนทางสังคม เกิดจากการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ บนฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ สายใยผูกพัน และวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทยผ่านระบบความสัมพันธ์ที่มีการสะสมในลักษณะเครือข่ายขององค์ประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งจะเกิดเป็นพลังในชุมชนและสังคม”

การประเมินสถานภาพทุนทางสังคมของไทย ได้พิจารณาทั้งในระดับ Micro และ Macro โดยระดับ Micro เป็นการประเมินผลทุนทางสังคมที่เป็นทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทหลักในการพัฒนาองค์กร/ประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยทุนมนุษย์ที่เป็นทุนทางสังคมนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความไว้วางใจ เชื่อใจ มีน้ำใจและเอื้ออาทร และมีความเชื่อในระบบคุณค่าและหลักศีลธรรมที่ดี เช่น คุณธรรม วินัย ความซื่อสัตย์ และจิตสำนึกสาธารณะ ฯลฯ ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบของการรวมกลุ่มและเครือข่าย การมีความไว้วางใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการดำเนินกิจกรรมและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนร่วมกัน สามารถเข้าถึงข่าวสารและการสื่อสารซึ่งเป็นเครื่องมือในการช่วยคนในชุมชนให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตลอดจนมีอำนาจในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง สำหรับระดับ Macro เป็นการประเมินผลของทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยแวดล้อมทุนมนุษย์ ประกอบด้วย สถาบันทางสังคมต่างๆ วัฒนธรรม และองค์ความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ค่านิยม ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ

ผลการประเมินสถานภาพทุนทางสังคมในระดับ Micro พบว่า ประเทศไทยมีทุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยชุมชนชนบทมีทุนสังคมสูงกว่าชุมชนเมือง โดยจุดเด่นคือประชาชนมี

แนวโน้มรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกันมากขึ้น คนส่วนใหญ่เป็นคนมีน้ำใจ ไมตรี มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีความสามัคคี มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะต่างๆ มีความไว้วางใจต่อกัน และเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ขณะที่จุดด้อยคือคนส่วนหนึ่งไม่ค่อยยึดถือกฎระเบียบและกติกาสังคม มีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ นิยมวัตถุ รักสนุกรักสบาย รักพวกพ้อง ให้ความสำคัญกับระบบอุปถัมภ์ ฯลฯ ขณะเดียวกันความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่วนระดับ Macro พบว่า ระบบสถาบันทางสังคมต่างๆ มีแนวโน้มอ่อนแอและมีบทบาทในการพัฒนาทุนมนุษย์ลดลงทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันธุรกิจเอกชน สถาบันสื่อ ฯลฯ ขณะที่ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ดีงามมากมายแต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการที่จะพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร ทำให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ดีงามหลายอย่างกำลังเลือนหายไปจากสังคม ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และต่อการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและจะส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและทุนมนุษย์ของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี/การสื่อสาร การเคลื่อนย้ายคนอย่างเสรี การก้าวสู่สังคมหลังฐานความรู้ การขยายตัวของเมือง ฯลฯ

แนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ การพัฒนาทุนสังคมในเกาะสมุยโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาคน การพัฒนาระบบเครือข่าย สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ต่างๆ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านพื้นที่ (ในส่วนของวัฒนธรรม) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

5.1 หลักการและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

5.1.1 หลักการและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) อยู่บนหลักการเดียวกัน คือ มุ่งเน้น “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และ “ความสมดุลระหว่างคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย”

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 สู่การปฏิบัติได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ที่สำคัญๆ รวม 7 ยุทธศาสตร์ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 1-4 นับเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องอย่างมากกับหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้แก่

- 1) “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้”
- 2) “ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ”

3) “ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน” และ 4) “ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม” โดยแต่ละยุทธศาสตร์ได้มุ่งเน้น “การมีส่วนร่วม” โดยกำหนดไว้ในหัวข้อของ “บทบาทภาคีการพัฒนา” ทั้งในกรณีที่เป็นภาครัฐ ทั้งในระดับนโยบาย/ส่วนกลาง และระดับท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม (ชุมชน ประชาคม มูลนิธิ สมาคม และองค์กรพัฒนาเอกชน) ภาคสถาบันทางสังคม (ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อสารมวลชน) และภาคองค์กรระหว่างประเทศ

5.1.2 นโยบายการบริหารและการท่องเที่ยวของประเทศไทย

รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายด้านการบริหารและการท่องเที่ยวให้การท่องเที่ยว คือ หนทางสำคัญของการนำรายได้กระแสเงินเข้าสู่ประเทศ ทั้งนี้โดยกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2547-2549 ที่มุ่งเน้นความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การแข่งขัน (Competitiveness) การวิเคราะห์และกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ ปรับปรุงและจัดทำตำแหน่งของประเทศไทย (Repositioning) ของประเทศไทยในตลาดท่องเที่ยวโลก เพื่อทำตำแหน่งที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ทั้งนี้โดยเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพได้มาตรฐาน (Quality destination) บนพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2546)

5.2 แนวคิด หลักการ และวิธีการเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์/กลยุทธ์เพื่อใช้ในองค์กร และการวิเคราะห์ศักยภาพและความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

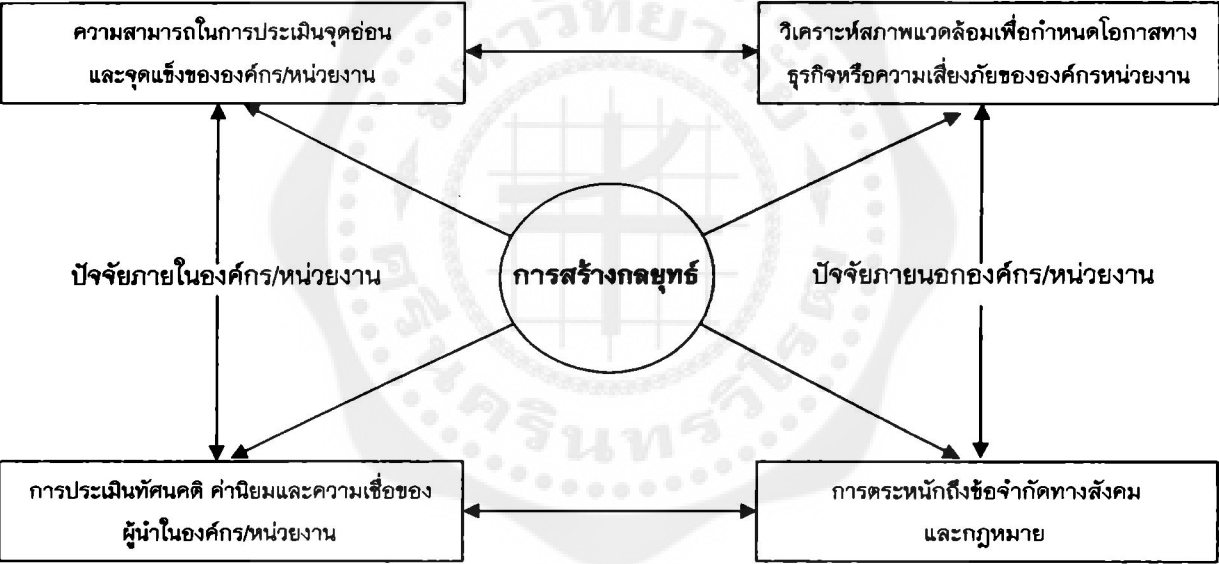
แนวคิด หลักการ และวิธีการเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนา และการวิเคราะห์ศักยภาพและความได้เปรียบเชิงแข่งขัน เป็นแนวคิด หลักการและวิธีการที่ใช้อย่างแพร่หลายในการบริหารองค์กรหรือหน่วยงานธุรกิจ ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งได้มีการนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในการบริหารองค์กร และหน่วยงานของภาครัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ที่ไม่ได้มุ่งกำไร ซึ่งแนวคิด หลักการและวิธีการสำคัญที่ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพและความได้เปรียบเชิงแข่งขัน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุย ประกอบด้วย การพัฒนายุทธศาสตร์/กลยุทธ์เพื่อใช้ในองค์กร และการวิเคราะห์ศักยภาพและความได้เปรียบเชิงแข่งขันขององค์กร โดยสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

5.2.1 การพัฒนายุทธศาสตร์/กลยุทธ์เพื่อใช้ในองค์กร

คำว่า ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (Strategy) เป็นคำที่ถูกนำมาใช้ทั้งในด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจ และด้านธุรกิจ ซึ่งมีประเด็นสำคัญสองประการ คือ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึง และการกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้สามารถบรรลุถึงซึ่งเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้ได้ (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และคณะ. 2521 : 11-12)

การพัฒนากลยุทธ์ เพื่อใช้ในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ นั้น จะมีความครอบคลุม 2 ขั้นตอน คือ การกำหนดหรือการสร้างกลยุทธ์ (Strategy formulation) และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy implementation) (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และคณะ. 2521 : 14-17)

ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์เป็นขั้นตอนที่มักจะถูกจำกัดด้วยปัจจัยด้านทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อของเจ้าของกิจการหรือผู้นำองค์กร และปัจจัยด้านความตระหนักในข้อจำกัดทางสังคมและกฎระเบียบทางกฎหมาย ซึ่งอาจทำให้หนทางเลือกต่างๆ มีทางเป็นไปได้น้อยลงเพราะข้อจำกัดดังกล่าว กระบวนการในการสร้างหรือกำหนดกลยุทธ์จึงต้องกระทำโดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร/หน่วยงานเพื่อสรุปจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร/หน่วยงาน และการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร/หน่วยงานเพื่อสรุปโอกาสและปัจจัยกีดกันการดำเนินงานขององค์กร/หน่วยงาน ดังสรุปในภาพประกอบที่ 2.1

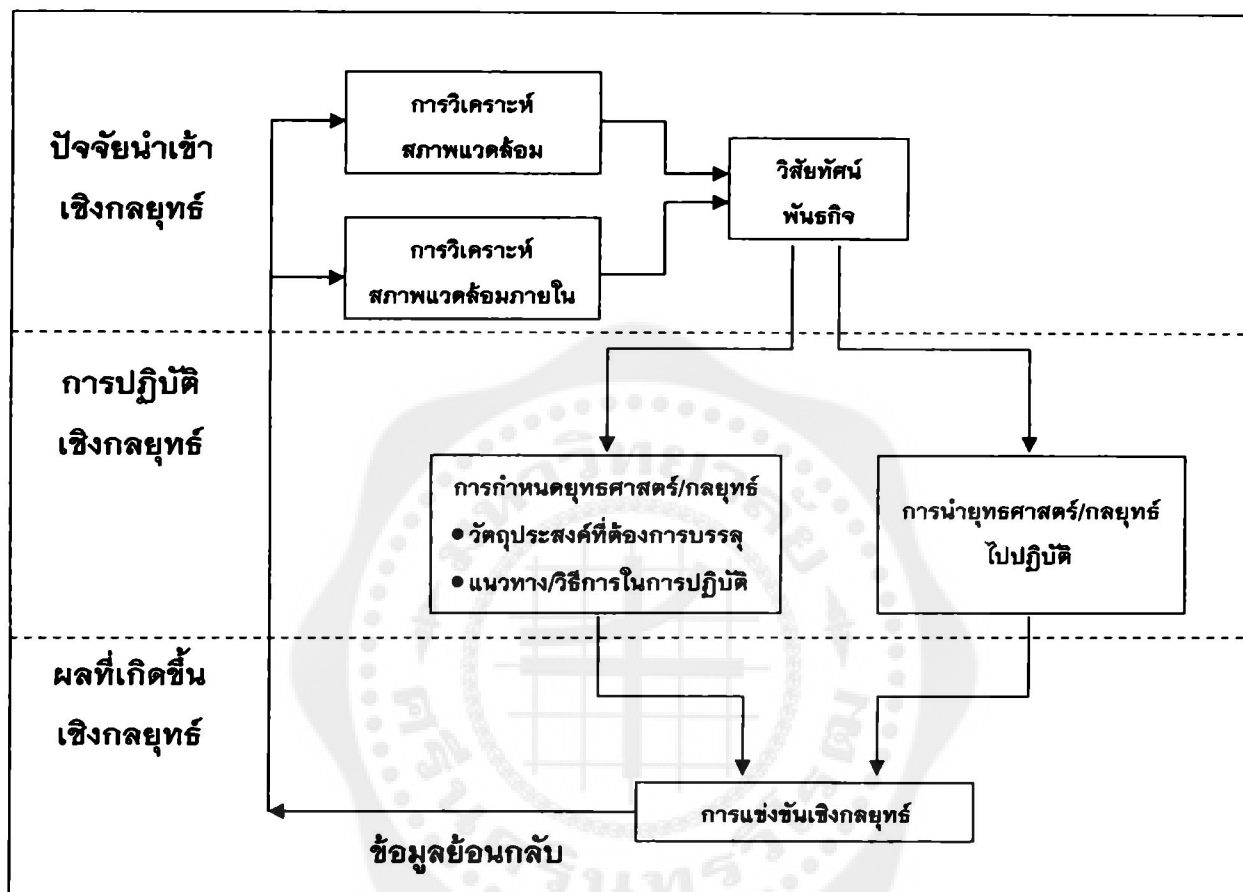

ภาพประกอบที่ 2.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดหรือการสร้างกลยุทธ์

ที่มา : สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และคณะ. 2521 : 16

ขั้นตอนการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการกำหนดวิธีการที่ทำให้กลยุทธ์ถูกนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ทางด้านประสิทธิภาพแห่งการบริหารองค์กร ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการระดมและจัดสรรทรัพยากรไปในทิศทางที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่วางไว้ การแบ่งและจัดสรรงาน ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเพื่อให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ที่จะใช้ การจัดตั้งกระบวนการในการควบคุมและการวัดประสิทธิภาพ แห่งการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ภารกิจต่างๆ ได้รับการนำไปปฏิบัติและเป็นไปในทิศทางเดียวกับที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

จากแนวคิดดังกล่าวและแนวคิดของนักวิชาการท่านอื่นๆ สามารถสรุปกระบวนการของการพัฒนาและการใช้ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ ดังสรุปในภาพประกอบที่ 2.2

ภาพประกอบที่ 2.2 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์

ที่มา : ดัดแปลงจาก Ireland, R. Duane, et. Al. 2009 : 5

การวิจัยในครั้งนี้กระทำโดยนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

5.2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพและความได้เปรียบเชิงแข่งขันขององค์กร/หน่วยงาน

การวิเคราะห์ศักยภาพและความได้เปรียบเชิงแข่งขันขององค์กรหรือหน่วยงานจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยมีองค์ประกอบ กระบวนการ และตัวแบบในการวิเคราะห์แตกต่างกันไม่มาก โดยสรุปประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (The environment analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment analysis) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

(External environment analysis) ของการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานเพื่อได้ข้อมูล เพื่อนำไปสรุปศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กร/หน่วยงาน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับจุดแข็ง (Strength : S) และจุดอ่อน (Weakness : W) ของการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมใดๆ ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยคุกคามหรือปัจจัยกดดัน (Threat : T) ซึ่งเป็นอุปสรรคหรือไม่สนับสนุนการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมดังกล่าว และปัจจัยที่เป็นโอกาส (Opportunity : O) ที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมดังกล่าว

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกจึงเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัจจัยกดดัน/คุกคาม (Strength, Weakness, Opportunity and Threat Analysis) ซึ่งเรียกกันว่า SWOT analysis และเป็นสิ่งเดียวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับ ปัจจัยกดดัน/คุกคาม โอกาส จุดอ่อน และจุดแข็ง (Threat, Opportunity, Weakness and Strength Analysis) ซึ่งเรียกกันว่า TOWS analysis การวิจัยในครั้งนี้จะเรียกว่าเป็นการวิเคราะห์ TOWS เพื่อให้พ้องเสียงกับคำว่า TOUR ซึ่งแปลว่าการท่องเที่ยว

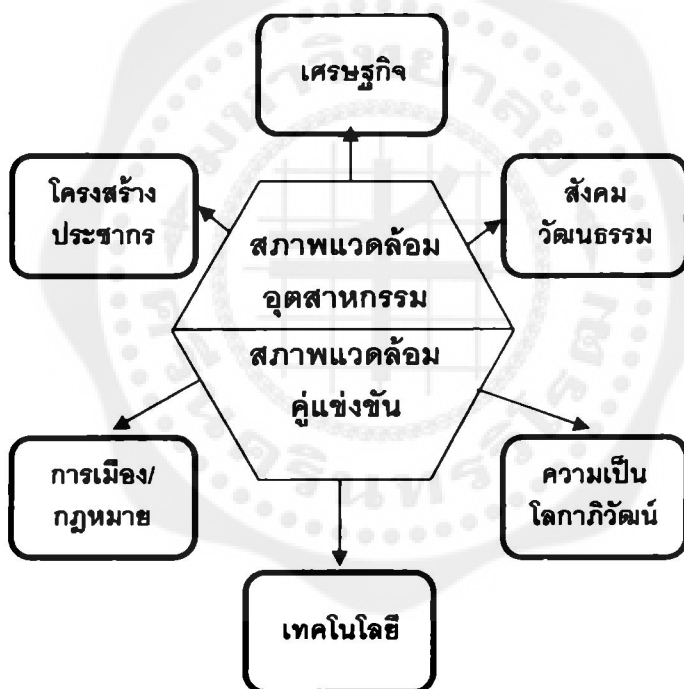
การวิเคราะห์ SWOT หรือ TOWS เป็นกระบวนการสำคัญเบื้องต้นในการนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) หรือเป้าหมายระยะยาวขององค์กร การกำหนดพันธกิจหรือภารกิจ (Mission) ขององค์กร และการกำหนดแผนกลยุทธ์ (Strategic plan) ขององค์กร ซึ่งผลการวิเคราะห์ TOWS ในงานวิจัยนี้ ได้นำไปสรุปศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีขั้นตอนและเกณฑ์การวิเคราะห์ดังรายละเอียดในวิธีการดำเนินการวิจัย

2) องค์ประกอบและกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อนำไปสู่ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน และการแข่งขันเชิงกลยุทธ์

เออร์แลนด์และคณะ (Ireland, R. Duane, et. al. 2009 : 35-88) ได้นำเสนอการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อให้เกิดการแข่งขันเชิงกลยุทธ์ (Strategic Completeness) ในทำนองเดียวกับพอร์เตอร์ (Michael E.Porter) โดยระบุว่าในการแข่งขันเชิงกลยุทธ์นั้น ต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External environment analysis) และการวิเคราะห์องค์กรภายใน (Internal organization analysis) โดยมีองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์ ดังนี้

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์ที่มีความจำเป็นในการจัดทำแผนกลยุทธ์ โดยเฉพาะในระดับประเทศการวิเคราะห์ภายนอกเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ ในการวิเคราะห์ได้แบ่งสภาพแวดล้อมภายนอกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) สภาพแวดล้อมทั่วไป (The general environment) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ การเมือง/กฎหมาย สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยีและความเป็นโลกาภิวัตน์ (2) สภาพแวดล้อมอุตสาหกรรม (The industry environment) ประกอบด้วยองค์ประกอบ

ปัจจัยกดดันหรือภัยคุกคามของผู้ประกอบการรายใหม่ (Threat of new entrants) ที่เข้ามาในอุตสาหกรรม อำนาจการต่อรองของของผู้จัดหาสินค้า (Bargaining power of suppliers) อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ (Bargaining power of buyers) ภัยคุกคามของผลผลิตหรือสินค้าทดแทน (Threat of substitute products) และความเข้มข้นของการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการหรือระหว่างหน่วยธุรกิจ (Intensity of rivalry among competing firms) ซึ่งเรียกรวมทั้งประกอบเหล่านี้ว่าเป็นพลัง 5 ประการของตัวแบบการแข่งขัน (The five forces of completion model) และ (3) **สภาพแวดล้อมคู่แข่ง** (The competitor analysis) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่องค์กร/หน่วยงานรวบรวมเพื่อให้มีความเข้าใจหน่วยงานคู่แข่งมากขึ้น เพื่อให้สามารถคาดการณ์ได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ ข้อจำกัด และความสามารถของคู่แข่งได้ ดังสรุปในภาพประกอบที่ 2.3

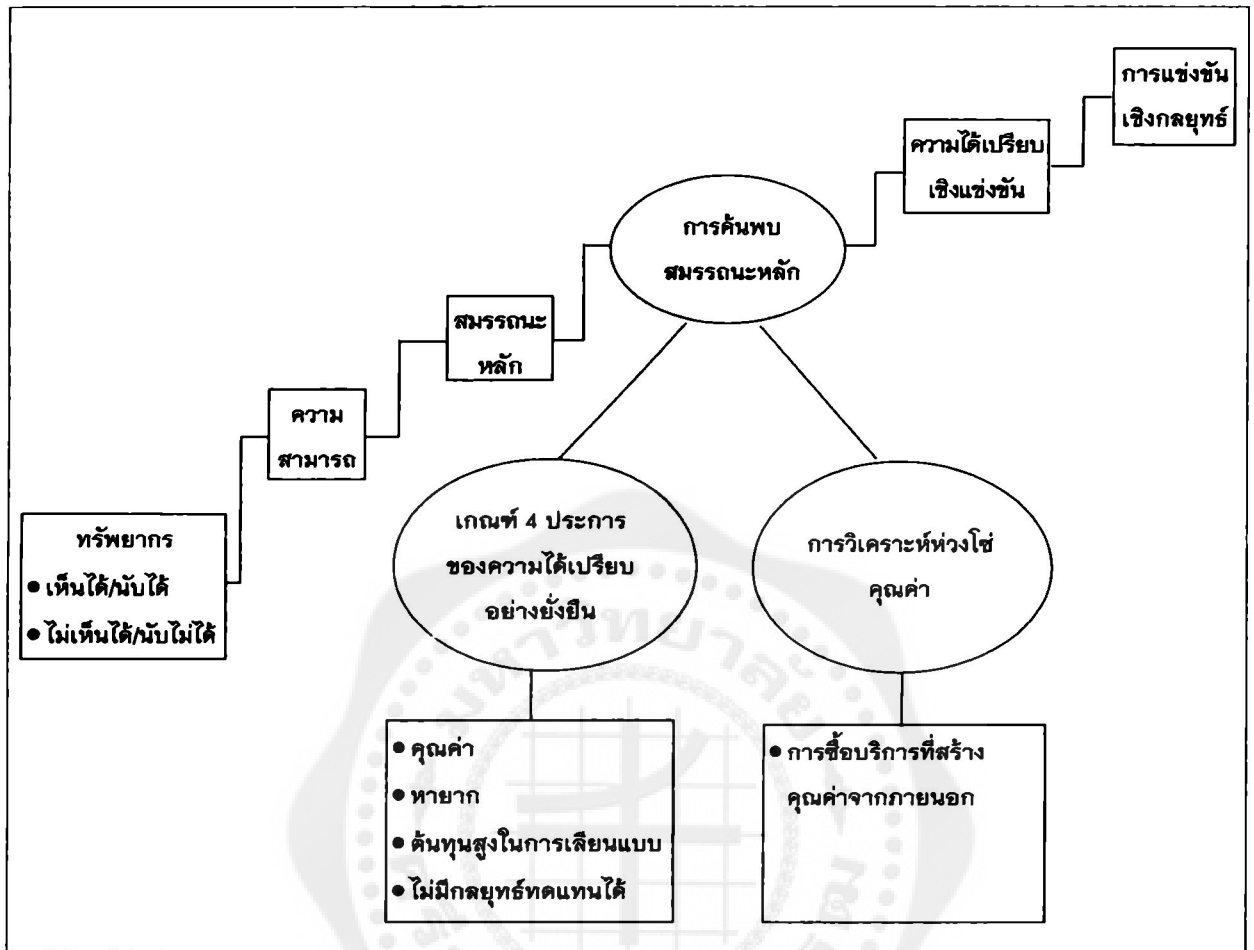

ภาพประกอบที่ 2.3 สภาพแวดล้อมภายนอก

ที่มา : Ireland, R. Duane, et. al. 2009 : 35

เนื่องจากองค์กร/หน่วยงานไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมภายนอกดังกล่าวได้ องค์กร/หน่วยงานจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจองค์ประกอบภายนอก และยอมรับว่าเป็นเงื่อนไขหรือสภาพการณ์ที่ต้องเผชิญและต้องปรากฏในการจัดทำแผนกลยุทธ์ เนื่องจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก จะทำให้องค์กร/หน่วยงานสามารถระบุหรือทราบเกี่ยวกับโอกาส (Opportunity) และภัยคุกคามหรือปัจจัยกดดัน (Threat) ที่องค์กร/หน่วยงานต้องเผชิญได้

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหรือการวิเคราะห์องค์กรภายใน (The internal organization analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive advantage) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่องค์กรมีอยู่ และความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรนั้น ประสิทธิภาพในการผลิตและความสามารถในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์จากการแข่งขัน ทั้งนี้โดยองค์กรจะต้องให้ความสำคัญต่อ (1) **ทรัพยากร (Resources)** ที่ตนมีอยู่ทั้งที่เป็นทรัพยากรที่จับต้องได้ นับจำนวนได้ (Tangible resources) เช่น อุปกรณ์การผลิต สิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิต ในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ นับจำนวนไม่ได้ (Intangible resources) เช่น ความรู้ ความเชื่อถือระหว่างผู้จัดการกับพนักงาน ความสามารถในการบริหาร ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการผลิตนวัตกรรม และความเป็นที่รู้จัก เป็นต้น (2) **ความสามารถ (Capabilities)** ขององค์กรในการพัฒนาและบริหารทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านต่างๆ ขององค์กร เช่น งานด้านการขนส่ง งานบุคคล ระบบข้อมูลข่าวสาร และการตลาด เป็นต้น และ (3) **สมรรถนะหลัก (Core competencies)** ขององค์กร ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive advantage) อันจะนำไปสู่การแข่งขันเชิงกลยุทธ์ (Strategic competitiveness) ทั้งนี้โดยความได้เปรียบจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน (Sustainable advantages) ได้นั้น สมรรถนะหลักขององค์กรจะต้องมีลักษณะตามเกณฑ์ 4 ประการ คือ (1) **ความสามารถที่มีคุณค่า (Valuable capabilities)** ที่สามารถควบคุมไม่ให้องค์กรต้องเผชิญปัจจัยคุกคาม หรือสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาส (2) **ความสามารถที่หายาก (Rare capabilities)** ซึ่งเป็นความสามารถที่องค์กรอื่นไม่สามารถกระทำได้โดยง่าย (3) **ความสามารถที่มีต้นทุนสูงในการเลียนแบบ (Costly-to-imitate capabilities)** เช่น ความสามารถในการสร้างความเป็นเอกลักษณ์และการสร้างตราที่มีชื่อเสียง (Brand name) และ (4) **ความสามารถที่ไม่สามารถทดแทนได้ (Nonsubstitutable capacities)** ซึ่งเป็นความสามารถที่ไม่มีกลยุทธ์ใดมาเทียบเท่าได้ นอกจากนั้นการค้นพบสมรรถนะหลักขององค์กรจะต้องมีการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า (Value chain analysis) ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานที่สร้างมูลค่าให้องค์กร ซึ่งครอบคลุมด้านต้นทุนและรายได้ขององค์กร โดยในบางครั้งองค์กรอาจซื้อกิจกรรมหรือบริการที่สร้างมูลค่า (A value-creating activity) จากผู้จัดหาภายนอก (An external suppliers) ขององค์กร ซึ่งเรียกการซื้อบริการในลักษณะดังกล่าว Outsourcing ดังนำเสนอในภาพประกอบที่ 2.4

ภาพประกอบที่ 2.4 องค์ประกอบของการวิเคราะห์ภายในที่นำไปสู่
ความได้เปรียบเชิงแข่งขันและการแข่งขันเชิงกลยุทธ์

ที่มา : Ireland, R. Duane, et. al. 2009 : 72

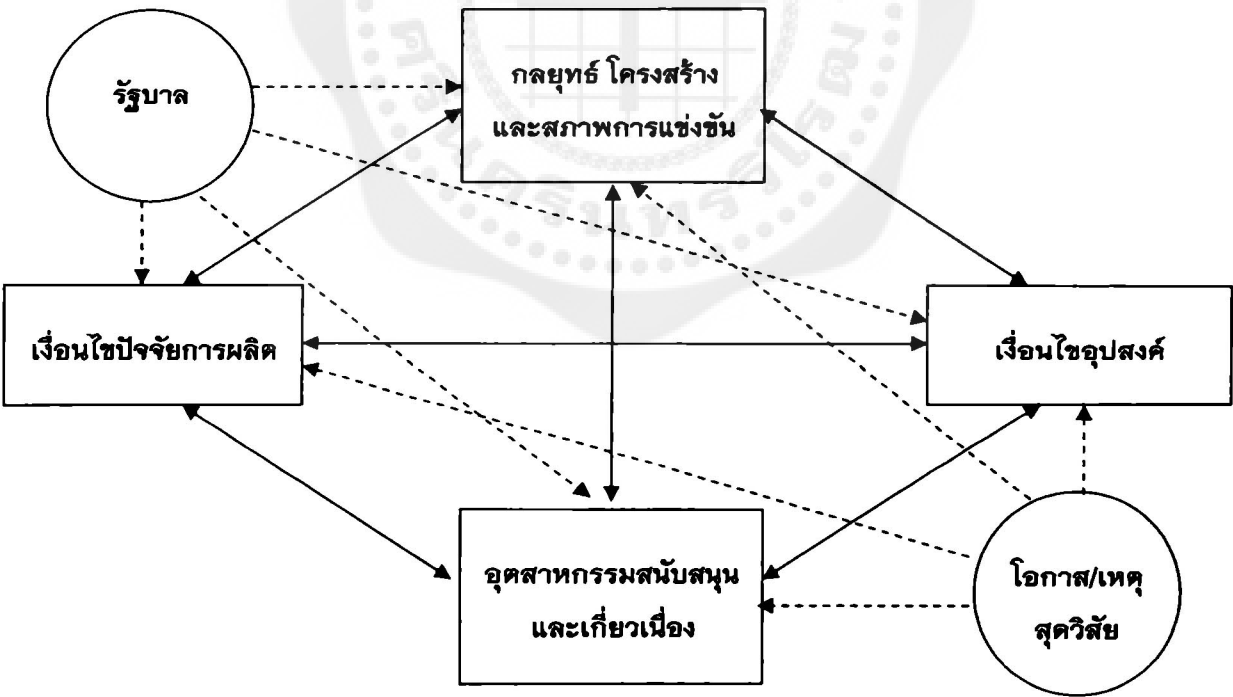
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหรือการวิเคราะห์องค์กรภายในตามแนวคิดดังกล่าว จะทำให้องค์กร/หน่วยงานสามารถระบุจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) เกี่ยวกับทรัพยากร ความสามารถ และสมรรถนะหลักขององค์กร/หน่วยงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนกลยุทธ์เชิงแข่งขัน

ในการวิเคราะห์องค์กรภายในต้องอยู่ในบริบทของการกำหนดความคิดที่ไม่ติดยึดกับเงื่อนไขของประเทศใดประเทศหนึ่ง ไม่ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมหรือบริบทอื่นใดซึ่งเรียกกันว่าเป็นการกำหนดใจในการเปิดรับสิ่งใหม่อย่างรอบด้าน (A global mind-set) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การดำเนินงานให้องค์กรมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive advantage) ในระยะยาวในตลาดโลก

แนวคิดและหลักการในส่วนนี้ได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยคุกคาม (T) โอกาส (O) จุดอ่อน (W) และจุดแข็ง (S) ของท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย พร้อมทั้งนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุย

3) **ตัวแบบเพชร (The Diamond Model)**

ตัวแบบเพชรเป็นตัวแทนหรือหลักการหรือแนวคิดของพอร์เตอร์เตอร์ (Michael E.Porter. 1990) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยที่ตั้ง (Location) ที่มีต่อความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานว่า การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันและเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกสินค้านั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 4 ด้าน คือ (1) **เงื่อนไขปัจจัยการผลิต** (Factor condition) ซึ่งหมายถึงปัจจัยและเงื่อนไขเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า (input) ของการพัฒนาอุตสาหกรรม ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน เงินทุน และระบบสาธารณูปโภค (2) **เงื่อนไขอุปสงค์** (Demand conditions) ซึ่งหมายถึงปัจจัยและเงื่อนไขเกี่ยวกับผู้ซื้อสินค้าและบริการ (3) **อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง** (Related and supporting industries) และ (4) **กลยุทธ์ของบริษัท โครงสร้างอุตสาหกรรมและสภาพการแข่งขัน** (Firm strategy, structure and rivalry) และมีปัจจัยเสริมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ คือ **รัฐบาล** และ **โอกาสหรือเหตุสุดวิสัย** ปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันดังแสดงในภาพประกอบที่ 2.5 ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันซึ่งอาจจะได้เปรียบหรือเสียเปรียบประเทศอื่น ซึ่งผลการวิเคราะห์จะต้องพิจารณารวมจากความได้เปรียบหรือเสียเปรียบโดยรวมทุกด้าน

ภาพประกอบที่ 2.5 **ตัวแบบเพชร (The Diamond Model)**

ที่มา : Porter, Michael E. 1990 : 127

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยภายใต้แนวคิดและหลักการของตัวแบบเพชร

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดกรอบและแนวทางในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย และใช้เป็นกรอบและแนวทางในการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

บทที่ 3

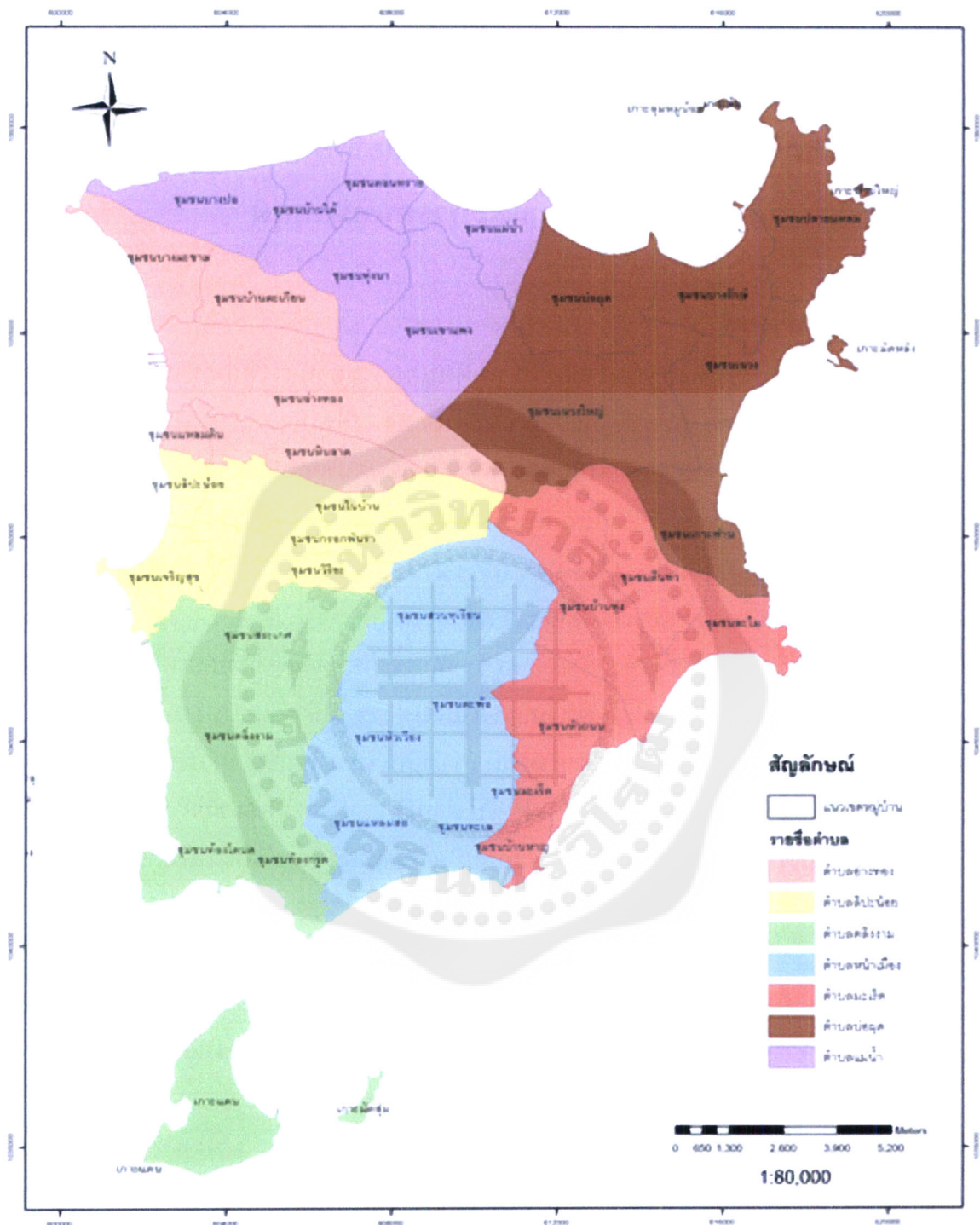
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลการท่องเที่ยว สารสำคัญจาก แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุย และข้อมูลความคิดเห็นจากการ สัมภาษณ์ลึกและการสนทนากลุ่ม

1. ที่ตั้งและภูมิศาสตร์

สมุยเป็นหมู่เกาะที่ตั้งอยู่บนไหล่ทวีป อยู่ตอนกลางของอ่าวไทยนอกชายฝั่งทะเลทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ 84 กิโลเมตร ระหว่างเส้นรุ้งที่ 9 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก ห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 750 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 252 ตารางกิโลเมตร (157,237 ไร่) เป็นพื้นที่เฉพาะเกาะสมุย 227 ตารางกิโลเมตร กว้าง 21 กิโลเมตร ยาว 25 กิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสามของประเทศ รองจากเกาะภูเก็ตและเกาะช้าง

สมุยเป็นอำเภอหนึ่งในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ 53 เกาะ มีเนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 314 ตารางกิโลเมตร ในบรรดาเกาะต่างๆ เหล่านี้ เกาะสมุยมีขนาดใหญ่ที่สุดและมีผู้คนอาศัยอยู่มากที่สุด รองลงมาคือ เกาะพลวย เกาะแตน เกาะแม่เกาะ เกาะเชือก เกาะลัม เกาะวัวจิว เกาะหลัก เกาะริกัน เกาะวัวตาหลับ ตามลำดับ สำหรับเกาะที่รวมกลุ่มอยู่กับเกาะพลวยและเกาะแม่เกาะรวมเรียกว่า “หมู่เกาะอ่างทอง” เกาะสมุยมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลในเขตอำเภอใกล้เคียงดังนี้ (ภาพประกอบที่ 3.1)

ทิศเหนือ	ติดต่อเขตอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเกาะพะงัน เป็นผืนดินที่อยู่ใกล้เกาะสมุยมากที่สุดอยู่ห่างเกาะสมุยประมาณ 15 กิโลเมตร
ทิศใต้	ติดต่อทะเลเขตอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างเกาะสมุยประมาณ 40 กิโลเมตร
ทิศตะวันออก	ติดต่อทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อเขตอำเภอดอนสัก อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเมือง อำเภอท่าฉาง และอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบที่ 3.1 แผนที่เกาะสมุย

ที่มา : <http://kosamui.suratthani.doae.go.th/webpage/map1.html>

2. ภูมิประเทศ

พื้นที่บนเกาะสมุยมากกว่าครึ่งเป็นภูเขาและที่ดอนสูง มีโครงสร้างต่อเนื่องจากเทือกเขา นครศรีธรรมราชเป็นภูเขาหินแกรนิตและภูเขาหินทราย ทอดตัวในแนวขวาง จากด้านตะวันตกเฉียงเหนือผ่านกลางตัวเกาะและพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ ภูเขาตอนกลางที่เรียกว่า “ภูเขาใหญ่” ส่วนภูเขาอื่นๆ มีขนาดย่อมลงมา ส่วนหนึ่งมีแนวติดต่อกับภูเขาใหญ่ เช่น เขาขวาง เขาเล่ เขาไ้งาม เขาตอ เขาแหลมหอย เขาไม้แก่น เขาน้อย เขาหินเหล็ก เขาบ่อม เขาท้ายควาย เขาไม้แดง เป็นต้น ยอดสูงสุดอยู่ที่เขาท้ายควาย สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 635 เมตร เกาะสมุยมีพื้นที่ราบประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด หรือประมาณ 73 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่รอบภูเขาและพื้นที่บริเวณชายฝั่งซึ่งประกอบด้วยที่ลุ่ม หาดทราย สันทราย บริเวณชายฝั่งทะเลเป็นแหลมและอ่าว ในอดีตภูเขาส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าเบญจพรรณ ปัจจุบันคงเหลือสภาพป่าเบญจพรรณน้อยมาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าว สวนผลไม้ และพื้นที่การเกษตรอื่นๆ

3. พื้นที่และการใช้ประโยชน์

3.1 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

พื้นที่เกาะสมุยประมาณ 227 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 142,031 ไร่) เป็นพื้นที่ที่ใช้เพื่อการเกษตรมากที่สุดประมาณ 112,671 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 79.3 ของพื้นที่ทั้งหมด ประกอบด้วยพื้นที่ทำสวนประมาณ 117,400 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าว ประมาณ 89,269 ไร่ รองลงมาเป็นสวนทุเรียนประมาณ 11,087 ไร่ พื้นที่ทำนาประมาณ 4,500 ไร่ พื้นที่ทำไร่ประมาณ 50 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ที่เป็นป่าสงวนมี 2 แห่ง คือ พื้นที่ป่าไม้บริเวณน้ำตกหินลาดและบริเวณอุทยานน้ำตกหน้าเมือง

3.2 การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพาณิชยกรรม

การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพาณิชยกรรมมีกระจายอยู่รอบชายฝั่งทะเลรอบเกาะ มีศูนย์กลางการปกครองและศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่บริเวณตลาดหน้าทอนบนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของเกาะ มีกลุ่มธุรกิจประเภทที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่มกระจายทั่วไปรอบเกาะ ปัจจุบันมีหนาแน่นในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลแม่่น้ำ ตำบลบ่อผุด และตำบลมะเร็ด

4. ทรัพยากรธรรมชาติ

4.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินในบริเวณเกาะสมุย โดยกรมพัฒนาที่ดินสามารถจำแนกได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ ดินชุดทุ่งหญ้า ดินตะกอนลำนํ้าที่มีการระบายน้ำเร็ว ดินชุดหัวหิน ดินชุดบาเจาะ

ดินชุดระยอง ดินชุดโคกตะเกียน ดินชุดไม้ยาว และดินชุดท่าจีน ซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วไปตามที่ลาดเชิงเขา ที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ชุมชน และที่ราบชายฝั่ง จากการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยทำให้มีการใช้พื้นที่ดินไปเพื่อกิจกรรมการบริการ ที่พัก ตลอดจนกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของเกาะสมุย รวมถึงการเปิดหน้าดินลูกล้าพื้นที่ลาดเชิงเขา ซึ่งต้องมีการฉาบซีเมนต์หรือการก่อสร้างเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน และมีการสร้างถนนคอนกรีต ทำให้เกิดความไม่สวยงามของสภาพธรรมชาติ

4.2 ทรัพยากรน้ำ แบ่งเป็นน้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน

น้ำผิวดินหรือน้ำท่า เป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะสมุยใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค โดยมีคลองที่สำคัญ คือ คลองลิปะใหญ่ คลองหลังไผ่ คลองลิปะน้อย คลองสระเกศ คลองลาดवानร คลองละไม คลองน้ำจืด คลองท่าเร็ด คลองท่าสียา และคลองท่าจีน

คลองลิปะใหญ่เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ในการผลิตน้ำประปาเพื่อใช้ในตัวอำเภอ ตลอดจนกิจการของกองทัพเรือและเป็นต้นกำเนิด “น้ำตกหินลาด” ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของเกาะ

คลองลิปะน้อยเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ในการเกษตร ตอนเหนือคลองมีแอ่งน้ำขนาดใหญ่เรียกกันว่า “วังไม้แดง” และมีการสร้างฝายน้ำล้นเพื่อให้ชาวบ้านตำบลลิปะน้อยใช้ประโยชน์ในการเกษตร

คลองสระเกศเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับเกษตรกรบ้านตลิ่งงาม โดยมีต้นน้ำเกิดจากภูเขาใหญ่

คลองละไม หรือ คลองท่าศก มีต้นน้ำสองสาย คือ คลองท่าศก และคลองวังกล้วยไหลมารวมกันในบริเวณที่เรียกว่า “พังลูนก” ซึ่งเป็นแหล่งน้ำในการทำเกษตรของชาวบ้านตำบลมะเร็ด

คลองท่าสียา ในอดีตเรียกว่า “คลองศรีไชยา” เป็นคลองขนาดใหญ่ มีต้นกำเนิดจากภูเขาใหญ่กลางเกาะไหลผ่านเทือกเขาสูงลงสู่ที่ราบของตำบลหน้าเมือง ผ่านหน้าผาสูงทำให้เกิด “น้ำตกหน้าเมือง” ที่สวยงามและนับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของเกาะสมุย นอกจากนี้ได้มีการสร้างฝายน้ำล้นถึง 6 แห่ง เพื่อเป็นประโยชน์ในการเกษตรของชาวบ้านเมือง

คลองท่าจีน มีต้นกำเนิดจากภูเขาด้านทิศใต้ของตำบลแม่น้ำ มีฝายน้ำล้น 2 แห่ง เพื่อประโยชน์ในการเกษตรของชาวบ้านแม่น้ำ

ทางด้านเหนือของเกาะมีแหล่งน้ำที่เป็นหนองน้ำ (พรุ) ขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ หนองน้ำตำบลหน้าเมือง (พรุน้ำเมือง) ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญในการเกษตรของชุมชนหน้าเมือง และหนองน้ำตำบลบ่อผุด (พรุแฉวง) ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของชุมชนแฉวง

ในระยะเวลาที่ผ่านมาเกาะสมุยได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งเพื่อการอุปโภคและเพื่อการเกษตร บางแห่งซึ่งกระจายอยู่รอบเกาะ ได้แก่ ฝายคลองน้ำจืด เขื่อนท่าสัก ฝายวังเสาธง ฝายน้ำตกหน้าเมือง

ฝายวังหินลาด ฝายคลองแม่น้ำ ฝายคลองพังเพ และฝายคลองละไม เป็นต้น แต่สภาพเหมือนฝายที่มีอยู่ปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและกระจายตัวไม่ทั่วถึง ประกอบกับการขยายตัวของการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้แหล่งน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ผู้ประกอบการธุรกิจบางรายจึงขุดน้ำบาดาลเพื่อใช้บรรเทาปัญหาในหน้าแล้ง จากสภาพการณดังกล่าว คาดว่าน่าจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรรมในระยะยาว โดยเฉพาะพืชสวน ซึ่งต้องอาศัยแหล่งน้ำจากคลองธรรมชาติระดับลง

4.3 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

เกาะสมุยเป็นหนึ่งของประเทศที่ยังมีพื้นที่ป่าสงวน ที่นับเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านสัตววิทยาของประเทศ เนื่องจากเกาะสมุยยังมีสภาพป่าดงดิบชื้นปกคลุมในบางพื้นที่ โดยเฉพาะภูเขาใหญ่และเขาขวางซึ่งมีป่าไม้หนาแน่น แม้ว่าพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ แต่สภาพป่าดั้งเดิมยังเหลืออยู่ตามภูเขาสูง หน้าผาที่ลาดชันมากๆ และบริเวณน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกหินลาดและน้ำตกหน้าเมือง น้ำตกหินลาดมีเนื้อที่ประมาณ 6,943 ไร่ ครอบคลุมบริเวณท้องที่ตำบลอ่างทอง ตำบลแม่น้ำ และตำบลลิปะน้อย ตั้งอยู่ห่างจากตลาดหน้าทอน 33.5 กิโลเมตร ปัจจุบันไม่มีสภาพเป็นน้ำตกโดยทั่วไป แต่เป็นทางน้ำไหลจากเขาพลู ผ่านหน้าผาสูงประมาณ 20 เมตร ไหลลงสู่พื้นที่ตอนล่างของเกาะ ส่วนน้ำตกหน้าเมือง มีชื่อทางการว่า “น้ำตกผาหลวง” มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ตั้งอยู่ในตำบลมะเร็ต กรมป่าไม้ได้กำหนดให้น้ำตกหน้าเมืองเป็นวนอุทยานและกำหนดให้น้ำตกหินลาดเป็นป่าสงวนแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507

สัตว์ที่พบบนเกาะสมุยทั้งบนบกและในทะเลนั้น มีจำนวนและชนิดลดลงไปเรื่อยๆ ทั้งนี้เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแผ้วถางป่าธรรมชาติ การใช้ที่ดินทำการเพาะปลูก และการพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยว การมีกิจกรรมต่างๆ และการท่องเที่ยวเดินทางรอบๆ เกาะได้ส่งผลโดยตรงต่อสัตว์ ทั้งในด้านการส่งเสียงดังรบกวนสัตว์ การทำลายแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ ซึ่งส่งผลให้จำนวนสัตว์มีปริมาณลดลงและอาจสูญพันธุ์ไปในที่สุด

4.4 ทรัพยากรท่องเที่ยว

เกาะสมุยมีทรัพยากรท่องเที่ยวหลายประเภท ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย น้ำตก และแนวปะการัง ประเภทประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรม ได้แก่ วัด และสำนักสงฆ์ต่างๆ ประเภทศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา และบรรพบุรุษ แหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะสมุย คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ซึ่งนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคเขตร้อนที่มีแสงแดด ทะเล หาดทราย และปะการังที่สวยงาม รวมทั้งความบริสุทธิ์ของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

แหล่งท่องเที่ยวสำคัญบนพื้นที่เกาะสมุย (ไม่นับรวมเกาะอื่นๆ) แยกตามแหล่งที่ตั้งมีดังนี้

ตารางที่ 3.1 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในแต่ละตำบลบนพื้นที่เกาะสมุย

แหล่งที่ตั้ง	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว
ตำบลอ่างทอง	หาดหน้าทอน น้ำตกหินลาด น้ำตกช่องเรือ
ตำบลลิปะน้อย	หาดลิปะน้อย หาดท้องยาง น้ำตกลาดวนาร
ตำบลตลิ่งงาม	อ่าวพังกา อ่าวท้องกรูด เจดีย์แหลมหอย ฟาร์มงูพังกา
ตำบลหน้าเมือง	น้ำตกวังเสาชง น้ำตกหน้าเมือง 1 น้ำตกหน้าเมือง 2 วัดประติม วัดคุณาราม พระพุทธรูปบาทเขาเล่
ตำบลมะเร็ต	หาดละไม หาดท้องตะเคียน หินตาหินยาย อ่าวแหลมเส็ด สวนผีเสื้อสมุย สมุยอะควาเรียม วัดราชธรรมราม (วัดศิลา) หอวัฒนธรรมบ้านละไม วัดสำเร็จ สำนักปฏิบัติธรรมที่ปภาวันธรรมสถาน
ตำบลบ่อผุด	จุดชมวิวลาดเกาะ หาดเฉวง หาดบ่อผุด หาดเชิงมน หาดบางรักษ์ พระใหญ่ เกาะฟาน ศูนย์ลึงสมุย
ตำบลแม่น้ำ	หาดบางปอ หาดแม่น้ำ หาดบ้านใต้ น้ำตกธารเรือ วัดหน้าพระลาน

5. การเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองของเกาะสมุยทั้งในด้านการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่ มีดังนี้

5.1 การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

เกาะสมุยเป็นที่ตั้งของอำเภอเกาะสมุย ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แบ่งออกเป็น 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน ดังนี้

1) ตำบลอ่างทอง อยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ มีพื้นที่ 28.10 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านหน้าทอน (ตลาดหน้าทอน) บ้านบางมะขาม บ้านตะเกียน (บนเกียน) บ้านลิปะใหญ่ บ้านเกาะพลวย และบ้านแหลมดิน ตำบลอ่างทองนับเป็นศูนย์กลางของเกาะ เพราะเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ สถานีอนามัย ธนาคาร ท่าเทียบเรือ

2) ตำบลลิปะน้อย อยู่ทางทิศตะวันตกกึ่งกลางของเกาะ มีพื้นที่ 21.13 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ บ้านแหลมดิน บ้านลิปะน้อย บ้านกรอกพันรา บ้านแจ้งคล้าท้องยาง และบ้านทุ่ง

3) ตำบลลี้งงาม อยู่ทางทิศใต้ของเกาะ มีพื้นที่ 27.47 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ บ้านสระเกศ บ้านลี้งงาม บ้านพังกา บ้านท้องกรุด และบ้านเกาะแตน

4) ตำบลหน้าเมือง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะ มีพื้นที่ 41.63 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ บ้านสวนทุเรียน บ้านหัวเวียง บ้านตะพ้อ บ้างบางเก่า (บ้านทะเล) และบ้านแหลมสอ

5) ตำบลมะเร็ต อยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะ มีพื้นที่ 21.76 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านหาญ บ้านหัวถนน บ้านทุ่ง บ้านละไม บ้านมะเร็ต และบ้านดินท่า

6) ตำบลบ่อผุด อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ มีพื้นที่ 59.79 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านเขาพระ บ้านบางรักษ์ บ้านเฉวง บ้านปลายแหลม บ้านเกาะฟาน และบ้านบ่อผุด

7) ตำบลแม่น้ำ อยู่ทางทิศเหนือของเกาะ มีพื้นที่ 31.48 ตารางกิโลเมตร มี 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่น้ำ บ้านออกท่า บ้านดอนทราย บ้านใต้ บ้านทุ่งนา และบ้านบางปอ

5.2 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

เกาะสมุยได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2499 ซึ่งมีพื้นที่ 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง ต่อมาเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2506 ได้ประกาศให้ครอบคลุมพื้นที่ของเกาะสมุย เกาะแตน และเกาะพะงัน เมื่อมีการแยกพื้นที่เกาะพะงันเป็นกิ่งอำเภอในวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2516 สุขาภิบาลเกาะสมุยจึงประกอบด้วยเกาะสมุย เกาะแตน และเกาะนกเภา ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของหมู่ที่ 7 ตำบลอ่างทอง (เกาะนกเภา เกาะนกเชือก และเกาะกรัน) ให้ขึ้นกับอำเภอดอนสัก ในวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2524 ทำให้สุขาภิบาลเกาะสมุยเหลือพื้นที่ครอบคลุมเกาะสมุย เกาะพลวย และเกาะแตน ซึ่งสุขาภิบาลเกาะสมุยได้รับการยกฐานะตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ต่อมาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2551 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลเกาะสมุยเป็นเทศบาลเมืองเกาะสมุย โดยเทศบาลเมืองเกาะสมุยมีพื้นที่ครอบคลุมทั้งอำเภอเกาะสมุย ซึ่งประกอบด้วย 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน โดยมีอำนาจหน้าที่ที่จำกัดอยู่ภายใต้กฎหมายที่บัญญัติไว้เท่านั้น

5.3 หน่วยงานในพื้นที่

หน่วยงานที่เป็นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ ในอำเภอเกาะสมุย ได้แก่ หน่วยงานที่สังกัดส่วนกลาง 21 หน่วยงาน หน่วยงานสังกัดภูมิภาค 10 หน่วยงาน หน่วยงานสังกัดส่วนการปกครองท้องถิ่น 1 หน่วยงาน และหน่วยงานสังกัดรัฐวิสาหกิจ 6 หน่วยงาน ดังนี้ (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุย : 2547)

หน่วยงานที่สังกัดส่วนกลาง

1. สำนักงานคลังจังหวัด สาขาเกาะสมุย
2. สำนักงานสรรพากรพื้นที่ สาขาเกาะสมุย
3. สำนักงานสรรพสามิต อำเภอเกาะสมุย
4. สำนักงานอัยการจังหวัดสุราษฎร์ธานี
สาขาเกาะสมุย
5. ศาลจังหวัดเกาะสมุย
6. สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัด
เกาะสมุย
7. สำนักงานบังคับคดีจังหวัดสุราษฎร์ธานี
สาขาเกาะสมุย
8. เรือนจำอำเภอเกาะสมุย
9. สำนักงานที่ดินจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขา
เกาะสมุย
10. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
11. สถานีตรวจอากาศ
12. สถานีรายงานเกาะสมุย
13. หน่วยตำรวจน้ำเกาะสมุย
14. ด่านตรวจคนเข้าเมือง
15. แผนก 13 กองกำกับการ 3 กองกำกับการ
ตำรวจท่องเที่ยว
16. หมวดการทางเกาะสมุย
17. ฐานส่งกำลังบำรุงกองทัพเรือ ภาคที่ 3
18. ด่านศุลกากรอำเภอ
19. ด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ
เกาะสมุย
20. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง
21. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
สาขาเกาะสมุย

หน่วยงานที่สังกัดส่วนภูมิภาค

1. สำนักงานอำเภอเกาะสมุย
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะสมุย
3. สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย
4. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย
5. สำนักงานสวัสดิ์อำเภอเกาะสมุย
6. สถานีตำรวจภูธรเกาะสมุย
7. สถานีตำรวจภูธรบ่อผุด
8. โรงพยาบาลเกาะสมุย
9. ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียน
10. สำนักงานขนส่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขา
เกาะสมุย

หน่วยงานที่สังกัดส่วนการปกครองท้องถิ่น

- สำนักงานเทศบาลเมืองเกาะสมุย

รัฐวิสาหกิจ

1. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข (จำนวน 4 แห่ง)
2. ศูนย์โทรคมนาคม
3. ศูนย์ประสานงานและพัฒนากการท่องเที่ยว
4. สำนักงานบริการโทรศัพท์เกาะสมุย
5. สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
6. สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค

6. สังคมและเศรษฐกิจ

สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกาะสมุยทั้งในด้านประชากร การศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม การสาธารณสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเศรษฐกิจ มีดังนี้

6.1 ประชากร

1) จำนวนประชากร

จากข้อมูลสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลเมืองเกาะสมุย เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 อำเภอเกาะสมุยมีประชากรท้องถิ่นจำนวน 51,600 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 25,180 คน ประชากรหญิง 26,420 คน มีจำนวน 34,926 ครัวเรือน มีความหนาแน่นต่อพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 227.31 คน/ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีประชากรแฝงประมาณ 200,000 คน และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประมาณ 2,903 คน/วัน โดยมีจำนวนประชากรแยกรายตำบล ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ประชากรในอำเภอเกาะสมุยในปี 2551 แยกรายตำบล

หน่วย : คน

ตำบล	ชาย	หญิง	รวม
อ่างทอง	4,866	5,041	9,907
ลิปะน้อย	2,120	2,209	4,329
ดลिंगาม	2,495	2,654	5,149
หน้าเมือง	2,135	2,280	4,415
มะเร็ต	3,635	3,950	7,585
บ่อผุด	6,634	6,743	13,377
แม่น้ำ	3,295	3,543	6,838
รวม	25,180	26,420	51,600

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ณ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

2) ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่บน 3 เกาะ คือ เกาะสมุย เกาะพลวย และเกาะแตน โดยกระจุกตัวหนาแน่นในตำบลที่เป็นศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยว และในตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ โดยประชากรจะจับกลุ่มเป็นชุมชนใหญ่อยู่หลายชุมชน ได้แก่ ชุมชนกลางวัน เช่น ชุมชนหน้าทอน ชุมชนแม่น้ำ ชุมชนหัวถนน และชุมชนกลางคืน เช่น ชุมชนเฉวง ชุมชนละไม ซึ่งบริเวณชุมชนดังกล่าวเป็นศูนย์รวมแหล่งธุรกิจท่องเที่ยวและสถานบันเทิงต่างๆ

ประชากรในเกาะสมุยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่ไปกับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว ส่วนประชากรที่ย้ายเข้า-ออกระหว่างตำบลในเกาะสมุยและระหว่างเกาะสมุยกับต่างถิ่นเกือบทั้งหมด ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

3) เชื้อชาติ

ประชากรสมุยส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทย แต่มีเชื้อชาติอื่นปะปนอยู่บ้าง เช่น เชื้อชาติจีน และมลายู ประชากรเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตชุมชนประกอบอาชีพค้าขายเป็นหลัก ส่วนประชากรเชื้อสายมลายูจะตั้งบ้านเรือนริมฝั่งทะเลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ปัจจุบันมีประชากรชาวไทยจากจังหวัดอื่นๆ และชาวตะวันตกได้ย้ายเข้ามาอยู่บนเกาะสมุยมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

6.2 การศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม

1) การศึกษา เกาะสมุยมีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 24 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน จำนวน 5 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล 9 ศูนย์ และมีศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเกาะสมุย 1 แห่ง (กศน. เกาะสมุย)

2) ศาสนา ประชากรในเกาะสมุยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดรวมทั้งหมด 23 แห่ง มีจำนวนสำนักสงฆ์ 7 แห่ง รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม โดยชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่ชุมชนชาวประมงบ้านหัวถนน มีมัสยิดสำหรับประกอบพิธีทางศาสนา 1 แห่ง ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ โดยมีโบสถ์เพื่อประกอบพิธีทางศาสนา 2 แห่ง

3) ศิลปวัฒนธรรม ผู้คนที่อาศัยบนเกาะสมุยมีมานานก่อนที่จะตั้งเป็นอำเภอ ชาวสมุยจึงได้สืบทอดวัฒนธรรมต่างๆ มายาวนาน วัฒนธรรมดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางศาสนา ระบบเครือญาติ วัฒนธรรมจีนไทหล่า มุสลิม และความเชื่อดั้งเดิม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่สำคัญ คือ ประเพณีชักพระ ประเพณีการชนควาย ประเพณีวันตายาย ประเพณีทำบุญศาลาพ้อตา ประเพณีลงครุโนราห์ ประเพณีแห่กั๋ง ประเพณีกินข้าวห่อ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีตักบาตรปีใหม่ และวัฒนธรรมเพลงบอก เพลงเรือ (วันชักพระ) โนราห์ หนังตะลุง

6.3 การสาธารณสุข และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1) การสาธารณสุข เกาะสมุยมีสถานบริการสาธารณสุขที่สำคัญ ที่เป็นโรงพยาบาลรัฐบาล 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลเกาะสมุย (166 เตียง) โรงพยาบาลเอกชน 4 แห่ง คือ โรงพยาบาลสมุยอินเตอร์ (50 เตียง) โรงพยาบาลบ้านดอนอินเตอร์ (32 เตียง) โรงพยาบาลกรุงเทพสมุย (50 เตียง) และโรงพยาบาลไทยอินเตอร์เนชั่นแนล (50 เตียง) สถานีอนามัย 9 แห่ง คลินิกแพทย์ 19 แห่ง คลินิกแพทย์

และทันตกรรม 33 แห่ง และร้านขายยา 91 แห่ง โดยสถานพยาบาลของเอกชนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ด และตำบลบ่อผุด ซึ่งเป็นศูนย์รวมชุมชนและศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจท่องเที่ยว และในตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวหนาแน่น (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย. 2552)

ในปี 2551 เกาะสมุยมีบุคลากรทางการแพทย์ที่ประจำในโรงพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุขของภาครัฐ รวม 711 คน ได้แก่ แพทย์ จำนวน 9 คน ทันตแพทย์ จำนวน 5 คน เภสัชกร จำนวน 7 คน พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 117 คน พยาบาลเทคนิค จำนวน 40 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 62 คน ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 116 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 555 คน (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย. 2552)

2) **ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน** การให้บริการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ดำเนินการโดยสถานีตำรวจ จำนวน 2 แห่ง คือ สถานีตำรวจเกาะสมุยรับผิดชอบพื้นที่ตำบลแม่น้ำ ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม ตำบลหน้าเมือง และสถานีตำรวจภูธรบ่อผุด รับผิดชอบพื้นที่ตำบลบ่อผุด ตำบลมะเร็ด หน่วยตำรวจน้ำเกาะสมุย จำนวน 1 แห่ง แผนก 13 กองกำกับการ 3 กองกำกับการตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 แห่ง

6.4 เศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจในแง่ของการผลิตในเกาะสมุยในปัจจุบันประกอบด้วย สาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาหลัก รองลงมา คือ สาขาการท่องเที่ยว สาขาการค้าและบริการ และสาขาอุตสาหกรรม หากพิจารณาในเชิงโครงสร้างทางรายได้พบว่ารายได้ส่วนใหญ่ในเกาะสมุยมาจากการท่องเที่ยว โดยสรุปพอสังเขปดังนี้

1) เกษตรกรรม

การเกษตรกรรมในเกาะสมุยส่วนใหญ่ เป็นการทำสวนมะพร้าวและสวนผลไม้

1.1) **กลไกการผลิต** อำเภอเกาะสมุยมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 114,555 ไร่ มีการประกอบอาชีพหลักเป็นหลัก โดยมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ ทั้งในด้านพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณ ผลผลิต และมูลค่าผลผลิต ซึ่งการผลิตพืชเศรษฐกิจในเกาะสมุยเป็นการผลิตทั้งเพื่อการบริโภคและการส่งออก พืชที่ส่งออกมากที่สุดคือ มะพร้าวและผลไม้บางชนิด นอกนั้นยังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีการนำเข้าพืช ผัก ผลไม้ จากอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอใกล้เคียงเพื่อมาบริโภคภายในเกาะ

ตารางที่ 3.3 สภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเกาะสมุย ในปี 2551

ที่	พืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่/ปี)	จำนวนครัวเรือน ที่ปลูก
1	มะพร้าว	89,310	900	5,956
2	ทุเรียน	11,037	1,500	847
3	ยางสาด	5,725	1,900	850
4	มังคุด	488	1,000	145
5	ยางพารา	1,185	217	81

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2551)

1.2) ประมง การประมงในเกาะสมุยเกือบทั้งหมดเป็นประมงชายฝั่งขนาดเล็ก และเป็นประมงน้ำเค็มบริเวณชายฝั่งของหมู่บ้านต่างๆ และมีส่วนน้อยที่เป็นประมงน้ำจืด ได้แก่ การเลี้ยงปลาเพาะพัก ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่ใช้บริโภคในครอบครัวร้อยละ 30 ที่เหลือร้อยละ 70 นำไปจำหน่ายในตลาดและร้านอาหารภายในเกาะ ผลผลิตที่ได้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการทำประมงทะเล (น้ำเค็ม) ซึ่งเป็นผลผลิตส่วนใหญ่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิตเนื่องจากในหนึ่งปีสามารถทำประมงได้ 4-5 เดือน ในช่วงที่ไม่มีมรสุม และปัญหาการขาดความอุดมสมบูรณ์ของปะการัง เนื่องจากการระบายของเสียลงสู่ทะเล ทำให้ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำเค็มลดลงทุกปี จึงต้องมีการนำสัตว์น้ำเข้ามาจากภายนอก

1.3) ปศุสัตว์ เกาะสมุยมีการผลิตปศุสัตว์ ได้แก่ ไก่ เป็ด สุกร กระบือ และโค แต่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับอำเภออื่นๆ ในจังหวัด ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อใช้บริโภคและเพื่อใช้แรงงานในครอบครัว มีจำนวนน้อยมากที่ทำการผลิตเพื่อการค้า เป็นการผลิตเพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัวมากกว่าประกอบเป็นอาชีพหลัก และส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้ปริมาณสัตว์มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรและนักท่องเที่ยว ต้องมีการนำเข้ามาจากภายนอก

2) การท่องเที่ยว การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างจริงจังใน พ.ศ. 2528 โดยการกำหนดเป็นแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ซึ่งได้ส่งผลให้การท่องเที่ยวในเกาะสมุยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว จำนวนโรงแรมและที่พัก ดังข้อมูลในตารางที่ 3.4 และตารางที่ 3.5 จากข้อมูลที่รวบรวมโดยศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเกาะสมุยและรายงานสถิติของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า นักท่องเที่ยวในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจากประเทศต่างๆ ดังตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.4 จำนวนนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ปี 2546-2550

ปี พ.ศ.	นักท่องเที่ยวไทย (คน)	นักท่องเที่ยว ต่างชาติ (คน)	รวม (คน)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)
2546	162,037	684,244	846,281	9,954.50
2547	161,998	775,765	937,763	11,314.59
2548	162,335	852,574	1,014,909	12,758.00
2549	158,312	872,311	1,030,623	14,016.29
2550	160,887	898,765	1,059,642	21,901.19*

ที่มา : ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเกาะสมุย ณ เดือนเมษายน 2551

* สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2553. ออนไลน์

ตารางที่ 3.5 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พักแรมและการเข้าพักแรมในเกาะสมุยใน พ.ศ. 2545, 2546, 2550 และ 2551

	มกราคม – ธันวาคม		มกราคม – มิถุนายน	
	2545	2546	2550	2551
จำนวนสถานที่พักแรม (แห่ง)	310	357	403	425
จำนวนห้อง (ห้อง)	9,870	10,913	14,405	15,404
จำนวนคนเข้าพักแรม (คน)	754,789	724,193	456,263	489,080
ไทย (%)	9.31	12.00	8.81	10.05
ต่างชาติ (%)	90.69	88.00	91.09	89.95
ระยะพำนักระหว่างคืน (วัน)	4.27	4.17	7.42	7.09
อัตราการเข้าพักเฉลี่ย (%)	60.51	55.01	70.90	64.20

ที่มา : ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเกาะสมุย (อ้างอิงในแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุย สามปี (พ.ศ. 2552-2554) และรายงานสถิติของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2553. ออนไลน์

ตารางที่ 3.6 เก้าอันดับนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในเกาะสมุย ปี 2551 และปี 2552 แยกตามประเทศ

ปี 2551	ปี 2552
1. เยอรมนี	1. จีน
2. สหราชอาณาจักร	2. เยอรมนี
3. ออสเตรเลีย	3. มาเลเซีย
4. ฝรั่งเศส	4. สหราชอาณาจักร
5. สวิตเซอร์แลนด์	5. สวีเดน
6. รัสเซีย	6. ญี่ปุ่น
7. สวีเดน	7. สหรัฐอเมริกา
8. อิตาลี	8. เนเธอร์แลนด์
9. สหรัฐอเมริกา	9. ฝรั่งเศส

ที่มา : สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. www.suratts.com

3) การค้าและบริการ ร้านค้าและสถานประกอบการต่างๆ ในเกาะสมุยส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์รวมชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารโรงแรมและบังกะโล ส่วนร้านค้าและสถานประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้าเพื่อเสียภาษีการค้าคาดว่าจะมีจำนวนไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของร้านค้าและสถานประกอบการที่จดทะเบียนฯ ส่วนธุรกิจให้บริการทางการเงินในเกาะสมุยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง ตำบลบ่อผุด ปัจจุบันมีสถาบันการเงินในเกาะสมุยรวม 32 แห่ง ประกอบด้วยสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์ 28 แห่ง และเป็นสถาบันการเงินที่ไม่ใช่เป็นธนาคารพาณิชย์ 4 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลบ่อผุด ตำบลแม่น้ำและตำบลมะเร็ต ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีธุรกิจที่พักและนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นอกจากนี้เกาะสมุยยังมีสหกรณ์ จำนวน 3 แห่ง โดยแบ่งเป็นสหกรณ์การเกษตรอำเภอเกาะสมุย 1 แห่ง สหกรณ์ร้านค้า อำเภอเกาะสมุย 1 แห่ง และสหกรณ์บริการ 1 แห่ง คือ สหกรณ์เดินรถอำเภอเกาะสมุย

4) อุตสาหกรรม ธุรกิจการผลิตในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก ใช้แรงงานในครอบครัว ตั้งอยู่ในตำบลต่างๆ ดังนี้คือ ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลดลingham ตำบลหน้าเมือง ตำบลมะเร็ต ตำบลแม่น้ำ และตำบลบ่อผุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ มะพร้าว ผลิตน้ำแข็ง น้ำดื่ม ซ่อมเครื่องยนต์ ผลิตคอนกรีตบล็อก และอุตสาหกรรมการเกษตร ได้แก่

การทึบน้ำมันมะพร้าว มะพร้าวแห้ง โดยอุตสาหกรรมทำน้ำแข็ง น้ำดื่ม และผลิตคอนกรีตบล็อก เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการจ้างงานสูง

7. โครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานในเกาะสมุยด้านการคมนาคม ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการสาธารณสุข มีดังนี้

7.1 การคมนาคม

1) การคมนาคมในเกาะสมุย มีถนนสายรอบเกาะ (ถนนทวิราชูภักดี) ซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4169 ความยาวประมาณ 50 กิโลเมตร มีซอยแยกจากถนนหลักเข้าหมู่บ้านต่างๆ อีก 9 สาย ระยะทางยาวประมาณ 40 กิโลเมตร

ถนนดังกล่าวเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งใช้ได้ทุกฤดูกาล และมีถนนดินลูกรังเชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลักและถนนสายแยก เพื่อเข้าสู่หมู่บ้านหรือบริเวณชายหาดกระจายอยู่ทั่วไป การเดินทางบนเกาะสมุยมีรถโดยสารบริการทั้งที่เป็นรถสองแถวและรถแท็กซี่มิเตอร์ซึ่งให้บริการทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน

2) การคมนาคมระหว่างเกาะสมุยกับแผ่นดินใหญ่ และเกาะอื่นๆ มี 2 ทาง คือ ทางเรือ และทางเครื่องบินหรือทางอากาศ ซึ่งมีการให้บริการ ดังนี้

ทางเรือ การติดต่อทางเรือมีท่าเรือ 5 แห่ง คือ ท่าเรือหน้าทอน ท่าเรือเฟอร์รี่ ท่าเรือบางรักษ์ ท่าเรือลมพระยา และท่าเรือสปีดโบท

ท่าเรือหน้าทอน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง โดยมีบริการเรือด่วนและเรือนอนกลางคืน เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย-อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีการให้บริการเรือเฟอร์รี่โดยบริษัทซีทรานเฟอร์รี่ บริการเรือเฟอร์รี่เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุยกับอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ท่าเรือเฟอร์รี่ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลลิปะน้อย บริการเรือเฟอร์รี่เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุยกับอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ท่าเรือบางรักษ์ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลบ่อผุด ให้บริการเรือเฟอร์รี่ เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะ สมุย-เกาะพะงัน-เกาะเต่า-ชุมพร มีเรือออกวันละ 3 เที่ยว

ท่าเรือลมพระยา ตั้งอยู่บริเวณวัดหน้าพระลาน หมู่ที่ 4 ตำบลแม่น้ำ ให้บริการเรือเร็ว (เรือลมพระยา) เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย-เกาะพะงัน-เกาะเต่า-ชุมพร-กรุงเทพมหานคร มีเรือออกวันละ 3 เที่ยว

ท่าเรือสปีดโบท ตั้งอยู่บริเวณบ้านปลายแหลม และตลาดบ่อผุด ตำบลบ่อผุด มีเรือให้บริการเพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย-เกาะพะงัน

ทางอากาศ การติดต่อทางอากาศมีสนามบินเอกชนอยู่ 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลบ่อผุด มีสายการบินที่ให้บริการรวม 2 บริษัท คือ บริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด และบริษัทการบินไทย บริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (BANGKOK AIRWAY) มีการให้บริการ ดังนี้

ภายในประเทศ

ระหว่างประเทศ

ระหว่างเกาะสมุย-กรุงเทพฯ

ระหว่างเกาะสมุย-ฮ่องกง

ระหว่างเกาะสมุย-ภูเก็ต

ระหว่างเกาะสมุย-สิงคโปร์

ระหว่างเกาะสมุย-พัทยา

ระหว่างเกาะสมุย-ลังกาอี

ระหว่างเกาะสมุย-กระบี่

ระหว่างเกาะสมุย-เมดาน

ระหว่างเกาะสมุย-เชียงใหม่

ระหว่างเกาะสมุย-กัวลาลัมเปอร์

บริษัทการบินไทย มีการให้บริการทุกวัน เส้นทางระหว่างเกาะสมุย-กรุงเทพฯ (สนามบินสุวรรณภูมิ) วันละ 2 เที่ยวบิน

7.2 การติดต่อสื่อสาร

การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) มีที่ทำการเพื่อให้บริการด้านไปรษณีย์บนเกาะสมุยจำนวน 4 แห่ง คือ ที่ทำการไปรษณีย์หน้าทอน ที่ทำการไปรษณีย์ละไม ที่ทำการไปรษณีย์บ่อผุด และที่ทำการไปรษณีย์แม่น้ำ โดยมีการให้บริการไปรษณีย์ภัณฑ์ธรรมดา บริการพิเศษ และพัสดุไปรษณีย์

ในส่วนของการบริการสื่อสารโทรศัพท์ ส่วนใหญ่จะมีมากในบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง ชุมชนใกล้เคียง และในบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือ หาดเฉวง ตำบลบ่อผุด และหาดละไม ตำบลมะเร็ด ให้บริการโดยบริษัท ทศท.คอปอร์เรชั่น จำกัด (มีที่ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง) และบริษัททีทีแอนด์ที จำกัด มหาชน (มีที่ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลแม่น้ำ)

7.3 การสาธารณูปโภค

1) **การไฟฟ้า** มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้พื้นที่เกาะสมุยรวม 152,473,089 กิโลวัตต์ โดยแบ่งเป็นจำหน่ายให้ที่อยู่อาศัย 36,436,589 กิโลวัตต์ สถานธุรกิจและอุตสาหกรรม 108,927,433 กิโลวัตต์ สถานที่ราชการและสาธารณะ 4,401,770 กิโลวัตต์ และอื่นๆ 2,707,279 กิโลวัตต์ โดยจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 16,541 ราย โดยมีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้า สังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) จำนวน 3 แห่ง คือ สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะสมุย สถานีบริการผู้ใช้ไฟฟ้าตำบลแม่น้ำ และสถานีบริการผู้ใช้ไฟฟ้าตำบลลั้งงาม ซึ่งสามารถจำหน่ายไฟฟ้าให้ทุกตำบล ทุกหมู่บ้านของเกาะสมุย นอกจากนี้ กฟภ. ยังมีโครงการที่จะขยายไฟฟ้าโดยสายเคเบิลใต้น้ำเพิ่มขึ้นอีก เพื่อสำรองในการจ่ายกระแสไฟฟ้าให้อำเภอเกาะสมุย

2) **การประปา** ในเกาะสมุยมีกำลังการผลิตน้ำประปา รวม 700 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปริมาณน้ำที่ผลิตได้มีจำนวน 1.955.114 ลูกบาศก์เมตรต่อปี จำหน่ายแก่ผู้ใช้ประมาณ 1,257,572

ลูกบาศก์เมตรต่อปี จ่ายเพื่อสาธารณประโยชน์และรั้วโหลประมาณ 663,802 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ปริมาณน้ำที่ใช้ในระบบ 33,740 ลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยมีจำนวนผู้ใช้น้ำ 4,949 ราย

ในส่วนของการประปาส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะสมุยได้ดำเนินการขยายบริการน้ำประปาให้แก่ประชาชนทั่วเกาะสมุย โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบประปาขนาดใหญ่โดยใช้แหล่งน้ำดิบในพื้นที่ เช่น พรุแฉ่ง 443 ไร่ พรุหน้าเมือง 222 ไร่ และพรุกระจูดมีพื้นที่ 42 ไร่ และมีการก่อสร้างระบบผลิตน้ำเพิ่มที่พรุหน้าเมืองโดยวางท่อน้ำจากพรุหน้าเมืองไปยังบริเวณหาดแฉ่งและหาดละไม มีระบบ RO เริ่มผลิต 1 เมษายน พ.ศ. 2547 มีกำลังการผลิตน้ำประปารวม 2,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยมีหน่วยการให้บริการประปาระดับอำเภอ ได้แก่ การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะสมุย จำนวน 1 แห่ง

8. สรุปสาระสำคัญจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุยและ แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบล เกาะสมุย, 2547 และแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552-2554), 2551)

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุย ได้จัดทำขึ้นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม 2546 โดยคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุยได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์เทศบาลตำบลเกาะสมุยและมีการประกาศใช้เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยกำหนดระยะเวลาของแผนยุทธศาสตร์ไว้ 20 ปี

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ได้มีการสรุปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของเทศบาลเกาะสมุยในด้านต่างๆ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินสถานการณ์การพัฒนาในปัจจุบันและอนาคตการพัฒนาด้วยเทคนิค SWOT Analysis พร้อมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาและยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา และจัดพิมพ์เผยแพร่ ในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2551 นายกเทศมนตรีเมืองเกาะสมุยโดยคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลได้จัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี พ.ศ. 2552-2554 ตามกรอบและแนวทางของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุยโดยมีสาระสำคัญและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

8.1 ผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคตการพัฒนาด้วยเทคนิค SWOT Analysis

จุดแข็ง (Strength : S)

1) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลกและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และยังเป็นจุดศูนย์กลางของการท่องเที่ยวทางทะเลของภาคใต้

2) ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหลากหลาย และมีเอกลักษณ์ของพื้นที่ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นป่า เขา น้ำตก ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เช่น ปะการัง หมุ้เกาะ และรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม บ้านร้อยปี เจดีย์แหลมสอ หอวัฒนธรรมวัดละไม ประกอบกับความมีเอกลักษณ์ของพื้นที่ คือ เป็นเกาะมะพร้าวโบราณ

จุดอ่อน (Weakness : W)

1) ขาดยุทธศาสตร์การพัฒนา การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลยังไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาทุกสาขาการพัฒนา ไม่ค่อยสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 80 มุ่งเน้นไปทางด้านโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าด้านอื่นๆ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตระหว่างคนในภาคพาณิชย์กรรมและภาคเกษตรกรรมเป็นกลุ่มอาชีพดั้งเดิมของเกาะสมุยทำให้ขาดความสมดุลในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2) การบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลเกาะสมุย) และราชการส่วนภูมิภาคที่ผ่านมายังก้าวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ระบบเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ต่างคนต่างทำภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเองมีเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่มีมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อควบคุมหรือชะลอบัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3) ระบบเศรษฐกิจพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มีความอ่อนไหวสูงต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบกับการท่องเที่ยว

4) ขาดการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหลายหน่วยงาน แต่ขาดเจ้าภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลในฐานะองค์กรหลักในการพัฒนาท้องถิ่น ยังขาดอำนาจหน้าที่ในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวยังไร้ทิศทาง สูญเสียทัศนียภาพและขาดเอกลักษณ์ของเกาะ และเกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรโดยทั่วไป

5) การพัฒนาการท่องเที่ยวยังขาดการเชื่อมโยง ระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่อยู่ในภาคการให้บริการ กับประชาชนในท้องถิ่นซึ่งอยู่ในภาคการผลิต โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพดั้งเดิมของเกาะสมุยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการประมง ซึ่งปัจจุบันได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวน้อย ผลประโยชน์ส่วนใหญ่มักจะตกอยู่ที่ผู้ประกอบการซึ่งเป็นนายทุนต่างถิ่น และแรงงานต่างถิ่น

6) ขาดการรวมกลุ่มประชาคมที่เข้มแข็งในการทำกิจกรรมต่างๆ

โอกาส (Opportunity : O)

1) เกาะสมุยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่หลักในโครงการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ คือ โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้

2) รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ 1 ใน 8 พื้นที่ท่องเที่ยวหลักของประเทศ

3) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นรายได้หลักในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ

4) นโยบายการค้าเสรี และนโยบายการทำเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศ ทำให้มีโอกาสดตลาดทางด้านการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคเอเชียเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีน ญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ และประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะเข้ามาเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่สามารถทดแทนจำนวนนักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรปที่ลดจำนวนลงเนื่องจากภัยก่อการร้ายได้

5) แนวโน้มการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสุขภาพ ซึ่งเกาะสมุยมีศักยภาพสูง

6) เกาะสมุยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลในอ่าวไทย เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆได้ทั้งเกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง เกาะเต่า หาดหิน ชะอำ พัททยา สิงคโปร์ เวียดนาม

7) การคมนาคมขนส่งในการเดินทางมายังเกาะสมุยมีความสะดวกคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

- มีเรือเฟอร์รี่ 2 บริษัทที่เปิดให้บริการขนส่ง ระหว่างดอนสัก-เกาะสมุย เกาะสมุย-เกาะพะงัน มีเรือออกทุกชั่วโมง

- มีถนนสี่ช่องทางจราจรจากกรุงเทพฯ มาถึงท่าเทียบเรือดอนสัก

- ท่าเทียบเรือเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างเกาะสมุย-เกาะพะงัน-หมู่เกาะอ่างทอง-เกาะเต่า-เกาะนางยวน-จังหวัดชุมพร กำลังอยู่ในระหว่างก่อสร้าง

- โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยวที่จะทำการก่อสร้างบริเวณอ่าวพังงาในอนาคตอันใกล้

- และรวมถึงความเป็นไปได้ อาจจะมีสนามบินเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแห่ง

ภัยอุปสรรค (Threat : T)

1) ผลผลิตทางการเกษตรมีต้นทุนการผลิตสูงและมีราคาต่ำ ขาดการจัดการเกี่ยวกับผลผลิตแต่ละชนิดอย่างมีประสิทธิภาพ และต้นทุนการขนส่งสูง

2) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความผันแปรของตลาดสูง ตลาดการท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศมีการแข่งขันอยู่ในระดับสูง และในปัจจุบันตลาดการท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ในขณะที่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของเกาะสมุยกำลังเสื่อมโทรม

3) สถานการณ์โลกระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาค และสถานการณ์ภายในประเทศ เช่น การก่อการร้ายข้ามชาติ ไข้หวัดมรณะ เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฯลฯ ซึ่งมีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ และภายในประเทศ

8.2 วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของการพัฒนาของเทศบาลตำบล/เมืองเกาะสมุย

วิสัยทัศน์ (Vision)

วิสัยทัศน์เทศบาลตำบลเมืองเกาะสมุย มีดังนี้

“เกาะสมุยเป็นเมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว เศรษฐกิจดี การศึกษากว้างไกล ผู้คนมีวินัย การเมืองโปร่งใส ประชากรร่วมพัฒนา”

จุดมุ่งหมายของการพัฒนา

- 1) ผังเมืองดี การคมนาคมสะดวก ปลอดภัย
- 2) มีการลงทุนในท้องถิ่น ในชุมชนมีการจ้างงาน ประชาชนมีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น
- 3) ทรัพยากรธรรมชาติมีความยั่งยืน
- 4) สิ่งแวดล้อมไม่เป็นมลพิษ
- 5) การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืน
- 6) ศูนย์กลางการท่องเที่ยวในทะเลอ่าวไทย
- 7) ประชาชนได้รับบริการศึกษา สาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ และข้อมูลข่าวสารเพียงพอ
- 8) สังคมมีเอกลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 9) ครอบครัว ชุมชนและสังคมมีความเข้มแข็ง
- 10) ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 11) ประชาชนมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์
- 12) ประชาชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
- 13) การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้

8.3 ยุทธศาสตร์/โครงการและงบประมาณในการพัฒนา

เทศบาลเมืองเกาะสมุยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนา โดยมีโครงการและงบประมาณดังสรุปในตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 จำนวนโครงการและจำนวนและร้อยละของงบประมาณในการพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552-2554) แยกตามแผนยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	2552		2553		2554	
	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. ด้านการคมนาคม	35	155,480,958 25.02%	18	31,144,542 13.33%	25	39,783,965 16.92%
2. ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	4	70,700,000 11.38%	1	3,000,000 1.28%	1	3,000,000 1.28%
3. ด้านเศรษฐกิจชุมชน	19	7,180,000 1.16%	14	6,590,000 2.82%	14	6,590,000 2.82%
4. ด้านการจัดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเกาะสมุยอย่างยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย	29	143,067,820 23.02%	24	137,708,352 58.92%	24	133,642,651 56.85%
5. ด้านการศึกษา	62	138,817,600 22.34%	34	12,422,600 5.36%	34	12,422,600 5.28%
6. ด้านสังคม	42	19,059,229 3.067%	42	19,059,229 8.15%	42	19,059,229 8.21%
7. ด้านการเมืองการบริหารพัฒนาระบบอบการบริหารงานเทศบาลโดยสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี	120	87,055,380 14.01%	50	23,786,200 10.18%	47	20,596,200 8.76%
รวมร้อยละ	311	621,360,987 100%	183	233,710,923 100%	187	235,094,636 100%

ที่มา : แผนการพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี. 2551 : 53-56

ร้อยละ : จากการคำนวณ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวพบว่า แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเกาะสมุยอย่างยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย โดยมีโครงการและงบประมาณเป็นจำนวนมาก ใน พ.ศ. 2552-2554 แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของยุทธศาสตร์พบว่า ยังขาดความสมดุลตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในกรณีของยุทธศาสตร์ด้านการจัดการการท่องเที่ยว และทั้งในกรณีของการพิจารณารวมทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ (แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552-2554). 2551 : 66-69 และ 133-153) โดยพบว่า โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาทางกายภาพประเภทสิ่งก่อสร้าง ซึ่งเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ในแง่ของการสร้างการจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชนได้รวดเร็วหากมีการดำเนินการภายใต้หลักการบริหารที่ดี อย่างไรก็ตามพบว่า โครงการด้านการพัฒนาเชิงคุณภาพยังมีสัดส่วนน้อย โดยเฉพาะการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านการศึกษา และด้านสังคม ซึ่งไม่สอดคล้องตามหลักการของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันที่ให้ความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคน โดยเฉพาะการสร้างสมรรถนะหลัก (Core competencies) ที่จำเป็นในการพัฒนาการแข่งขันเชิงกลยุทธ์ เช่น สมรรถนะด้านภาษาต่างประเทศ สมรรถนะด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สมรรถนะด้านการประกอบธุรกิจสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง และสมรรถนะด้านการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม เป็นต้น นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของโครงการต่างๆ พบว่า ยังขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์

9. สรุปข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์สื่อและการสนทนากลุ่ม

จากข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์สื่อและการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และตัวแทนกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในเกาะสมุยรวม 42 คน สรุปประเด็นสำคัญเฉพาะในส่วนของการความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในเกาะสมุยแยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

9.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว

1) เกาะสมุยมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภททะเล หาดทราย แสงแดด และภูเขาที่สวยงามรอบเกาะสมุย มีพื้นที่สวนมะพร้าวและสวนผลไม้ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม แต่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรมลง พื้นที่ป่าสงวนที่มีความอุดมสมบูรณ์เริ่มมีน้อยลง แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีปัญหาในการเข้าถึงเนื่องจากมีสิ่งกีดขวางที่เป็นอาคาร สิ่งก่อสร้างและถนนส่วนบุคคล การเข้าถึงเกาะสมุยโดยรวมมีความสะดวกมาก มีหลายทางทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

2) เกาะสมุยมีแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ในบางตำบล แต่ยังไม่มีความโดดเด่นมากพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

3) ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตในเกาะสมุยไม่มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น แม้จะมีศิลปวัฒนธรรมด้านมโนราห์และหนังตะลุงก็ยังไม่ได้โดดเด่นมากพอ และอาจจะพัฒนาได้ยาก เพราะขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะพัฒนาอย่างจริงจัง วิถีชีวิตที่น่าสนใจในเกาะสมุย คือ วิถีชีวิตของชาวสวน และชาวประมง

9.2 องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการ

1) การบริหารจัดการท่องเที่ยวในเกาะสมุยที่ผ่านมาดำเนินการโดยไม่มีแผนแม่บท ขาดทิศทางที่ชัดเจน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ในระยะหลังดีขึ้นมาก เทศบาล โรงเรียน สถานประกอบการ โดยเฉพาะโรงแรมที่พัก ได้ให้ความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและสมาคมต่างๆ อาทิ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย สมาคมสปาเกาะสมุย และสมาคมโรงแรมไทยภาคใต้ฝั่งตะวันออก เพื่อดำเนินการฟื้นฟูเกาะสมุยให้เป็นเกาะสีเขียว แต่ยังขาดแผนดูแลทางทะเลและแผนระยะยาว การบริหารโดยฝ่ายการเมืองมุ่งในด้านผลประโยชน์ และสนใจด้านฐานเสียงมากกว่าการพัฒนาส่วนรวมอย่างจริงจัง

2) การก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างรอบๆ เกาะไม่ค่อยเป็นระเบียบ บางพื้นที่ขาดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและความเป็นของเดิม ผู้ประกอบการ นายทุน และชาวบ้านทั้งที่เป็นคนเกาะสมุยและคนต่างถิ่นได้มีการบุกรุกพื้นที่สาธารณะกันมากขึ้น ทั้งที่เป็นพื้นที่ทะเล ชายหาด และพื้นที่ภูเขา เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้สนใจแก้ปัญหาและไม่ได้ควบคุมอย่างเข้มงวด

กฎหมายการควบคุมสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ผังเมือง ระบบโซนนิ่งการใช้พื้นที่และการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวยังขาดความชัดเจน การควบคุมและการกำกับภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ยังทำได้ไม่มีประสิทธิภาพ

3) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและระบบบริการสาธารณะโดยรวมในเกาะสมุยปัจจุบันดีขึ้นมาก แต่ยังมีปัญหาในด้านคุณภาพและมาตรฐาน โดยเฉพาะด้านระบบนิเวศ โดยเฉพาะปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขังหลังมีฝนตกหนัก ระบบประปา ระบบการจัดของเสีย และระบบความปลอดภัยจากการใช้ถนน และปัญหาอาชญากรรม

9.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

1) เกาะสมุยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพที่สามารถสร้างเสริมประสบการณ์ที่ดีที่น่าประทับใจ และได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม เช่น การให้บริการสปา กอล์ฟ และการเดินป่า

2) กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว ในเกาะสมุยปรากฏมากในระบบศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ในรูปแบบของการเตรียมทรัพยากรบุคคลเพื่อเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการให้ความรู้และ

การสร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่นักเรียนโดยการบรรยายและทำกิจกรรม ได้แก่ การสอน/การอบรมเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ธรรมชาติ การเข้าค่ายภาษาอังกฤษ การฝึกมัดคุเทศก์น้อย การฝึกทำผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว การฝึกการแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การฝึกอาชีพ และการฝึกงานการให้บริการในโรงแรมที่พัก

3) กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงมีน้อยมาก ส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะของการสนับสนุนมากกว่าการเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

9.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

1) ชาวสมุยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบของการรวมกลุ่มเครือข่ายในระดับตำบลต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตร กลุ่ม อ.ส.ม. และกลุ่มออมทรัพย์ บางกลุ่มมีความเข้มแข็งแต่บางกลุ่มก็ยังมีปัญหาในการดำเนินงาน การรวมกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ส่วนใหญ่เกิดจากแรงผลักดันของผู้นำชุมชนและสำนักงานเกษตรอำเภอ และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาชีพและการเกษตรของชุมชน

2) การรวมกลุ่มเครือข่ายของหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเริ่มมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยมากขึ้น กลุ่มเครือข่ายที่สำคัญได้แก่ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย สมาคมสปาเกาะสมุย สมาคมโรงแรมไทยภาคใต้ฝั่งตะวันออก และกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเกาะสมุย

3) โรงเรียนและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของการท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่สำคัญๆ ได้แก่ การร่วมกับเทศบาลในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การจัดตั้งชมรมการแสดงศิลปวัฒนธรรมและร่วมกับโรงแรมจัดกิจกรรมการแสดงของนักเรียน และการร่วมมือกับเทศบาลเมืองเกาะสมุยในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 392 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลพื้นฐานและความคิดเห็นโดยการให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (จำนวน 48 คน) และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม (จำนวน 344 คน)

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลพื้นฐานและความคิดเห็นโดยการให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มีจำนวนรวม 48 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่สำคัญในเกาะสมุย ได้แก่ นายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเกาะสมุยรวม 6 คน ปลัดอาวุโสอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่และตัวแทนโรงเรียนในเกาะสมุยรวม 10 คน ผู้อำนวยการศึกษานอกโรงเรียน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้อำนวยการสำนักสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2 ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพาสามิต ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลรัฐและเอกชนรวม 7 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยในเกาะสมุยรวม 5 คน ผู้นำชุมชน 7 คน และผู้บริหาร/ตัวแทนธุรกิจโรงแรม-ที่พัก 7 คน ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลความคิดเห็นซึ่งมีประเด็นเนื้อหาดังสรุปและนำเสนอในภาคผนวก

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 344 คน ประกอบด้วยกลุ่มเจ้าหน้าที่/ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชน และนักท่องเที่ยว แยกตามพื้นที่เก็บข้อมูลและกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามดังแสดงในตารางที่ 4.1 โดยผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมากที่สุด คือ กลุ่มประชาชน (ร้อยละ 40.99) รองลงมา คือ กลุ่มผู้ประกอบการ (ร้อยละ 24.42) กลุ่มเจ้าหน้าที่/ผู้นำชุมชน (ร้อยละ 19.48) และกลุ่มนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 15.12) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม แยกตามพื้นที่และกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม

หน่วย : คน (ร้อยละ)

พื้นที่เก็บข้อมูล	กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม				
	เจ้าหน้าที่/ผู้นำชุมชน	ผู้ประกอบการ	ประชาชน	นักท่องเที่ยว	รวม
ตำบลหน้าทอง/อ่างทอง	10	20	46	7	83 (24.13)
ตำบลลิปะน้อย	11	7	8	3	29 (8.43)
ตำบลดลิ่งงาม	10	8	11	8	37 (10.76)
ตำบลหน้าเมือง	7	9	27	4	47 (13.66)
ตำบลมะเร็ด	8	5	16	3	32 (9.30)
ตำบลบ่อผุด	9	22	24	12	67 (19.48)
ตำบลแม่น้ำ	12	13	9	15	49 (14.24)
รวม	67 (19.48)	84 (24.42)	141 (40.99)	52 (15.12)	344 (100.00)

1.2 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามคุณลักษณะและตำบล

หน่วย : คน (ร้อยละ)

คุณลักษณะ	ตำบล							รวม
	อ่างทอง	ลิปะน้อย	ดลิ่งงาม	หน้าเมือง	มะเร็ด	บ่อผุด	แม่น้ำ	
1. เพศ								
- ชาย	46	11	15	19	9	28	20	148 (43.00)
- หญิง	37	18	22	28	23	39	29	196 (57.00)
2. อายุ								
- 15-24 ปี	12	4	2	8	2	12	10	50 (14.50)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หน่วย : คน (ร้อยละ)

คุณลักษณะ	ตำบล							รวม
	อ่างทอง	ลพบุรี	สิงห์บุรี	หน้าเมือง	มะเร็ต	บ่อผุด	แม่น้ำ	
2. อายุ								
- 25-34 ปี	37	13	6	17	8	17	13	111 (32.20)
- 35-44 ปี	21	4	13	11	7	15	14	85 (24.80)
- 45-55 ปี	8	7	9	10	9	12	10	65 (19.00)
- > 55 ปีขึ้นไป	5	1	7	1	6	11	2	33 (9.50)
3. สถานภาพ								
- โสด	25	11	13	13	9	19	13	103 (30.00)
- สมรส	56	15	23	30	23	45	32	224 (65.00)
- หม้าย/หย่า	2	3	1	4	0	3	4	17 (5.00)
4. การศึกษา								
- ประถมศึกษา	19	8	6	8	9	11	13	74 (21.50)
- ม.ต้น	4	4	3	4	4	3	4	26 (7.50)
- ม.ปลาย	8	5	2	4	1	2	6	28 (8.00)
- ปวช.	4	8	4	5	6	5	8	40 (11.50)
- ปวส.	6	1	6	6	2	11	2	34 (10.00)
- ปริญญาตรี	37	3	14	20	10	34	14	132 (38.50)
- ไม่ระบุ	5	0	2	0	0	1	2	10 (3.00)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หน่วย : คน (ร้อยละ)

คุณลักษณะ	ตำบล							รวม
	อ่างทอง	ดิปะน้อย	ตลิ่งงาม	หน้าเมือง	มะเร็ต	บ่อหุด	แม่น้ำ	
5. ภูมิลำเนา								
- เกาะสมุย	56	18	26	37	16	38	37	228 (66.25)
- อื่นๆ(ไม่ใช่เกาะสมุย)	27	11	11	10	16	29	12	116 (33.75)
6. อาชีพหลัก								
- เกษตรกร	15	5	7	12	6	10	9	64 (18.50)
- รับจ้าง/พนักงาน สถานประกอบการ ธุรกิจเอกชน	25	4	6	15	4	10	12	76 (22.00)
- รับราชการฯ	18	9	6	9	6	13	8	69 (20.00)
- ธุรกิจส่วนตัว	23	9	13	8	15	18	12	98 (28.50)
- นักเรียนฯ	2	2	5	3	1	16	8	38 (11.00)
7. รายได้ต่อเดือน								
- ต่ำกว่า 5,000 บ.	5	8	3	3	3	6	5	33 (9.50)
- 5,001-10,000 บ.	17	4	3	5	3	1	11	44 (12.70)
- 10,001-15,000 บ.	25	6	14	4	8	46	13	116 (33.80)
- 15,001-20,000 บ.	13	5	2	17	1	7	7	52 (15.00)
- 20,001-25,000 บ.	11	3	4	11	7	4	5	45 (13.00)
- มากกว่า 25,000 บ.	8	2	5	6	10	3	6	41 (12.00)
- ไม่ระบุ	4	1	6	1	0	0	2	14 (4.00)

จากข้อมูลในตารางที่ 4.2 สรุปคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 43.00 และเพศหญิง ร้อยละ 57.00 มีอายุอยู่ในช่วง 25-34 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมาอยู่ในช่วง 35-44 ปี ร้อยละ 24.80 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.50 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.00) เป็นผู้ที่มีสมรสแล้ว ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.50 สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 21.50 ในขณะที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.50

กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเกาะสมุยมีร้อยละ 66.25 เป็นผู้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 28.50 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง/พนักงานสถานประกอบการธุรกิจเอกชน รับราชการ เกษตรกร และนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 22.00, 20.00, 18.50 และ 11.00 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ร้อยละ 33.80 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001 – 15,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท มีสัดส่วนร้อยละ 12.00

2. ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง และความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ/บทบาทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการพัฒนาเกาะสมุย ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ปัญหา อุปสรรคและสิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยของกลุ่มตัวอย่าง สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.1 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเด็นเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความสำคัญ/บทบาทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการพัฒนาเกาะสมุยและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยดังนี้

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้และความเข้าใจว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ การท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ธรรมชาติ การท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเพียงส่วนน้อยที่มีความรู้ความเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นของที่มีอยู่เดิมที่เป็นธรรมชาติ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1.2 ความสำคัญ/บทบาทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการพัฒนาเกาะสมุย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมีความสำคัญ/บทบาทต่อการพัฒนาเกาะสมุยเฉพาะในส่วนของการพัฒนาองค์ประกอบด้านพื้นที่ (ด้านทรัพยากร

ท่องเที่ยว) ซึ่งยังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบและเป้าหมายทั้งหมดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสรุป ดังนี้

- 1) ทำให้ความเป็นธรรมชาติไม่ถูกทำลาย เสื่อมโทรมซ้ำและมีความยั่งยืน
- 2) ทำให้เกิดประโยชน์ในการท่องเที่ยว เพราะจุดขายของเกาะสมุยคือธรรมชาติ ทะเล และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล
- 3) ทำให้เกาะสมุยน่าอยู่ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม
- 4) การทิ้งขยะในที่สาธารณะลดลง เพราะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติและรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม
- 5) ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบอนุรักษ์ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
- 6) ทำให้เกิดการกระจายผลประโยชน์และต้นทุนอย่างเป็นธรรมมากขึ้น

2.1.3 ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ได้แก่

- 1) นโยบายและบทบาทของภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเกาะสมุย ในด้านต่อไปนี้
 - 1.1) ความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2) ความเหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อสิ่งก่อสร้างสาธารณะ
 - 1.3) การกำหนดกฎระเบียบและกรอบกฎหมายเพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคาร สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและสุขอนามัย
 - 1.4) การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง
 - 1.5) การรณรงค์และขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวและประชาชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติ และรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม
- 2) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) สภาพแวดล้อมด้านความสะอาด ความปลอดภัยและความเป็นธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว
- 4) การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและการรักษาสภาพแวดล้อม
- 5) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของเกาะสมุยและการลงทุนจากนักลงทุนภายนอกเกาะสมุย

จากความคิดเห็นในส่วนนี้สะท้อนว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากกับบทบาทของภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพของ องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยได้ผลสรุปเกี่ยวกับระดับความโดดเด่น ระดับ คุณภาพ และศักยภาพการพัฒนาของทรัพยากรท่องเที่ยว ดังข้อมูลในตารางที่ 4.3 – 4.7

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว

ข้อมูลในตารางที่ 4.3 เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านพื้นที่ ของการท่องเที่ยวซึ่งพิจารณาจากระดับความมีเอกลักษณ์/ความโดดเด่นของทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว ประเภทต่างๆ ในเกาะสมุยในแต่ละตำบล ซึ่งได้นำมาสรุปเป็นระดับคุณภาพและศักยภาพของ องค์ประกอบนี้ได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวในเกาะสมุยโดยรวมและในแต่ละตำบลมี คุณภาพในระดับสูง ($\bar{X} = 2.30$) และมีศักยภาพการพัฒนาสูง ในกรณีที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยว ธรรมชาติ โดยมีคุณภาพในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 1.56$) และมีศักยภาพในการพัฒนาระดับปานกลาง ใน กรณีที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา โดยไม่มีคุณภาพและไม่มี ศักยภาพ ($\bar{X} = 0.86$) ในกรณีที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต

เมื่อพิจารณาแยกแต่ละตำบล สามารถแบ่งกลุ่มตำบลตามระดับคุณภาพและศักยภาพ การพัฒนาได้ 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 : ตำบลมะเร็ต เป็นตำบลที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพดีและมี ศักยภาพการพัฒนาสูงในทรัพยากรท่องเที่ยวทุกประเภท

กลุ่มที่ 2 : ตำบลลิ้งงาม และตำบลบ่อผุด เป็นตำบลที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มี คุณภาพดีและศักยภาพการพัฒนาสูงในทรัพยากรท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ และด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา โดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพพอใช้และมีศักยภาพการพัฒนา ระดับปาน กลาง ในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต

กลุ่มที่ 3 : ตำบลหน้าเมือง และตำบลแม่น้ำ เป็นตำบลที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มี คุณภาพสูงและมีศักยภาพการพัฒนาสูงในทรัพยากรท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ และด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา โดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพและไม่มีศักยภาพการพัฒนาใน ด้าน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต

กลุ่มที่ 4 : ตำบลอ่างทอง และตำบลลิปะน้อย เป็นกลุ่มที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มี คุณภาพดีและมีศักยภาพการพัฒนาสูงในด้านทรัพยากรท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ โดยไม่มีทรัพยากร ท่องเที่ยวประเภทอื่นที่มีคุณภาพและศักยภาพการพัฒนา

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความมีเอกลักษณ์/ความโดดเด่น ระดับคุณภาพและ ศักยภาพของการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุย แยกตามตำบล

ตำบล/ประเภททรัพยากรท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
1. ตำบลอ่างทอง			
- ด้านธรรมชาติ	2.45	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	0.00	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	0.00	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
2. ตำบลลิปะน้อย			
- ด้านธรรมชาติ	2.40	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	0.00	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	0.00	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
3. ตำบลตลิ่งงาม			
- ด้านธรรมชาติ	2.26	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	2.24	ดี	สูง
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	2.00	พอใช้	ปานกลาง
4. ตำบลหน้าเมือง			
- ด้านธรรมชาติ	2.32	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	2.15	ดี	สูง
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	0.00	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
5. ตำบลมะเร็ด			
- ด้านธรรมชาติ	2.17	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	2.10	ดี	สูง
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	2.06	ดี	สูง
6. ตำบลบ่อผุด			
- ด้านธรรมชาติ	2.26	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	2.21	ดี	สูง
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	1.94	พอใช้	ปานกลาง
7. ตำบลแม่น้ำ			
- ด้านธรรมชาติ	2.26	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	2.25	ดี	สูง
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	0.00	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตำบล/ประเภททรัพยากรท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
รวมทุกตำบล			
- ด้านธรรมชาติ	2.30	ดี	สูง
- ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	2.19	พอใช้	ปานกลาง
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	2.00	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ

* เกณฑ์การวิเคราะห์ ดีมาก : $\bar{X} = 2.51-3.00$, ดี : $\bar{X} = 2.01-2.50$, พอใช้ : $\bar{X} = 1.51-2.00$ และไม่มีคุณภาพ : $\bar{X} \leq 1.50$

** เกณฑ์การวิเคราะห์ คุณภาพอยู่ในระดับดี-ดีมาก ($\bar{X} \geq 2.51$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับสูง
 คุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 1.51-2.50$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับปานกลาง
 ไม่มีคุณภาพ ($\bar{X} \leq 1.50$) แสดงว่าไม่มีศักยภาพการพัฒนา

2) องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว

ข้อมูลในตารางที่ 4.4 และ 4.5 เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งพิจารณาจากระดับความรับผิดชอบต่อสังคมใน ด้านระบบนิเวศ ความกลมกลืนและความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิม (ตารางที่ 4.4) และพิจารณาจากระดับความเหมาะสม คุณภาพ และความเพียงพอของ โครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) และการให้บริการสาธารณะในด้านต่างๆ ในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว (ตารางที่ 4.5) จากข้อมูลความคิดเห็นดังกล่าวได้นำมาสรุปเป็นระดับคุณภาพและศักยภาพขององค์ประกอบนี้ได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านระบบนิเวศ โดยรวม (ตารางที่ 4.4) พบว่า มีคุณภาพในระดับพอใช้ และมีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$)

เมื่อพิจารณาแยกแต่ละกลุ่มประเภทของการบริการสาธารณะ พบว่า การบริหารและการจัดการท่องเที่ยวเกือบทุกด้านมีคุณภาพในระดับพอใช้และมีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง มีเพียงด้านการควบคุมความเหมาะสมของจำนวนนักท่องเที่ยวที่พบว่ามีคุณภาพดีและมีศักยภาพการพัฒนาสูง ($\bar{X} = 3.67$) ทั้งในกรณีที่เป็น การดำเนินการโดยภาครัฐและภาคเอกชน และมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพดีและมีศักยภาพการพัฒนาสูงในด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.61$) ทั้งนี้โดยมีประเด็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ว่า สถานประกอบการภาคเอกชนมีการดำเนินงานในด้านต่างๆ ในระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าภาครัฐและครัวเรือนทั้งในด้านการกำจัดขยะมูลฝอย การบำบัดน้ำเสีย การก่อสร้างอาคารสถานที่ตามระเบียบของทาง การ/ส่วนราชการ การออกแบบสิ่งก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิมและด้านการควบคุมความเหมาะสมของจำนวนนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ ระดับคุณภาพและศักยภาพขององค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวของเกาะสมุย (การคำนึงถึงความรับผิดชอบ/ผลกระทบต่อสังคมในด้านระบบนิเวศ ความกลมกลืนและความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตเดิม)

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
1. ด้านการกำจัดขยะมูลฝอยของ			
- ภาครัฐ	3.26	พอใช้	ปานกลาง
- สถานประกอบการ	3.61	ดี	สูง
- ครั้วเรือน/ที่อยู่อาศัย	3.45	พอใช้	ปานกลาง
2. ด้านการบำบัดน้ำเสียของ			
- ภาครัฐ	3.07	พอใช้	ปานกลาง
- สถานประกอบการ	3.48	พอใช้	ปานกลาง
- ครั้วเรือน/ที่อยู่อาศัย	2.75	พอใช้	ปานกลาง
รวม (1-2)	3.27	พอใช้	ปานกลาง
3. ด้านการกำกับ/ควบคุมการก่อสร้างอาคาร/สถานที่ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของทางการ/ส่วนราชการ	2.61	พอใช้	ปานกลาง
4. ด้านการก่อสร้างอาคารสถานที่/โรงแรมที่พักเป็นไปตามระเบียบของทางการ/ส่วนราชการ			
- สถานประกอบการ/โรงแรมที่พัก	3.37	พอใช้	ปานกลาง
- ครั้วเรือน/ที่อยู่อาศัย	3.27	พอใช้	ปานกลาง
5. ด้านการออกแบบสิ่งก่อสร้างของแหล่งท่องเที่ยว (อาทิ ศาสนาสถาน โบราณสถาน ฯ) โดย ททท./หน่วยงานภาครัฐ ให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิม	3.31	พอใช้	ปานกลาง
6. ด้านการออกแบบสิ่งก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิม			
- สถานประกอบการ	3.33	พอใช้	ปานกลาง
- โรงแรมที่พัก	3.49	พอใช้	ปานกลาง
- ครั้วเรือน/ที่อยู่อาศัย	3.30	พอใช้	ปานกลาง
รวม (3-6)	3.24	พอใช้	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
7. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยภาครัฐได้ กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิม	3.06	พอใช้	ปานกลาง
8. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยภาคเอกชนได้ กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิม	3.40	พอใช้	ปานกลาง
รวม (7-8)	3.23	พอใช้	ปานกลาง
9. ด้านการควบคุมความเหมาะสมของจำนวน นักท่องเที่ยวโดยหน่วยงานภาครัฐ	3.53	ดี	สูง
10. ด้านการควบคุมความเหมาะสมของจำนวน นักท่องเที่ยว โดยหน่วยงานภาคเอกชน (บริษัทสาย การบิน, บริษัทเรือ, บริษัทนำเที่ยว	3.81	ดี	สูง
รวม (9-10)	3.67	ดี	สูง
รวมทั้งหมด	3.36	พอใช้	ปานกลาง

* เกณฑ์การวิเคราะห์ ระดับคุณภาพดีมาก : $\bar{X} = 4.51-5.00$, ดี : $\bar{X} = 3.51-4.50$, พอใช้ : $\bar{X} = 2.51-3.50$, ควรปรับปรุง
(ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} = 1.51-2.50$ และต้องปรับปรุง (ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} \leq 1.50$

** เกณฑ์การวิเคราะห์ คุณภาพอยู่ในระดับดี-ดีมาก ($\bar{X} \geq 3.51$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาระดับสูง
คุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.51-3.50$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง
ไม่มีคุณภาพ ($\bar{X} \leq 1.50$) แสดงว่าไม่มีศักยภาพการพัฒนา

องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสม
คุณภาพ และความเพียงพอของโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะโดยรวม (ตารางที่ 4.5) พบว่า
มีคุณภาพในระดับพอใช้ และมีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$)

เมื่อพิจารณาแยกแต่ละกลุ่มประเภทของโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะใน
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่า การบริหารและการจัดการท่องเที่ยวทุกกลุ่มมีคุณภาพในระดับพอใช้
และมีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพในระดับดีและมีศักยภาพการพัฒนาระดับสูง
เพียง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม/ความสะอาดของที่พักรถ ($\bar{X} = 3.57$) ความเพียงพอของ
ร้านอาหารในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.74$) ความเพียงพอด้านการบริการสาธารณสุขให้แก่
นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.56$) และความเหมาะสมของการให้บริการ/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการ
ท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X} = 3.57$)

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสม คุณภาพ และความพึงพอใจ ระดับคุณภาพ และศักยภาพขององค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวของเกาะสมุย

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
1. คุณภาพเพื่อการใช้งานของถนนรอบๆเกาะสมุย	2.92	พอใช้	ปานกลาง
2. ความปลอดภัยของการใช้ถนนในเกาะสมุย	2.89	พอใช้	ปานกลาง
3. ความเพียงพอของจำนวนที่พักรแรม (ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว)	3.13	พอใช้	ปานกลาง
4. ความเหมาะสม/ความสะดวกของที่พักรแรม	3.57	ดี	สูง
5. ความเพียงพอของร้านอาหาร (ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว)	3.74	ดี	สูง
6. ความสะดวก/ถูกสุขลักษณะของร้านอาหาร	3.19	พอใช้	ปานกลาง
7. ความเพียงพอของห้องน้ำบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	3.28	พอใช้	ปานกลาง
8. ความสะดวก/ถูกสุขลักษณะของห้องน้ำบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	3.37	พอใช้	ปานกลาง
9. ความเหมาะสมของสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก (สถานที่, ความเพียงพอ)	3.29	พอใช้	ปานกลาง-
10. ความเหมาะสมของราคาของที่ระลึก	3.05	พอใช้	ปานกลาง
รวม (1-10)	3.25	พอใช้	ปานกลาง
11. ความเพียงพอของสถานที่จอดรถบริเวณแหล่งท่องเที่ยว (ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว)	3.17	พอใช้	ปานกลาง
12. ความเหมาะสมของสถานที่จอดรถบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	3.19	พอใช้	ปานกลาง
13. ความเพียงพอด้านการบริการสาธารณสุขให้แก่นักท่องเที่ยว	3.56	ดี	สูง
14. ความเพียงพอของการให้บริการ/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ	3.40	พอใช้	ปานกลาง
15. ความเหมาะสมของการให้บริการ/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ	3.57	ดี	สูง
รวม (11-15)	3.38	พอใช้	ปานกลาง
16. ประสิทธิภาพของระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐ	3.02	พอใช้	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
17. ประสิทธิภาพของระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของภาคประชาชน	3.13	พอใช้	ปานกลาง
รวม (16-17)	3.08	พอใช้	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.24	พอใช้	ปานกลาง

* เกณฑ์การวิเคราะห์ ระดับคุณภาพดีมาก : $\bar{X} = 4.51-5.00$, ดี : $\bar{X} = 3.51-4.50$, พอใช้ : $\bar{X} = 2.51-3.50$, ควรปรับปรุง (ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} = 1.51-2.50$ และต้องปรับปรุง (ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} \leq 1.50$

** เกณฑ์การวิเคราะห์ คุณภาพอยู่ในระดับดี-ดีมาก ($\bar{X} \geq 3.51$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับสูง
คุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.51-3.50$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับปานกลาง
ไม่มีคุณภาพ ($\bar{X} \leq 1.50$) แสดงว่าไม่มีศักยภาพการพัฒนา

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว

ข้อมูลในตารางที่ 4.6 เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว ซึ่งพิจารณาจากการจัดกิจกรรม/กระบวนการที่สร้างการเรียนรู้ การให้ความรู้/การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการเพิ่มพูนความรู้/ทักษะประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้าง/ปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดขึ้นทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการท่องเที่ยว จากข้อมูลความคิดเห็นดังกล่าวได้นำมาสรุปเป็นระดับคุณภาพและศักยภาพขององค์ประกอบนี้ได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวมีคุณภาพในระดับพอใช้และมีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง ทั้งในภาพรวม ($\bar{X} = 3.09$) และในกรณีพิจารณาแยกแต่ละกลุ่มกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.47$) ในด้านการมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศด้านทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติ และมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่ำสุด ($\bar{X} = 2.78$) ในด้านการมีกิจกรรม/กระบวนการให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพด้านการท่องเที่ยวและอาชีพที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนท้องถิ่น

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว
ระดับคุณภาพและศักยภาพของการพัฒนาของเกาะสมุย

กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
1. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยว ได้รับความรู้ความเข้าใจสภาพแวดล้อมและระบบ นิเวศของแหล่งท่องเที่ยว			
1.1 ด้านธรรมชาติ (ความสวยงาม ความอุดม สมบูรณ์)	3.47	พอใช้	ปานกลาง
1.2 ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา	3.31	พอใช้	ปานกลาง
1.3 ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต	3.36	พอใช้	ปานกลาง
2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกให้ นักท่องเที่ยวรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม	2.95	พอใช้	ปานกลาง
3. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกให้ นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจ/เห็นคุณค่าของแหล่ง ท่องเที่ยว	2.92	พอใช้	ปานกลาง
รวม (1-3)	3.21	พอใช้	ปานกลาง
4. มีสื่อ (ป้ายสถานที่ แผ่นพับ โปสเตอร์ คู่มือ ฯลฯ) ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีความ ชัดเจน ถูกต้อง	3.19	พอใช้	ปานกลาง
5. มีการอบรม/หรือกระบวนการให้ความรู้เกี่ยวกับ อาชีพด้านการท่องเที่ยวและอาชีพที่เกี่ยวข้องแก่ มัคคุเทศก์/ผู้ประกอบการ	3.02	พอใช้	ปานกลาง
6. มีการอบรม/หรือกระบวนการให้ความรู้เกี่ยวกับ อาชีพด้านการท่องเที่ยวและอาชีพที่เกี่ยวข้องแก่ ประชาชนท้องถิ่น	2.78	พอใช้	ปานกลาง
รวม (4-6)	3.00	พอใช้	ปานกลาง
7. มีกิจกรรม/การให้บริการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มพูน ความรู้/ทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้แก่ มัคคุเทศก์และผู้ประกอบการ	3.40	พอใช้	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
8. มีกิจกรรม/การให้บริการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้/ทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้แก่ประชาชนท้องถิ่น	2.68	พอใช้	ปานกลาง
รวม (7-8)	3.04	พอใช้	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.09	พอใช้	ปานกลาง

* เกณฑ์การวิเคราะห์ ระดับคุณภาพดีมาก : $\bar{X} = 4.51-5.00$, ดี : $\bar{X} = 3.51-4.50$, พอใช้ : $\bar{X} = 2.51-3.50$, ควรปรับปรุง (ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} = 1.51-2.50$ และต้องปรับปรุง (ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} \leq 1.50$

** เกณฑ์การวิเคราะห์ คุณภาพอยู่ในระดับดี-ดีมาก ($\bar{X} \geq 3.51$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับสูง
คุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.51-3.50$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับปานกลาง
ไม่มีคุณภาพ ($\bar{X} \leq 1.50$) แสดงว่าไม่มีศักยภาพการพัฒนา

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

ข้อมูลในตารางที่ 4.7 เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากการมีส่วนร่วมและการมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ (การประกอบอาชีพ/การมีงานทำ และการมีรายได้) ด้านการวางแผน และด้านการตรวจสอบ ติดตาม พัฒนาและควบคุมคุณภาพ จากข้อมูลความคิดเห็นดังกล่าวได้นำมาสรุปเป็นระดับคุณภาพและศักยภาพขององค์ประกอบนี้ได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น มีคุณภาพในระดับพอใช้และมีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง ทั้งในภาพรวม ($\bar{X} = 2.75$) และด้านอื่นๆ โดยการมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจ มีคะแนนค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.89$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบ ติดตาม พัฒนาและควบคุม ($\bar{X} = 2.73$) และการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.61$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรมพบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการรักษาและสืบสานเอกลักษณ์/ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน ($\bar{X} = 3.26$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการมีโอกาสได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.03$) ทั้งนี้โดยมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการหรือจัดตั้งองค์กร/สมาคม/หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.39$)

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม ระดับคุณภาพและศักยภาพของการพัฒนาของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวของเกาะสมุย

การมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความคิดเห็น	ระดับคุณภาพ*	ระดับศักยภาพ**
1. การมีโอกาสนในการประกอบอาชีพ/การมีงานทำด้านการท่องเที่ยว	2.68	พอใช้	ปานกลาง
2. การมีโอกาสนในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	2.98	พอใช้	ปานกลาง
3. การมีโอกาสนได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว	3.03	พอใช้	ปานกลาง
4. การมีโอกาสนได้รับรายได้เพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึงจากการพัฒนาการท่องเที่ยว	2.86	พอใช้	ปานกลาง
รวม (1-4)	2.89	พอใช้	ปานกลาง
5. การมีโอกาสนในการเป็นกรรมการหรือจัดตั้งองค์กร/สมาคม/หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยว	2.39	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
6. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว	2.83	พอใช้	ปานกลาง
รวม (5-6)	2.61	พอใช้	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ การใช้ทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว	2.56	พอใช้	ปานกลาง
8. การมีส่วนร่วมในการร่วมบำรุงรักษาทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว	2.63	พอใช้	ปานกลาง
9. การมีส่วนร่วมในการรักษาและสืบสานเอกลักษณ์/ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน	3.26	พอใช้	ปานกลาง
10. การมีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพของการท่องเที่ยว	2.46	ไม่มีคุณภาพ	ไม่มีศักยภาพ
รวม (7-10)	2.73	พอใช้	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	2.75	พอใช้	ปานกลาง

* เกณฑ์การวิเคราะห์ ระดับคุณภาพดีมาก : $\bar{X} = 4.51-5.00$, ดี : $\bar{X} = 3.51-4.50$, พอใช้ : $\bar{X} = 2.51-3.50$, ควรปรับปรุง (ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} = 1.51-2.50$ และต้องปรับปรุง (ไม่มีคุณภาพ) : $\bar{X} \leq 1.50$

** เกณฑ์การวิเคราะห์ คุณภาพอยู่ในระดับดี-ดีมาก ($\bar{X} \geq 3.51$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับสูง
คุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 2.51-3.50$) แสดงว่ามีศักยภาพการพัฒนาในระดับปานกลาง
ไม่มีคุณภาพ ($\bar{X} \leq 1.50$) แสดงว่าไม่มีศักยภาพการพัฒนา

2.3 ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในด้านการพัฒนา/การดำเนินการ/บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรคและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.3.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในด้านความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) ด้านความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

เกาะสมุยมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประเภททะเล ชายหาด และภูเขา ซึ่งมีความสวยงามตามธรรมชาติ

2) ด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในเกาะสมุยโดยรวมอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง หรือยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะในด้านระบบการบำบัดน้ำเสีย ท่อระบายน้ำและระบบประปา และการจัดการการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวไทย และแม้ว่าการบริหารการปกครองท้องถิ่นเกาะสมุยภายใต้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย เนื่องจากมีอิสระและมีอำนาจในการบริหารงานเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค แต่ระบบการบริหารงานของเทศบาลเมืองเกาะสมุยยังขาดความเชื่อมโยง/บูรณาการกับหน่วยงานขององค์การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง

3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว

กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวในเกาะสมุยยังมีน้อย เป็นการจัดโดยภาคธุรกิจมากกว่าภาครัฐ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการอบรม/สัมมนาทางด้านภาษาเพื่อการท่องเที่ยว การบรรยายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวระหว่างการท่องเที่ยว และการให้ความรู้โดยการแจกแผ่นพับ โฆษณาแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่การจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยภาครัฐจะปรากฏในลักษณะของป้ายบอกทางและป้ายอธิบายแหล่งท่องเที่ยวเพียงบางแห่ง

4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

ประชาชนท้องถิ่นชาวสมุยได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยมาก ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์และแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย การปฏิบัติตามกฎระเบียบของกฎหมายด้านการก่อสร้างที่อยู่อาศัยและอาคารต่างๆ และด้านอื่นๆ การพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ดำเนินการโดยภาคธุรกิจเอกชนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมว่าตนเองมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านต่อไปนี้

- 1) มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยภาครัฐหรือภาคเอกชนต้องเป็นผู้จัดกิจกรรม/โครงการ
- 2) มีความพร้อมและความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 3) มีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ/มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว และชักชวนให้บุคคลภายนอก/ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุยในทุกครั้งที่มีโอกาส
- 4) ช่วยรักษาความสะอาดพื้นที่บริเวณชายหาดและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ด้านตนเองและโดยการสอดส่อง ดูแลไม่ให้นักท่องเที่ยวทิ้งขยะในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
- 5) ช่วยฟื้นฟูแนวปะการัง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างบ้านให้ปะการัง

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า เกาะสมุยมีศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความสวยงามโดดเด่น เกาะสมุยมีการพัฒนาที่ยังไม่เต็มศักยภาพทั้งในด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

2.3.2 ด้านบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนี้

1) บทบาทของภาครัฐ

ภาครัฐมีบทบาทน้อยในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังมีน้อยมาก การออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบชัดเจน กรมป่าไม้ยังปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมการใช้พื้นที่ป่าไม้ได้ไม่เต็มศักยภาพ ขาดระบบการพัฒนาคูณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การประสานงานกับผู้ประกอบการในการพัฒนาคูณภาพแหล่งท่องเที่ยวยังมีน้อยและไม่เป็นระบบ ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่บริหารงานท่องเที่ยวในแง่มุมด้านการเมืองและการตลาดมากกว่ามุ่งในการพัฒนาคูณภาพของการท่องเที่ยว

2) บทบาทของผู้ประกอบการ

การมีบทบาท/มีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยส่วนใหญ่ คือ ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และด้านการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ดังสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.1) การดูแลสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่พักของนักท่องเที่ยวให้สะอาด ไม่ทำลายระบบนิเวศ

2.2) การสร้างสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.3) การประชาสัมพันธ์/แนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นให้นักท่องเที่ยวทราบทั้งในรูปของการแจกแผ่นพับและการบรรยายระหว่างการท่องเที่ยว

3) บทบาทของประชาชน

ประชาชนมีบทบาท/มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยค่อนข้างน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ในภาคเกษตรกรรมขาดความรู้ความสามารถและช่องทางการตลาดในการนำผลผลิตจากสาขาเกษตรเข้าไปสู่ระบบการจำหน่ายให้แก่ธุรกิจการท่องเที่ยว ทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการขยายตัวของการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการรักษาความสะอาดและแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

3.1) ไม่ทิ้งขยะในแหล่งท่องเที่ยว ถ้าเจอขยะในแหล่งท่องเที่ยวก็จะเก็บทิ้งลงถังขยะ

3.2) ปฏิบัติตนเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีน้ำใจ เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว และแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเท่าที่โอกาสอำนวย

3.3) ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือแสดงความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และขาดการจัดระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากความคิดเห็นดังกล่าวสรุปได้ว่าผู้ประกอบการได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวค่อนข้างมากกว่าภาครัฐ และประชาชน โดยเฉพาะในด้านขององค์ประกอบด้านพื้นที่ (แหล่งท่องเที่ยว) และองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว

4) บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

4.1) หน่วยงานภาครัฐควรดำเนินงาน/รับผิดชอบ ดังนี้

(1) จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพได้มาตรฐานทั้งในด้านถนน ห้องน้ำสาธารณะ การจัดระเบียบการจำหน่ายของที่ระลึก

(3) จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่ออบรมให้ความรู้สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเด็นสำคัญๆ แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะด้านการรักษาสีเขียว

(4) จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

(5) มุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เติบโตควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้ทั้งสองสาขามีความเชื่อมโยงสนับสนุนกันมากขึ้น

4.2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือ/การมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

2.3.3 ปัญหา อุปสรรค และสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

กลุ่มตัวอย่างได้ระบุปัญหา/อุปสรรคที่ปรากฏและสิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ด้านลักษณะแหล่งท่องเที่ยว

มีปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวและด้านความไม่สะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเกาะสมุยไม่มีความโดดเด่น และขาดการรวบรวมและบันทึกเรื่องราว ความเป็นมา ความเป็นของเดิม ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

2) ด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว

มีปัญหาด้านระบบบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ การจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ได้มาตรฐาน ระบบบำบัดน้ำเสียยังไม่ได้มาตรฐานมีน้ำท่วมขังในช่วงที่ฝนตก ตลอดจนมีปัญหา ด้านระบบการควบคุมสิ่งก่อสร้างของภาคเอกชนที่รุกล้ำพื้นที่สาธารณะทั้งในส่วนของชายหาด และพื้นที่ป่า และมีปัญหาด้านการขาดระบบการควบคุมการขุดเจาะบาดาล

มีปัญหาด้านระบบบริหารและจัดการโครงสร้างพื้นฐาน บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการคมนาคม ถนนแคบ ขรุขระ ไม่ได้มาตรฐาน สถานที่จอดรถไม่ได้มาตรฐาน ป้ายบอกทางไม่ชัดเจนและมีน้อย การจราจรไม่เป็นระบบ ไม่ปลอดภัย การกำหนดค่าโดยสารรถบริการสาธารณะยังไม่เป็นระบบ ปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภค และอุปโภคที่ผลิตภายในเกาะสมุย ตลอดจนปัญหา ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

3. ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจริงทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกและเป็นปัจจัยภายใน ในบทที่ 2 บทที่ 3 และข้อมูลในภาคผนวก โดยหลักการวิเคราะห์ TOWS สามารถนำมาสรุปศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังผลการวิเคราะห์ในหัวข้อ 3.1 และ 3.2

3.1 ผลการวิเคราะห์ TOWS และศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยพิจารณาตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.1.1 ผลการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นจากการสอบถามในหัวข้อ 2.2 และหัวข้อ 2.3 ข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ลึกและการสนทนากลุ่มดังสรุปในบทที่ 2 และภาคผนวก ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ข้อมูลจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุย และแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุย 3 ปี (พ.ศ. 2552-2554) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุยได้ดังนี้

ปัจจัยคุกคาม (T)

- 1) การแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงภายในประเทศ อาทิ เกาะพัง เกาะเต่า เกาะแตน เกาะภูเก็ต เกาะลันตา เกาะสุรินทร์ และเกาะตะรุเตา ฯลฯ (อ.1)
- 2) การแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวต่างประเทศ จากการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน (อ.1)

โอกาส (O)

- 1) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อนำเข้าเงินตราต่างประเทศ (ส่งผลดีต่อ อ.1, อ.2)
- 2) อุปสงค์การท่องเที่ยวมีแนวโน้มเน้นคุณภาพ เน้นความธรรมชาติ และเน้นความเป็นของเดิมมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวแบบเดินป่าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ส่งผลดีต่อ อ.1, อ.2)
- 3) ระบบการคมนาคมขนส่งไปยังเกาะสมุยมีหลายทาง (ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ) และรวดเร็วมากขึ้น (ส่งผลดีต่อ อ.1, อ.2)
- 4) การมีการบริหารปกครองภายใต้ระบบการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การบริหารงานของเทศบาลเมืองเกาะสมุย ทำให้เกาะสมุยมีความอิสระ ความคล่องตัว และสามารถกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในเกาะสมุยมากขึ้น (ส่งผลดีต่อ อ.1, อ.2, อ.3, อ.4)
- 5) การที่เกาะสมุยมีที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางในทะเลอ่าวไทยและเป็นศูนย์กลางของประชาคมอาเซียน (ส่งผลดีต่อ อ.1)
- 6) การที่ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนน่าจะทำให้มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศจากประเทศสมาชิกอื่นๆ มาท่องเที่ยวในเกาะสมุยเพิ่มขึ้น (ส่งผลดีต่อ อ.1)

จุดอ่อน (W)

- 1) ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเกาะสมุยไม่มีความโดดเด่น และขาดการรวบรวมบันทึกความเป็นมา/ความเป็นของเดิม (อ.1)
- 2) บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนยังขาดความพร้อม (สมรรถนะหลัก) ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจและด้านการขาดคุณสมบัติและทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ทักษะในด้านการจัดกิจกรรมเรียนรู้และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยว และการขาดทักษะในการพัฒนาทรัพยากรอื่นที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (อ.3)
- 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยยังไม่มีทิศทางและแนวทางที่ชัด เนื่องจากขาดผู้ประสานงานรับผิดชอบหลักและขาดการประสานงาน และขาดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้องในภาครัฐ เอกชน และประชาชนท้องถิ่น (อ.2, อ.4)
- 4) การดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ สถานประกอบการภาคเอกชน และประชาชนภาคครัวเรือน ให้ความสำคัญในระดับน้อยต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านระบบนิเวศ ความกลมกลืน ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม (อ.2, อ.4)
- 5) ระบบบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมบางด้านมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน อาทิ ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ด้านระบบน้ำเสียและน้ำท่วมขัง และด้านระบบควบคุมการก่อสร้างที่รุกร้าพื้นที่สาธารณะ (อ.2)
- 6) ระบบบริการและจัดการโครงสร้างพื้นฐาน บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ในส่วนของบริการสาธารณะบางด้านบางพื้นที่ยังมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควรจะเป็น อาทิ ระบบการจราจร ระบบประปา น้ำดื่ม น้ำใช้ ระบบความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (อ.2)
- 7) ประชาชนท้องถิ่นขาดทักษะในการจัดธุรกิจการท่องเที่ยวและการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องทำให้มีโอกาสน้อยในการมีงานทำและการมีรายได้จากการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (อ.4)

จุดแข็ง (S)

- 1) เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลก (อ.1)
- 2) แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีความสวยงาม หลากหลาย กระจายทั่วทั้งเกาะ (อ.1)
- 3) มีกิจกรรมการให้บริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีชื่อเสียงด้านสปา (อ.1)

ผลการวิเคราะห์ TOWS ดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบที่ 4.1

ปัจจัยกดดัน (T) 1. การแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นภายในประเทศ 2. ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (ต้องแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในประชาคมอาเซียน)	โอกาส (O) 1. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว 2. อุปสงค์การท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คุณภาพและความเป็นอยู่ดีขึ้น 3. ความหลากหลายและความสะดวกรวดเร็วของระบบการคมนาคมขนส่ง 4. การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้เทศบาลเมืองเกาะสมุย 5. การมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในทะเลอันดามันและเป็นศูนย์กลางของประชาคมอาเซียน 6. ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน
จุดอ่อน (W) 1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไม่มีความโดดเด่น 2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ขาดความพร้อม (สมรรถนะหลัก) ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3. ไม่มีทิศทางและแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาการท่องเที่ยว 4. ระบบ/การบริหารและการจัดการท่องเที่ยวมีคุณภาพในระดับพอใช้ 5. ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวน้อย ทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ	จุดแข็ง (S) 1. เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลก 2. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีความสวยงามหลากหลาย กระจายทั่วทั้งเกาะ 3. มีกิจกรรมการให้บริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีชื่อเสียงด้านสปา

ภาพประกอบที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ TOWS ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ผลการวิเคราะห์ TOWS และภาพประกอบที่ 4.1 อธิบายได้ว่าเกาะสมุยมีศักยภาพโดยรวมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติประเภทชายทะเล หาดทราย แสงแดด โขดหิน ภูเขา ทิวทัศน์ และภูมิอากาศ ในลักษณะที่เป็นจุดแข็ง (S) โดยเกาะสมุยมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความสวยงามกระจายทั่วรอบๆเกาะ ทุกตำบล เช่น

หาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง หาดลิปะน้อยและหาดทองยาง ตำบลลิปะน้อย อำเภอพังกาและอำเภอทอง
 กรูด ตำบลตลิ่งงาม น้ำตกหน้าเมือง ตำบลหน้าเมือง หาดละไม หาดทองตะเคียน และหินตาหินยาย
 ตำบลมะเร็ด หาดเฉวง หาดบ่อผุด และหาดเชิงมน ตำบลบ่อผุด และหาดบางปอ และหาดแม่น้ำ ตำบล
 แม่น้ำ แม้ว่าเกาะสมุยจะมีจุดอ่อน (W) ในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์
 วัฒนธรรม และวิถีการดำรงชีวิต เนื่องจากขาดทักษะในการรวบรวมและการนำเสนอ และมีปัจจัย
 กีดกันหรือปัจจัยคุกคาม (T) ในการแข่งขันด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติประเภท
 เดียวกันของเกาะพังง์ เกาะเตень เกาะเต่า ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเดียวกัน ตลอดจนเกาะภูเก็ต
 เกาะสิมิลัน เกาะตะรุเตา เกาะพีพี เกาะสุรินทร์ และเกาะเสม็ด ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง
 ภายในประเทศและแหล่งท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติประเภทเดียวกันของประเทศมาเลเซีย
 ได้แก่ เกาะลังกาวิ และเกาะปีนัง และหมู่เกาะต่างๆในประเทศอินโดนีเซีย อาทิ เกาะบาหลี่ ฯลฯ แต่
 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยกีดกันด้านความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าว
 ไม่มีผลในทางลบในการท่องเที่ยวในเกาะสมุย นอกจากนี้การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ความ
 รับผิดชอบของเทศบาลเมืองเกาะสมุยก็น่าจะเป็นโอกาส (O) ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความ
 โดดเด่นได้รวดเร็วมากขึ้น เกาะสมุยจึงมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านความโดดเด่น
 ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านระบบการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว ด้าน
 กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น พบว่า
 เกาะสมุยมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แม้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ของเกาะสมุย
 จะมีจุดอ่อน (W) เนื่องจากมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ ไม่ได้มาตรฐานในบางด้าน และยังดำเนินการ
 ได้ไม่เต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยและโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม
 ตลอดจนระบบการบริหารการปกครองของเกาะสมุยซึ่งสามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว และเป็น
 อีสระมากขึ้น ผ่านการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีเทศบาลเมืองเกาะสมุยเป็นกลไกสำคัญ
 พบว่าเกาะสมุยมีโอกาส (O) สูง ในการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 3 ด้าน

3.1.2 ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย พิจารณาตาม องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากผลการวิเคราะห์ TOWS สามารถนำมาสรุปศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 ในเกาะสมุยภายใต้หลักการองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกณฑ์การวิเคราะห์ได้ดัง
 ตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยภายใต้หลักการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ผลการวิเคราะห์ TOWS				ศักยภาพการพัฒนา
	T	O	W	S	
1. ด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว	✓	✓	☑*	☑**	มี
2. ด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว		✓	☑		มี
3. ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว		✓	☑		มี
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น		✓	☑		มี

หมายเหตุ : ✓ หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงที่เป็นปัจจัยภายนอก
 ☑ หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงที่เป็นปัจจัยภายใน
 เกณฑ์การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนา : มีศักยภาพเมื่อผลการวิเคราะห์มี O หรือ S
 * แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต
 ** แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ

3.2 ผลการวิเคราะห์ TOWS และศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยพิจารณาตามองค์ประกอบ/เงื่อนไขของตัวแบบเพชร

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ TOWS ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยจากข้อมูลการวิเคราะห์ในตัวแบบเพชร

ปัจจัยคุกคาม (T)

- 1) การพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศและระดับจังหวัดมุ่งพัฒนาด้านการตลาดและด้านปริมาณมากกว่าการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว
- 2) แผนและโครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุยยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ระหว่างยุทธศาสตร์ และระหว่างองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและไม่ครอบคลุมองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) การจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลส่วนกลางให้แก่หน่วยราชการยังคงใช้เกณฑ์จำนวนประชากรที่ปรากฏในทะเบียนราษฎร
- 4) การเปลี่ยนแปลงที่ควบคุมไม่ได้ ได้แก่ ฤดูกาล ภัยธรรมชาติ วิถีวิถีทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

5) ประเทศไทยเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน

โอกาส (O)

- 1) การท่องเที่ยวถูกกำหนดเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ
- 2) รัฐบาลส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนการปกครองท้องถิ่นมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) มีหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในการสนับสนุนการท่องเที่ยว
- 4) สมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักระดับโลก
- 5) สมุยมีที่ตั้งที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอ่าวไทย
- 6) ประเทศไทยเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน

จุดอ่อน (W)

- 1) สมุยไม่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่น
- 2) บุคคลทั้งภาครัฐและเอกชนยังขาดความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) ประชาชนท้องถิ่นไม่มีเงินทุนและเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยาก
- 4) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพยังไม่เพียงพอ
- 5) ผู้ประกอบการและแรงงานการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น
- 6) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพและมีความ

เหลื่อมล้ำ

- 7) การลงทุนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการแข่งขันในระยะยาวของผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่นยังมีน้อย
- 8) แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงยังมีความเป็นธรรมชาติและมีความดั้งเดิม
- 9) การประกอบธุรกิจการเดินทางขนส่งระหว่างเกาะสมุยกับภายนอกมีลักษณะเป็น

ตลาดผู้ขายน้อยราย และตลาดผู้ขายสองราย

- 10) รูปแบบของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวถูกกำหนดโดยผู้ประกอบการชาวต่างประเทศ
- 11) การให้บริการเพื่อสนองอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวประเภทแหล่งบันเทิง ท่องราตรีสามารถทำรายได้ให้ผู้ประกอบการได้มากและรวดเร็ว

12) นักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังคงท่องเที่ยวโดยขาดความรับผิดชอบต่ออนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมเดิม

13) ขาดระบบการเชื่อมโยงการผลิตสาขาเกษตรกรรมกับการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

14) การขยายตัวของธุรกิจจัดจำหน่ายสินค้าบริโภค/อุปโภคประเภทศูนย์การค้าและ
ร้านสะดวกซื้อ

จุดแข็ง (S)

1) มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงาม หลากหลายและกระจายทั่วเกาะ
2) มีผู้ประกอบการ/แรงงานที่ประสงค์จะเข้าสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวนมาก
3) มีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ไม่มีปัญหาด้านเงินทุนและมีความพร้อมในการ
พัฒนาการท่องเที่ยว

4) ประชาชนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น
5) ประชาชนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายด้านต่างๆ มากขึ้น
6) เอกชนเป็นผู้นำในการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเติบโต

รวดเร็ว

7) ธุรกิจการท่องเที่ยวมีการแข่งขันสูงในด้านคุณภาพ
8) การเปิดโอกาสในการรับนักลงทุนจากภายนอกทำให้ไม่มีปัญหาด้านแหล่งเงินทุน
9) มีการแข่งขันในด้านคุณภาพของการบริการมากขึ้น
10) อุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวในเกาะสมุยเติบโตรวดเร็วและต่อเนื่อง
11) อุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมความ

งามของธรรมชาติ

12) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศที่พำนักริวกะสมุยเป็นเวลานาน
13) นักท่องเที่ยวบางกลุ่มให้ความสนใจในการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และสนใจเรียนรู้

ชุมชนมากขึ้น

14) การขยายตัวของธุรกิจอุตสาหกรรมการสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการผลิตสาขากิจกรรม สาขากิจกรรม และสาขาบริการ

3.2.2 ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยพิจารณาตามเงื่อนไขของตัวแบบเพชร

การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยภายใต้หลักการวิเคราะห์ TOWS แยกตามเงื่อนไขของตัวแบบเพชร สรุปผลได้ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยภายใต้
หลักการวิเคราะห์ TOWS แยกตามเงื่อนไขตัวแบบเพชร

เงื่อนไขของตัวแบบเพชร	ผลการวิเคราะห์ TOWS				ศักยภาพ การพัฒนา
	T	O	W	S	
ปัจจัยหลัก (ปัจจัยภายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)					
1. เงื่อนไขปัจจัยการผลิต			✓	✓	มี
2. กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน			✓	✓	มี
3. เงื่อนไขอุปสงค์			✓	✓	มี
4. อุตสาหกรรมสนับสนุน และเกี่ยวเนื่อง			✓	✓	มี
ปัจจัยภายนอก					
1. รัฐบาล	✓	✓			มี
2. โอกาส/เหตุสุดวิสัย	✓	✓			มี

เกณฑ์การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนา : มีศักยภาพเมื่อผลการวิเคราะห์มี O หรือ S

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สรุปได้ว่า เกาะสมุยมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยการวิเคราะห์ด้วยตัวแบบเพชร (Diamond Model)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลจากแผนยุทธศาสตร์/แผนพัฒนา ข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการใช้แบบสอบถาม และข้อมูลสภาพจริงจากการสังเกต สรุปได้ว่า เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าว นำเสนอแยกตามปัจจัยหลัก 4 ประการ และปัจจัยภายนอกตามแนวทางการวิเคราะห์ด้วยตัวแบบเพชร ดังนี้

4.1 ปัจจัยหลัก

4.1.1 เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิตในเกาะสมุยที่จัดได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยทั้งในทางบวกซึ่งส่งผลสนับสนุนหรือเอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และในทางลบซึ่งส่งผลที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว มีดังนี้

ผลทางบวก

- 1) มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามหลากหลายกระจายรอบเกาะ
- 2) มีผู้ประกอบการและแรงงานที่ประสงค์จะเข้าสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวนมาก
- 3) มีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ไม่มีปัญหาด้านเงินทุนและมีความรู้และประสบการณ์ด้านการประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งมีความรู้และความสามารถสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) ประชาชนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ในโอกาสต่างๆ มากขึ้น
- 5) ประชาชนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มในด้านสุขภาพและการกีฬา (กลุ่มออกกำลังกายและกลุ่มจักรยานเสือหมอบ ฯลฯ) และการมีกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามคำแนะนำของข้าราชการ ผู้นำและนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่ม อสม. ซึ่งพบว่าการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในหลายตำบล

ผลทางลบ

- 1) สมุยไม่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่นมากพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่มีอยู่เป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏทั่วไปในสังคมไทย แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภททะเลและหาดทรายที่สวยงามบางแห่งมีปัญหาด้านการเข้าถึง เนื่องจากมีพื้นที่ส่วนบุคคลของเอกชนขวางกั้น
- 2) บุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนยังขาดความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการ และประชาชนท้องถิ่น ยังมีความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่น และความร่วมมือระหว่างกันในระดับที่ยังไม่มีคุณภาพและยังไม่มีพลังเพียงพอในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) ประชาชนในท้องถิ่นไม่มีเงินทุนและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้เพียงพอในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีคุณภาพได้อย่างรวดเร็ว
- 4) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพยังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะด้านระบบสาธารณูปโภคของการประปาและการระบายน้ำ การจัดเก็บขยะ และด้านการบริการทางสุขภาพของภาครัฐ
- 5) ผู้ประกอบการและแรงงานที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในระบบและนอกระบบตลาดการจ้างงานส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่มีภูมิลำเนาในเกาะสมุย ส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอื่นในภาคใต้ และจากจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจากต่างประเทศ การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในบางส่วนจึงอาจไม่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของเกาะสมุย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจและขาดข้อมูลที่ถูกต้อง และผลทางรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งจะถูกส่งออกภายนอกเกาะสมุย

จากผลการวิเคราะห์โดยรวมสรุปได้ว่า เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิตไม่ได้ส่งผลอย่างชัดเจนในทางบวกหรือลบ (...) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

4.1.2 กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน

ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของการท่องเที่ยวในเกาะสมุยที่เป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้

ผลทางบวก

- 1) ภาคเอกชนมีบทบาทและเป็นผู้นำในการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้การประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในเกาะสมุยพัฒนาเติบโตได้รวดเร็ว
- 2) ธุรกิจการท่องเที่ยวในเกาะสมุยมีการแข่งขันกันสูง โดยเฉพาะในด้านความหลากหลายและคุณภาพของที่พัก ร้านอาหาร กิจกรรมบันเทิง และธุรกิจเกี่ยวกับการบริการทางการแพทย์และสุขภาพ
- 3) มีการเปิดกว้างในการรับการลงทุนในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวจากภายนอก โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีประสบการณ์จากภายนอกและผู้ประกอบการชาวต่างประเทศ ทำให้ไม่มีปัญหาด้านเงินทุนและมีการแข่งขันกันในการให้บริการที่มีคุณภาพ
- 4) การแข่งขันกันในการเสนอขายบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในรูปแบบ package tour โดยผ่านระบบเครือข่ายของบริษัทนำเที่ยวจากต่างประเทศโดยตรง ส่งผลให้เกาะสมุยเป็นที่รู้จักในระดับโลกมากขึ้น

ผลทางลบ

- 1) การบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะด้านการออกเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การควบคุมก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างที่ทำลายทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดการผูกขาดและความไม่เท่าเทียมกันในการแข่งขันแล้ว ยังส่งผลในทางลบต่อระบบนิเวศซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) การลงทุนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวของผู้ประกอบการและของประชาชนท้องถิ่นยังมีน้อย
- 3) แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่ เกาะพะงัน เกาะเต่า และเกาะอื่นๆ ในบริเวณหมู่เกาะอ่างทองยังคงความเป็นธรรมชาติ และยังคงมีวิถีการดำรงชีวิตแบบเดิมซึ่งเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) การประกอบธุรกิจการเดินทางขนส่งระหว่างเกาะสมุยกับแผ่นดินใหญ่ และเกาะข้างเคียงทั้งทางน้ำและทางบกมีลักษณะเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย ในขณะที่การเดินทางขนส่งทาง

อากาศมีลักษณะเป็นตลาดผู้ชาย 2 ราย จึงมีอำนาจสูงในการกำหนดราคาค่าขนส่งและค่าโดยสาร ทำให้การเดินทางไปท่องเที่ยวในเกาะสมุยมีค่าใช้จ่ายสูง

จากการวิเคราะห์ปัจจัยด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันไม่ได้ส่งผลอย่างชัดเจนในทางบวกหรือทางลบ (...) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

4.1.3 เจือจางด้านอุปสงค์

ปัจจัยด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ที่จัดได้ว่าเป็นเจือจางที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยทั้งในทางบวกและทางลบ มีดังนี้

ผลทางบวก

- 1) อุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง
- 2) อุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมบรรยากาศ และความสวยงามของธรรมชาติ ด้านทะเล หาดทราย สายลม แสงแดด และภูเขา
- 3) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศที่มีระยะการพำนักรบนานกว่านักท่องเที่ยวไทย ซึ่งเป็นผลดีต่อการสร้างรายได้ในธุรกิจการท่องเที่ยว และเหมาะต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) นักท่องเที่ยวบางกลุ่มให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรม/และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ เกษตรกรรม และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนมากขึ้น

ผลทางลบ

1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งเดินทางมาท่องเที่ยวในเกาะสมุยโดยมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า โดยการซื้อบริการนำเที่ยวของผู้ประกอบการเอกชน ซึ่งเป็นเครือข่ายกับธุรกิจโรงแรมที่พักรายใหญ่ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชนจึงมีบทบาทเป็นผู้นำในการกำหนดกลยุทธ์ ทิศทาง ตลอดจนจรรยาบรรณของกิจกรรมการให้บริการและราคาของการให้บริการมากกว่าผู้ประกอบการท้องถิ่น ซึ่งส่งผลทางลบต่อการมีส่วนร่วมทั้งในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและการได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว

2) การจัดกิจกรรมเพื่อสนองอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวประเภทแหล่งบันเทิงประเภทท่องเที่ยวราตรี (ที่อาจแฝงอบายมุข) สามารถสร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้รวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ประเภทนี้ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นไม่สนใจที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3) นักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังคงท่องเที่ยวโดยขาดความรับผิดชอบในการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

จากการวิเคราะห์เงื่อนไขด้านอุปสงค์สรุปได้ว่า เงื่อนไขด้านอุปสงค์ส่งผลในทางบวก (+) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

4.1.4 อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง

การเกิดอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุยที่จัดได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยทั้งในทางบวกและทางลบ มีดังนี้

ผลทางบวก

การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นการเชื่อมโยงด้านอุปทานภายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจการโรงแรมที่พัก สปา ร้านอาหาร การเป็นตัวแทนจำหน่ายตัวยานพาหนะ และตัวนำเที่ยว ธุรกิจให้เช่ารถ การดำน้ำชมปะการัง และการจำหน่ายของที่ระลึก ส่วนผลการเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญที่ได้เกิดขึ้นแล้ว และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในอัตราสูงทั้งในกลุ่มการผลิตสาขาอุตสาหกรรม สาขาเกษตรกรรม และสาขาบริการ ได้แก่

1) การขยายตัวของธุรกิจการก่อสร้างและการให้เช่าที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการและแรงงานจากต่างถิ่น

2) การขยายตัวของอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ การขยายตัวของการเกษตรและการแปรรูปการเกษตร (อาทิ การผลิตกะหล่ำปลี ทุเรียนกวน ทุเรียนทอด ฯลฯ) ตลอดจนการทำอาหารประเภทเบเกอรี่ เพื่อเป็นอาหารสนองความต้องการของผู้ประกอบการแรงงาน และนักท่องเที่ยว

3) การขยายตัวของอุตสาหกรรมขนส่งและเดินทาง และการจัดจำหน่ายสินค้า (Logistics) ระหว่างเกาะสมุยกับแผ่นดินใหญ่ และเกาะอื่นๆ เพิ่มขึ้นหลายรูปแบบทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นของธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง ตลอดจนประชาชนกลุ่มต่างๆ

4) การขยายตัวของธุรกิจการค้าปลีกและค้าส่งในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในรูปแบบของห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ การเป็นตัวแทนจำหน่าย การซื้อขายโดยตรง เพื่อสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการและแรงงานต่างถิ่นและประชาชนท้องถิ่น

- 5) การขยายตัวของสถาบันการศึกษาที่สอนเป็นภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนจากครอบครัวชาวต่างประเทศและเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศของผู้ประกอบการและแรงงาน
- 6) การขยายตัวของธุรกิจการพิมพ์และการโฆษณาเพื่อสนับสนุนการขยายตัวของงานประชาสัมพันธ์ของธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจการศึกษาและงานเอกสารต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
- 7) การขยายตัวของการประกอบอาชีพอิสระด้านการแพทย์ (คลินิก ร้านขายยา) หนายความ และการบัญชี เพื่อให้บริการแก่ผู้ประกอบการ แรงงาน และนักท่องเที่ยว

ผลทางลบ

- 1) การขยายตัวของการผลิตสาขาเกษตรกรรมขาดความเชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือกับการประกอบธุรกิจให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากเกษตรกรรมขาดทักษะในการจัดจำหน่ายและการตลาดในขณะที่สังคมขาดผู้นำและขาดระบบกลไกสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม
- 2) การขยายตัวของการจัดจำหน่ายสินค้าบริโภค อุปโภคในลักษณะที่เป็นสาขาของบริษัทแม่ อาทิ ห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ โดยมีการนำเข้าสินค้าจากภายนอกในปริมาณและมูลค่ามาก ได้ส่งผลให้เกิดการปิดกิจการของร้านค้าเล็กๆ ในระดับชุมชน และเป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงการขยายตัวของการผลิตสาขาเกษตรกรรมในเกาะสมุยกับธุรกิจใหอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องโดยรวมสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวข้องส่งผลทางบวก (+) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

4.2 ปัจจัยภายนอก

4.2.1 รัฐบาล

นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลทั้งในส่วนที่เป็นรัฐบาลส่วนกลาง และรัฐบาลส่วนท้องถิ่น (โดยเฉพาะเทศบาลตำบลเกาะสมุยและเทศบาลเมืองเกาะสมุย) เป็นเงื่อนไขที่เป็นผลทางบวกและทางลบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

ผลทางบวก

- 1) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกลุ่มยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทุกระดับทั้งระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

2) รัฐบาลส่วนกลางและรัฐบาลส่วนท้องถิ่นมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3) มีหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบสนับสนุนการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค (ภาคใต้) ระดับจังหวัด (สุราษฎร์ธานี) และระดับเทศบาล (เทศบาลเมืองเกาะสมุย)

ผลทางลบ

1) หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในระดับประเทศและระดับจังหวัดยังมุ่งสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงการตลาด โดยเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่ามุ่งการพัฒนาด้านคุณภาพ

2) แผนและโครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยขาดกิจกรรมและเป้าหมายเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ขาดการบูรณาการระหว่างองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดการบูรณาการกับยุทธศาสตร์อื่น และยังไม่มีความสมดุลในการพัฒนาตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกำหนดโครงการ/กิจกรรมและงบประมาณที่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาเกาะสมุย 3 ปี (พ.ศ. 2552-2554) ยังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โครงการ/กิจกรรมและงบประมาณส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการ/กิจกรรมด้านการให้ความรู้/การสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมยังมีน้อยมาก และขาดทิศทางที่ชัดเจน

3) การจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลส่วนกลางให้แก่หน่วยงานราชการยังคงจัดสรรโดยใช้เกณฑ์จำนวนประชากรที่ปรากฏในทะเบียนราษฎร ส่งผลให้หน่วยงานราชการในเกาะสมุยได้รับงบประมาณเพื่อนำไปจัดหาบริการให้แก่ประชาชนท้องถิ่นได้น้อยไม่เพียงพอในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนแฝง (ไม่มีชื่อปรากฏในทะเบียนราษฎร) และนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริการสาธารณะด้านสาธารณสุข และด้านความปลอดภัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกในส่วนของภาครัฐโดยรวมสรุปได้ว่า ไม่ได้ส่งผลอย่างชัดเจนในทางบวกหรือทางลบ (...) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

4.2.2 โอกาสและเหตุผลวิสัย

โอกาสและเหตุผลวิสัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทางบวกและทางลบต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย เพราะเป็นปัจจัยที่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นภาครัฐและภาคเอกชนไม่สามารถควบคุมได้

ผลทางบวก

- 1) เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักในระดับโลก
- 2) เกาะสมุยมีที่ตั้งที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย
- 3) เกาะสมุยมีที่ตั้งที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในประชาคมอาเซียน
- 4) ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน

ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ทำให้นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในเกาะสมุยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

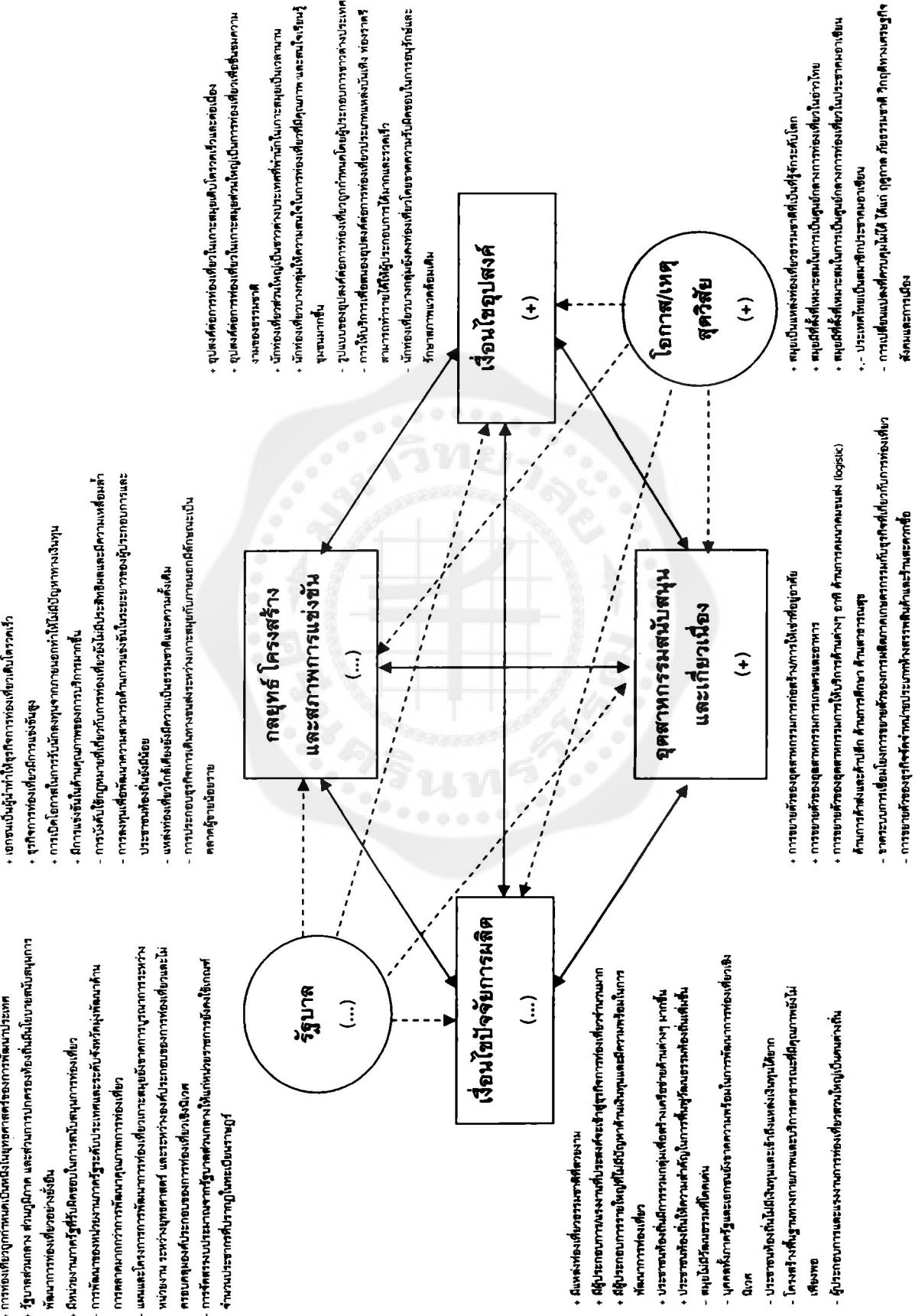
ผลทางลบ

1) สภาพฤดูกาลและการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติด้านลมฟ้าอากาศ น้ำ เปลือกโลก รวมทั้งการเกิดภัยสงคราม เกิดโรคระบาด วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวในเกาะสมุยลดลง เช่น การเกิดสึนามิในจังหวัดภาคใต้ การเกิดโรคระบาด SARS การประท้วงทางการเมืองจนก่อให้เกิดการปิดสนามบินสุวรรณภูมิ และการทำลายและเผาอาคารสถานที่บริเวณราชประสงค์ เป็นต้น

2) ประเทศไทยเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกมีความสะดวกมากขึ้นทำให้เกาะสมุยมีคู่แข่งมากขึ้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจสนใจที่จะไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่นแทนการท่องเที่ยวในเกาะสมุย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกในส่วนของโอกาสและเหตุผลวิสัยโดยรวมสรุปได้ว่า โอกาสและเหตุผลวิสัยได้ส่งผลอย่างชัดเจนในทางบวก (+) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันโดยใช้ตัวแบบเพชร (Diamond Model) สรุปได้ว่า เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4.2

บทที่ 5

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ผลการศึกษารายในบทที่ 4 ได้ข้อสรุปที่สำคัญ 2 ประเด็น คือ

1. เกาะสมุยมีศักยภาพโดยรวมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีศักยภาพสูงในองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และมีศักยภาพปานกลางในองค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น
2. เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักการทางวิชาการ ข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด และผลการศึกษารายดังกล่าวมาเป็นข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยนำเสนอแยกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย และ 2) ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

1. ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยควรมีกิจกรรม/การดำเนินงานรวม 9 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 : กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 กำหนดให้มี “ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” โดยมี “คณะกรรมการบริหารศูนย์” ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานหรือเป็นเจ้าภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารการปกครองสู่ท้องถิ่นและหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมอบหมายให้นายกเทศมนตรีเมืองเกาะสมุยเป็นประธานคณะกรรมการดังกล่าว

คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย (1) ประธานคณะกรรมการ ซึ่งได้แก่ นายกเทศมนตรีเมืองเกาะสมุย (2) ตัวแทนจากสำนักงานเทศบาลเมืองเกาะสมุย ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยมี 1 คน ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการ และ (3) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ สังกัดหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว

1.2 กำหนดให้มี “คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ทิศทางและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย พร้อมทั้งมีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมและกำกับ การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด

คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย (1) ประธานคณะกรรมการ ซึ่งได้แก่นายกเทศมนตรีเมืองเกาะสมุย (2) รองนายกเทศมนตรีเมืองเกาะสมุย โดยมี 1 คน ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการ (3) ประธานคณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านต่างๆ รวม 4 คน ตามข้อ 1.3 (4) ตัวแทนจากผู้นำชุมชนทุกตำบลที่ไม่ใช่ (3) รวม 7 คน (5) ตัวแทนจากสมาคม/องค์กรหรือสถาบันภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และ (6) ตัวแทนจากคณะกรรมการบริหารงานศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

1.3 กำหนดให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาแยกตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวม 4 ชุด ได้แก่

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว”

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบและการบริหารการท่องเที่ยว”

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว”

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น”

คณะกรรมการทั้ง 4 ชุด มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดโดย “คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ข้อ 1.2) (พิจารณาได้จากตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำเสนอในหัวข้อ 2 ในบทที่ 5)

องค์ประกอบของคณะกรรมการแต่ละชุด ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชนจากทุกตำบล โดยมี 1 คนทำหน้าที่ประธานกรรมการ 1 คนทำหน้าที่รองประธานกรรมการ และอีก 1 คน ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการ (2) ตัวแทนจากเทศบาลเมืองเกาะสมุย (3) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ สังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว (4) ตัวแทนจากสมาคม/องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว (5) ตัวแทนภาคประชาชน อาทิ ตัวแทนจากองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Non government organization :NGO) ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายต่างๆ และ (6) ตัวแทนของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 1 คน ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

การกำหนดสัดส่วนของคณะกรรมการให้เป็นไปตามมติของประธานและคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขั้นที่ 2 : ทบทวนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คณะกรรมการทุกชุด ในขั้นที่ 1 ทบทวนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบของการจัดประชุมและการระดมความคิดเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจนและตรงกัน และจัดทำเอกสารและจัดประชุมหรือจัดการกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจสู่บุคคลกลุ่มต่างๆ ในเกาะสมุย

ขั้นที่ 3 : วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยควรดำเนินการวิเคราะห์โดย “คณะทำงาน” ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศองค์ประกอบของ “คณะทำงาน” ชุดนี้ประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการทุกชุด โดยมีจำนวนกรรมการตามมติของคณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คณะทำงานชุดนี้อาจเริ่มดำเนินการวิเคราะห์ใหม่ทั้งหมด หรืออาจนำผลการวิเคราะห์จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้พิจารณาทบทวน

เมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นให้นำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทุกชุด เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายหลัก และแผนกลยุทธ์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยผลการวิเคราะห์ควรสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับ 1) จุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยคุกคาม และโอกาส ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย 2) ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย และ 3) ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ขั้นที่ 4 : กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

“คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มอบหมายให้ “คณะทำงาน” จัดทำร่างเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย และนำเสนอต่อ “คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” และ “คณะกรรมการยุทธศาสตร์พัฒนาแต่ละด้าน” ทั้ง 4 ชุด เพื่อพิจารณาร่วมกัน และสรุปเป็นมติเพื่อการดำเนินงานในขั้นต่อไป

การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีทั้งเป้าหมายในระยะสั้น เป้าหมายระยะกลาง และเป้าหมายสุดท้ายหรือเป้าหมายในระยะยาว

ขั้นที่ 5 : จัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

“คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มอบหมายให้ “คณะกรรมการยุทธศาสตร์พัฒนารายด้าน” ทั้ง 4 ชุด จัดทำร่างแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่แต่ละคณะกรรมการรับผิดชอบ ทั้งนี้โดยแต่ละกลยุทธ์ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายหลักที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 4 และต้องมีความเชื่อมโยงและบูรณาการกันทั้งภายในองค์ประกอบ ระหว่างองค์ประกอบ ตลอดจนมีความเชื่อมโยงและบูรณาการกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเกาะสมุยอีก 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการด้านการคมนาคม ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านการเมืองการบริหาร

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่างๆ” ทั้ง 4 ชุด จะต้องนำเสนอร่างแผนกลยุทธ์ต่อ “คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เพื่อพิจารณาร่วมกัน และสรุปเป็นมติเพื่อการดำเนินงานในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 6 : จัดระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมินและปรับปรุงการดำเนินงาน

“คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มอบหมายให้ “คณะทำงาน” ที่แต่งตั้งในขั้นที่ 3 จัดทำร่างเกี่ยวกับระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมินและปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนำเสนอต่อ “คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” และ “คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่างๆ” ทั้ง 4 ชุด เพื่อพิจารณาร่วมกัน และสรุปเป็นมติเพื่อการดำเนินงานในขั้นต่อไป

การดำเนินงานในขั้นที่ 6 นี้ อาจทำควบคู่กับการดำเนินงานในขั้นที่ 4

ขั้นที่ 7 : ประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

“คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” จัดกิจกรรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเสนอกรอบแนวทางและแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนท้องถิ่น (Public hearing) เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางการพัฒนา โดยการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงทุกตำบล หรืออาจจะรับฟังความคิดเห็นในลักษณะ/รูปแบบอื่นๆ

ภายหลังการจัดกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนแล้ว คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องนำความคิดเห็นที่สามารถปฏิบัติได้ไปเพิ่มเติมหรือไปปรับปรุงแก้ไขเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย เพื่อให้มีความเหมาะสมเพิ่มขึ้น

เป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วควรมี 3 ระยะ ดังนี้

เป้าหมายระยะสั้น มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย รวมทั้ง 7 ตำบล หรือบางตำบล (ไม่น้อยกว่าจำนวนที่ “คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” กำหนด)

เป้าหมายระยะกลาง มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย รวมทั้ง 7 ตำบล และเกาะสมุยมีความโดดเด่นในการเป็นเกาะมะพร้าว (Coconut island) และเป็นเกาะสีเขียว (Green island) ที่สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้

เป้าหมายระยะยาวหรือเป้าหมายสุดท้าย เกาะสมุยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย

ขั้นที่ 8 : ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

การดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กระทำโดยการจัดโครงการ กิจกรรม และการดำเนินการต่างๆ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ระบุไว้ในหัวข้อ 2 ในบทที่ 5

ขั้นที่ 9 : ดำเนินการควบคุม ติดตาม ประเมินและปรับปรุงกลยุทธ์ในการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจัดให้มีการประชุมเป็นประจำทุกสัปดาห์หรือไม่น้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน เพื่อควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ทั้งในภาพรวมและในแต่ละองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อนำจุดแข็งและโอกาสในการดำเนินงานไปสร้างเสริมความเข้มแข็งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนำจุดอ่อนและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานไปเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกพื้นที่ (ทุกตำบล) ผู้รับผิดชอบในขั้นนี้อาจเป็นคณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาแต่ละด้าน ทั้ง 4 ชุด

จากรายละเอียดของขั้นตอนดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 สรุปขั้นตอน กิจกรรม/การดำเนินการและผลที่ได้รับของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ขั้นตอนที่	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
1	กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1. ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. คณะกรรมการชุดต่างๆ ดังนี้ 2.1 คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.2 คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.3 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่/ทรัพยากรท่องเที่ยว 2.4 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบและการบริหารการท่องเที่ยว 2.5 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนา กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว 2.6 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
2	ทบทวนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	ผลการสรุปเกี่ยวกับสถานะของเกาะสมุยในด้าน 1. จุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยคุกคาม และโอกาสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4	กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้
5	จัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	แผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้ (ดังตัวอย่างในหัวข้อ 2 ของบทที่ 5)
6	จัดระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงาน (การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) (การดำเนินงานขั้นที่ 6 อาจทำควบคู่กับขั้นที่ 4)	ระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงาน (การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) ที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้ เช่น การมีคณะกรรมการรับผิดชอบการควบคุม/ติดตาม/ประเมิน/ปรับปรุง กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ และเกณฑ์การประเมิน เป็นต้น
7	รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้
8	ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์	ผลการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
9	ดำเนินการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง

2. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

เกาะสมุยกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีแนวทางดังนี้

2.1 การปรับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

จากเอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุย (2547) และแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552–2554) (2551) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ 2 ประการ ได้แก่ (1) การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืน และ (2) ศูนย์กลางการท่องเที่ยวในทะเลอ่าวไทย ภายใต้ชื่อยุทธศาสตร์ว่า

“ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเกาะสมุยอย่างยั่งยืนในอนาคตสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย”

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถสรุปเป้าหมายของยุทธศาสตร์ได้ 3 ประการ คือ

- 1) การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ
- 2) ศักยภาพการแข่งขันของเกาะสมุย
- 3) การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย

แผนพัฒนาฯ ดังกล่าวได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 3 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 : การรักษาจุดแข็งของเกาะสมุยในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 2 : การพัฒนาการบริการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3 : การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว

จากชื่อยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว พบว่า มีประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำว่า “คุณภาพ” ว่าหมายถึง คุณภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และแม้ว่าชื่อยุทธศาสตร์และกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนาดังกล่าว จะเป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของโครงการ/กิจกรรมของแต่ละกลยุทธ์ พบว่ายังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและปัจจัยที่ส่งผลต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ดังนั้น “คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ควรมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ดังกล่าวในบางส่วนให้

สอดคล้องกับหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พร้อมทั้งคำนึงถึงปัจจัยหลักและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน รวม 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 : จากข้อมูลและผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ไม่พบหลักฐานว่า เกาะสมุยมีจุดแข็งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรปรับกลยุทธ์ด้านการรักษาจุดแข็งของเกาะสมุยในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็น “กลยุทธ์ด้านรักษาและสร้างความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว” โดยมีความครอบคลุมด้านการมุ่งรักษาความโดดเด่นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมการรวบรวมและรักษาร่องรอย เรื่องราว ความเป็นท้องถิ่น และความเป็นของเดิมในด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา และในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของแต่ละตำบล โดยเฉพาะวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีอยู่เดิมที่โดดเด่น ได้แก่ การทำสวนมะพร้าว สวนผลไม้ และการทำประมง

จุดเน้นของกลยุทธ์ในการรักษาความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวควรมีทั้งในภาพรวม ได้แก่ ด้านความสวยงามและธรรมชาติของทะเล หาดทราย และแสงแดด (Sea Sand Sun) และความโดดเด่นในบางพื้นที่ (บางตำบล) ในด้านวิถีชีวิตแบบเดิมของเกษตรกรกลุ่มชาวสวนมะพร้าว ชาวสวนผลไม้ และชาวประมง

กลยุทธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพขององค์ประกอบด้านพื้นที่ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การดำเนินกลยุทธ์นี้ควรเชื่อมโยงและบูรณาการกับยุทธศาสตร์อื่น โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการคมนาคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการศึกษา และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม

ประเด็นที่ 2 : เพิ่มเติมกลยุทธ์ด้านการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่มุ่งให้เกิดระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีทิศทางชัดเจน มีระบบการบริหารงานเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่คำนึงถึง (1) ความรับผิดชอบ/ผลกระทบต่อสังคมในด้านระบบนิเวศ ความกลมกลืน และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิมของชาวสมุย และ (2) ความมีคุณภาพ ความเพียงพอ และความมีประสิทธิภาพของระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

จุดเน้นของกลยุทธ์ คือ การเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐทุกสังกัด และการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสร้างระบบการบริหารเกี่ยวกับโครงการสร้างพื้นฐาน (อาทิ ถนน ประปา โทรศัพท์ ที่จอดรถ ระบบการบำบัดน้ำเสีย และระบบการรักษาความปลอดภัย ฯลฯ) ที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และเพียงพอ และสามารถสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวได้ ทั้งในด้านความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านความ

สะดวก รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนด้านความสะดวกสบาย และความปลอดภัยในระหว่างการท่องเที่ยว

กลยุทธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพขององค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การดำเนินกลยุทธ์นี้ควรเชื่อมโยงและบูรณาการกับยุทธศาสตร์อื่น โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการคมนาคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหารพัฒนาระบบการบริหารงานเทศบาล

ประเด็นที่ 3 : ปรับกลยุทธ์ด้านการพัฒนาการบริการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เป็น “กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพของกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว” ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเด็นสำคัญ ดังนี้ (1) ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย (ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการและแรงงานที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับการให้บริการการท่องเที่ยว ประชาชนชาวท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และนักท่องเที่ยว) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในช่วงของการเตรียมกิจกรรมการให้บริการและในระหว่างการท่องเที่ยว และ (2) ประเด็นของความรู้และการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ประสบการณ์และความประทับใจที่สามารถปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง

จุดเน้นของกลยุทธ์ คือ การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลในด้านคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยการจัดหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียนและผู้สนใจในด้านทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ด้านการให้บริการ และด้านการประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบการธุรกิจและการผลิตด้านการเกษตร และด้านอื่นๆ โดยคำนึงถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือกล่าวได้ว่า จุดเน้นของกลยุทธ์นี้ คือ การพัฒนาหรือการสร้าง “สมรรถนะหลัก” (Core competencies) ของชาวเกาะสมุยในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งนับเป็นหัวใจหลักหรือหลักการสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพขององค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การดำเนินกลยุทธ์นี้ควรเชื่อมโยงและบูรณาการกับยุทธศาสตร์อื่น โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางสังคม และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการบริหารพัฒนาระบบการบริหารงานเทศบาล

ประเด็นที่ 4 : ปรับกลยุทธ์ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว เป็น “กลยุทธ์ด้านการเพิ่มและกระจายการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น” ซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วมของชุมชน/

ประชาชนทุกกลุ่มในด้าน (1) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักการของวงจร PDCA (Plan – Do – Check – Act Cycle) และ (2) การมีส่วนร่วมทั้งในด้านการได้รับประโยชน์ (อาทิ ด้านการมีงานทำเพิ่มขึ้น การมีรายได้เพิ่มขึ้น และการได้รับการยอมรับทางสังคม ฯลฯ) และด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไข และรับภาระที่เกิดจากการท่องเที่ยว (อาทิ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสียดิน ปัญหาไฟป่า ปัญหาขยะ การจ่ายภาษี ฯลฯ)

จุดเน้นของกลยุทธ์ คือ การมุ่งสร้างระบบและกลไกให้บุคคลทุกกลุ่มทั้งที่เป็นผู้ประกอบการและแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และในการผลิตภาคเกษตรกรรม ทั้งที่เป็นประชาชนชาวเกาะสมุย และประชาชนต่างถิ่นได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์และรับภาระจากการท่องเที่ยว โดยผลประโยชน์และภาระที่เกิดขึ้นไม่ควรกระจุกอยู่ที่กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดมากเกินไป

กลยุทธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพขององค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การดำเนินกลยุทธ์นี้ควรเชื่อมโยงและบูรณาการกับยุทธศาสตร์อื่น โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการบริหารพัฒนาระบบการบริหารงานเทศบาล

2.2 กลยุทธ์หลักและกลยุทธ์รองของยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยควรประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก และกลยุทธ์รองแยกตามองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว

● กลยุทธ์ด้านการรักษาและสร้างความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์หลัก : พัฒนา/สร้างเกาะสมุยให้เป็น “เกาะมะพร้าว” (Coconut island) และเป็น “เกาะสีเขียว” (Green island)

กระทำโดยการรักษาความโดดเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยวในภาพรวมทั้งเกาะในด้านความสวยงาม ความเป็นธรรมชาติของทะเล หาดทราย และแสงแดด พร้อมทั้งมุ่งสร้างความโดดเด่นใน (1) ด้านความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ โดยเน้นการปลูกป่าและการฟื้นฟูสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ (3) ด้านการรักษาสภาพแวดล้อมให้ปราศจากมลพิษ และ (4) ด้านการพัฒนาสังคมให้ปลอดภัย และปลอดภัยเสียดิน เพื่อให้เกาะสมุยเป็นเกาะมะพร้าว (Coconut island) และเป็นเกาะสีเขียว (Green island)

จากการวิจัยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีปรากฏกระจายรอบๆ เกาะ ในขณะที่ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ยังปรากฏอยู่ในบริเวณน้ำตกและบริเวณป่าสงวนรอบๆ น้ำตกหินลาด น้ำตกของเรือ ตำบลอ่างทอง และน้ำตกหน้าเมือง ตำบลหน้าเมือง

กลยุทธ์รอง : สร้างความโดดเด่น/คุณค่าของวิถีชีวิตดั้งเดิมของแต่ละตำบล

กระทำโดยการมุ่งรวบรวมและรักษาร่องรอย เรื่องราว ความเป็นท้องถิ่นและความเป็นของเดิมในด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา และในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของแต่ละตำบล พร้อมทั้งจัดระบบของการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ อาทิ การจัดการแสดงในศูนย์วัฒนธรรม หรือแหล่งเรียนรู้ในแต่ละตำบล ฯลฯ

จากการวิจัยพบว่า ร่องรอย เรื่องราว ความเป็นท้องถิ่นและความเป็นของเดิมในเกาะสมุยที่สามารถพัฒนาให้มีความโดดเด่นได้ คือ วิถีชีวิตของชุมชนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่โดดเด่น ด้านการทำสวนมะพร้าว ซึ่งปรากฏทั่วไปทุกตำบล ด้านการทำสวนผลไม้ ปรากฏในตำบลลิปะน้อย-ลิปะใหญ่ และด้านการทำประมง ปรากฏในตำบลแม่ น้ำ ตำบลบ่อผุด และบ้านหัวถนน ตำบลมะเร็ต

2) องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว

• กลยุทธ์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว

กลยุทธ์หลัก : สร้างความเป็นเอกภาพในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว

กระทำโดยการเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐทุกสังกัด ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาระบบ/การบริหารและการจัดการท่องเที่ยวให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กลยุทธ์นี้จะสร้างเอกภาพและพลังในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น และส่งผลดีในแง่ของการประหยัดการใช้ทรัพยากร เนื่องจากการใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือการแบ่งสัดส่วนการรับภาระค่าใช้จ่ายอันเกิดจากใช้ทรัพยากรเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานบางประเภท (อาทิ ถนน ระบบการกำจัดของเสีย ฯลฯ) ในบางพื้นที่

กลยุทธ์รอง : เพิ่มประสิทธิภาพของระบบและกลไกการบริหารการท่องเที่ยว

กระทำโดยการประสานงานกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อจัดระบบ/การบริหาร และการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะที่สามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ โดยไม่ส่งผลทางลบต่อสังคมส่วนรวม และสภาพแวดล้อมเดิมของเกาะสมุย โดยการกำกับให้มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และเท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการภาคเอกชน และการดำรงชีวิตของประชาชนท้องถิ่น (อาทิ กฎ ข้อบังคับเกี่ยวกับการสร้างอาคาร การบำบัดของเสีย ระบบสุขภาพ และระบบความปลอดภัย ฯลฯ) รวมทั้งการจัดระบบการบริหารจัดการที่สามารถจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน (Infra structures) ด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้อย่างเพียงพอ กลยุทธ์นี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ ตลอดจนเป็นประโยชน์ในการควบคุม ติดตาม ประเมินและปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวในเกาะสมุยให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์อย่างยั่งยืน

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว

- กลยุทธ์ด้านการเพิ่มคุณภาพของกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว

กลยุทธ์หลัก : สร้างสมรรถนะหลัก (Core competencies) ของผู้ให้บริการการท่องเที่ยว

กระทำโดยการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวให้มีสมรรถนะหลักในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความสามารถในการแข่งขัน

สมรรถนะหลัก คือ ความสามารถในการสร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการท่องเที่ยว และความสามารถในการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่สร้างความประทับใจและสามารถปลูกจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศและเนื่องจากเกาะสมุยมีเป้าหมายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย

กลยุทธ์รอง : สร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน

กระทำโดยการพัฒนาชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นให้ตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ และมีความสามารถในการสร้างความรู้เกี่ยวกับชุมชนของแต่ละตำบล โดยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะวิธีการรวบรวมจากร่องรอย เรื่องราว ความเป็นท้องถิ่น และความเป็นของเดิมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์/ความเป็นมา โบราณสถาน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของสังคมและประชาชนท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของชุมชนของแต่ละตำบล

กลยุทธ์นี้ต้องมีความเชื่อมโยงและบูรณาการกับกลยุทธ์รองด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการรวมกลุ่มและเครือข่ายต่างๆ ในกลยุทธ์ด้านการเพิ่มและกระจายการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น

- กลยุทธ์ด้านการเพิ่มและกระจายการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น

กลยุทธ์หลัก : เพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง

กระทำโดยการสร้างระบบและกลไกที่เป็นข้อบังคับหรือเงื่อนไขทางกฎหมายหรือทางสังคมเพื่อกำกับเกี่ยวกับการทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น การกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำของการจ้างแรงงานท้องถิ่น การระดมเงินทุนของนายทุนท้องถิ่น และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการมีระบบบำบัดของเสีย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นที่ทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องทั้งที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตในภาคเกษตรกรรมที่

เป็นชาวสวน ชาวประมง มีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่สูงขึ้น โดยมุ่งให้เกิดการกระจายรายได้และการกระจายการจ้างงานที่เท่าเทียมกันมากขึ้น โดยไม่ให้เกิดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกระจุกอยู่ในกลุ่มผู้ประกอบการและแรงงานต่างถิ่นหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสัดส่วนที่มากเกินไป และเพื่อเป็นการสนับสนุนกลยุทธ์นี้ การพัฒนาเกาะสมุยต้องให้ความสำคัญหรือมีเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจในแง่ของการกระจายรายได้ มากกว่าหรือควบคู่กับการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว

กลยุทธ์รอง : สร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กระทำได้โดยการสนับสนุนและสร้างระบบกลไก (อาทิ การสนับสนุนทางการเงิน การเปิดโอกาสให้เป็นตัวแทนในการประชุมต่างๆ ฯลฯ) ในการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและกลุ่มต่างๆ ในแต่ละตำบลและระหว่างตำบล ตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมของแต่ละตำบล และตามความต้องการของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น ทั้งที่มีอยู่เดิม (อาทิ กลุ่มแม่บ้านเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) และกลุ่ม/เครือข่ายที่จะเกิดใหม่ เพื่อให้กลุ่ม/เครือข่ายดังกล่าวมีความเข้มแข็งและสามารถสร้างและเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมได้ทั้งในส่วนของการกระบวนการในการพัฒนาการท่องเที่ยว (อาทิ การรวบรวมความรู้จากร่องรอย ความเป็นท้องถิ่น และความเป็นของเดิมของตำบลของตนทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต และการดำรงชีวิตโดยคำนึงถึงการรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมเดิม) การรับประโยชน์ และการรับภาระจากการท่องเที่ยวของประชาชนท้องถิ่นโดยทั่วไปโดยเฉพาะประชาชนในภาคเกษตรกรรม กลุ่มบุคลากรภาครัฐและเอกชนที่มีรายได้ประจำ กลุ่มผู้รับจ้างทั่วไป และกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งปัจจุบันเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการขยายตัวของการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่น้อยมาก ในขณะที่ต้องรับภาระจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น และปัญหาสังคมที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว

การเขียนรายละเอียดของแผนกลยุทธ์ให้ดำเนินงานตามรูปแบบที่กระทำกันโดยทั่วไป ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์และแนวทางหรือวิธีการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบสำคัญของแต่ละกลยุทธ์ คือ โครงการหรือกิจกรรม เป้าหมายของโครงการ/กิจกรรม วิธีการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรม ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม งบประมาณ/ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐาน ข้อความความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากเอกสารแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลเกาะสมุย ซึ่งประกาศใช้เดือนธันวาคม 2547 ข้อมูลจากเอกสารแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองเกาะสมุย สามปี (พ.ศ. 2552-2554) และแผนที่เกาะสมุย (ภาพประกอบที่ 1)

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลความคิดเห็นเชิงลึกโดยการให้สัมภาษณ์ลึก (Depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) มีจำนวน 48 คน ประกอบด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่สำคัญในเกาะสมุย ได้แก่ นายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเกาะสมุย รวม 6 คน ปลัดอาวุโสอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่และตัวแทนโรงเรียนในเกาะสมุย รวม 10 คน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี 2 ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพาสमित ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลรัฐและเอกชน รวม 7 คน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยในเกาะสมุย รวม 5 คน ผู้นำชุมชน 7 คน และผู้บริหาร/ตัวแทนธุรกิจโรงแรม-ที่พัก 7 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลความคิดเห็นโดยการตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีจำนวนรวม 344 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจากตำบลอ่างทอง 83 คน ตำบลลิปะน้อย 29 คน ตำบลตลิ่งงาม 37 คน ตำบลหน้าเมือง 47 คน ตำบลมะเร็ต 32 คน ตำบลบ่อผุด 67 คน และตำบลแม่น้ำ 49 คน

การรวบรวมข้อมูลกระทำโดยการบันทึกข้อมูลพื้นฐาน การสัมภาษณ์ลึก การสนทนากลุ่มและการสอบถามความคิดเห็น โดยมีการจัดเก็บรวบรวมในภาคสนาม 2 ครั้ง ครั้งแรกเก็บข้อมูลในวันที่ 10-18 ธันวาคม 2551 ครั้งที่สองเก็บข้อมูลในวันที่ 18-24 มีนาคม 2552

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำด้วยการพรรณนา โดยอาศัยสถิติบรรยาย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ TOWS (Threat-Opportunity-Weakness-Strength analysis) และการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันโดยตัวแบบเพชร (Diamond Model) ได้ผลสรุปที่สำคัญดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ TOWS ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ผลการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุยสรุปได้ดังนี้

1) **ปัจจัยกดดัน (T)** เกาะสมุยมีปัจจัยกดดันหรือปัจจัยภัยคุกคามในด้านการต้องเผชิญกับการแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน

2) **โอกาส (O)** เกาะสมุยมีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว อุปสงค์การท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่เน้นคุณภาพและความเป็นของเดิมมากขึ้น การคมนาคมขนส่งไปยังเกาะสมุยมีช่องทางที่หลากหลายและมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น เกาะสมุยมีการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้เทศบาลเมือง ซึ่งมีความคล่องตัวในการบริหารปกครองเพิ่มขึ้น การมีที่ตั้งในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางในทะเลอ่าวไทยและศูนย์กลางของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ตลอดจนการมีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงด้านการท่องเที่ยว จากการเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน

3) **จุดอ่อน (W)** เกาะสมุยมีจุดอ่อนที่เป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไม่มีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ขาดความพร้อม (สมรรถนะหลัก) ในการจัดการท่องเที่ยว ไม่มีทิศทางและแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ระบบการบริหารและจัดการท่องเที่ยวมีคุณภาพในระดับพอใช้ และประชาชนท้องถิ่นยังมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยววันน้อย ทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ

4) **จุดแข็ง (S)** เกาะสมุยมีจุดแข็งที่สำคัญ คือ มีภาพลักษณ์ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภททะเล ภูเขา หาดทราย แสงแดด ภูเขา ทิวทัศน์ และภูมิอากาศ ที่มีความสวยงามโดดเด่น กระจายทั่วทั้งเกาะ และมีกิจกรรมการให้บริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีชื่อเสียงด้านสปา

ผลการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์ TOWS ในกรณีที่มีการวิเคราะห์ภายใต้เงื่อนไขของตัวแบบเพชร ซึ่งมุ่งวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันภายใต้เงื่อนไขด้านที่ตั้ง และแม้ว่าผลการวิเคราะห์ TOWS จะมีข้อสรุปบางประการที่แตกต่างหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ SWOT ของคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุย ซึ่งจัดทำเพื่อประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุยใน พ.ศ. 2547 เช่น ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งในด้านจุดแข็งและจุดอ่อน และสมรรถนะหลักในการจัดการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะการวิจัยในครั้งนี้ (พ.ศ. 2552) ได้มุ่งวิเคราะห์ภายใต้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีองค์ประกอบและจุดเน้นในการวิเคราะห์ที่มีความครอบคลุมมากขึ้นในบางประเด็น อีกทั้งยังเป็นผลจากการวิเคราะห์ในช่วงเวลาที่ต่างกัน การนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์จึงต้องคำนึงถึงบริบทของการวิเคราะห์ด้วย

1.2 ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

1.2.1 ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยจากผลการวิเคราะห์

TOWS

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวภายใต้หลักการวิเคราะห์ TOWS แยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า เกาะสมุยมีศักยภาพการพัฒนาในทุกองค์ประกอบทั้งในด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชน เนื่องจากเกาะสมุยมีโอกาส (O) ในการพัฒนาในทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีจุดแข็ง (S) ในองค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (ดังตารางที่ 4.8 บทที่ 4) ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบ/เงื่อนไขของตัวแบบเพชร ซึ่งพบว่าเกาะสมุยมีศักยภาพการพัฒนาทั้งภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยหลักทั้ง 4 ด้าน คือ เงื่อนไขปัจจัยการผลิต กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน เงื่อนไขอุปสงค์ และอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง และมีศักยภาพการพัฒนาภายใต้เงื่อนไขที่เป็นปัจจัยภายนอก เนื่องจากเกาะสมุยมีจุดแข็ง (S) ในทุกองค์ประกอบ/เงื่อนไขของปัจจัยหลักและมีโอกาส (O) จากปัจจัยภายนอกทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและปัจจัยภายนอกอื่น (ดังตารางที่ 4.9 บทที่ 4)

ข้อสรุปที่เป็นประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์ศักยภาพจากผลการวิเคราะห์ TOWS และเป็นประเด็นที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย คือ เกาะสมุยมีศักยภาพโดยรวมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติประเภทชายทะเล ภูเขา หาดทราย แสงแดด ภูเขา ทิวทัศน์ และภูมิอากาศ ในลักษณะที่เป็นจุดแข็ง (S) โดยเกาะสมุยมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความสวยงามกระจายทั่วรอบๆ เกาะ ทุกตำบล เช่น หาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง หาดลิปะน้อยและหาดท้องยาง ตำบลลิปะน้อย อ่าวพังงาและอ่าวท้องกรูด ตำบลดลิ่งงาม น้ำตกหน้าเมือง ตำบลหน้าเมือง หาดละไม หาดท้องตะเคียน และหินตาหินยาย ตำบลมะเร็ต หาดเฉวง หาดบ่อผุด และหาดเชิงมน ตำบลบ่อผุด และหาดบางปอ และหาดแม่น้ำ ตำบลแม่น้ำ แม้ว่าเกาะสมุยจะมีจุดอ่อน (W) ในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีการดำรงชีวิต เนื่องจากขาดทักษะในการรวบรวมและการนำเสนอ และมีปัจจัยกีดกันหรือปัจจัยคุกคาม (T) ในการแข่งขันด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติประเภทเดียวกันของเกาะพะงัน เกาะแตน เกาะเต่า ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเดียวกัน ตลอดจนเกาะภูเก็ต เกาะลันตา เกาะตะรุเตา เกาะพีพี เกาะสุรินทร์ และเกาะเสม็ด ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงภายในประเทศและแหล่งท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติประเภทเดียวกันของประเทศมาเลเซีย ได้แก่ เกาะลังกาวิ และเกาะปินัง และหมู่เกาะต่างๆ ในประเทศอินโดนีเซีย อาทิ เกาะบาหลี ฯลฯ แต่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยกีดกันด้านความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวไม่มีผลในทางลบในการท่องเที่ยวในเกาะสมุย นอกจากนี้การบริหาร

ปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองเกาะสมุยก็น่าจะเป็นโอกาส (O) ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นได้รวดเร็วมากขึ้น เกาะสมุยจึงมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านระบบการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น พบว่าเกาะสมุยมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แม้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ของเกาะสมุยจะมีจุดอ่อน (W) เนื่องจากการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ ไม่ได้มาตรฐานในบางด้าน และยังดำเนินการได้ไม่เต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยและโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนระบบการบริหารการปกครองของเกาะสมุยซึ่งสามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว และเป็นอิสระมากขึ้น ผ่านการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีเทศบาลเมืองเกาะสมุยเป็นกลไกสำคัญ พบว่าเกาะสมุยมีโอกาส (O) สูง ในการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 3 ด้าน

1.2.2 ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย จากการวิเคราะห์ TOWS มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ศักยภาพโดยรวมและศักยภาพรายองค์ประกอบ จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการดำเนินงาน/การปฏิบัติ และสภาพที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

เกาะสมุยมีศักยภาพโดยรวมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีศักยภาพสูงในองค์ประกอบด้านพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติประเภททะเล หาดทราย แสงแดด และภูเขา เนื่องจากเป็นแหล่ง/ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา และด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ยังไม่มีความโดดเด่น แต่มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ในด้านวิถีชีวิตด้านการเกษตร ได้แก่ ด้านวิถีชีวิตของชาวสวนมะพร้าว ชาวสวนผลไม้ และวิถีชีวิตของชาวประมง ส่วนองค์ประกอบอื่นๆตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว องค์ประกอบด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านดังกล่าวในเกาะสมุยโดยรวมมีคุณภาพในระดับพอใช้ และมีศักยภาพการพัฒนาในระดับปานกลาง

แม้ว่าข้อมูลในภาคสนามจะสะท้อนว่าเกาะสมุยมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่คุณค่าหลายด้าน อาทิ หนึ่งทะเลสูง มโนราห์ การทำบุญตักบาตรแบบดั้งเดิม ภูมิปัญญาในการปลูก-เก็บ-ปอก-และแปรรูปมะพร้าว การทำประมงชายฝั่ง และประมงทะเลเล็ก ฯลฯ แต่ชาวสมุยขาดความเข้มแข็งในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดังกล่าว ซึ่งเป็นทุนสังคมของเกาะสมุย ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ทุนสังคมดังกล่าวจึงค่อยๆเลือนหายไป

ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุวรรณี คำมัน และคณะ ซึ่งพบว่า ทุนสังคมไทยพบมากในชนบท และไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเท่าที่ควร ทำให้ภูมิปัญญาที่ดั้งเดิมของไทยเลือนหายไป

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในเกาะสมุยโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ โดยเฉพาะในด้านระบบบำบัดน้ำเสีย ท่อระบายน้ำ และระบบประปา และด้านการควบคุมการสร้างอาคารสิ่งก่อสร้างไม่ให้รुकล้ำพื้นที่สาธารณะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวพบว่า ยังมีน้อยมาก กิจกรรม/กระบวนการที่จัดดำเนินการโดยภาคธุรกิจมากกว่าภาครัฐ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวระหว่างการท่องเที่ยว การให้ความรู้โดยการแจกแผ่นพับ โฆษณาแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการเสนอขายบริการการท่องเที่ยว ส่วนภาครัฐได้จัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของการอบรมภาษาต่างประเทศ การทำป้ายบอกสถานที่ตั้งและบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและป้ายอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนขององค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ยังมีน้อยมาก ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์และการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมและการปฏิบัติตามระเบียบของกฎหมายด้านการก่อสร้างที่อยู่อาศัยและอาคารต่างๆ

สภาพการดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการโดยภาคธุรกิจเอกชน หน่วยงานภาครัฐทั้งที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนาการท่องเที่ยว แผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวยังไม่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยังขาดความสมดุลในการจัดสรรงบประมาณในโครงการ/กิจกรรมต่างๆ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและการขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การขาดความรู้และความสามารถในการจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว การขาดผู้รับผิดชอบหลักหรือผู้ประสานงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนการขาดการประสานงาน/ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และระหว่างหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบระดับสถาบันกับประชาชนหรือผู้รับผิดชอบระดับชุมชน อย่างไรก็ตามผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ภายใต้การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเทศบาลเมืองเกาะสมุยเป็นกลไกสำคัญ หากมีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในด้านดังกล่าวของแต่ละองค์ประกอบ เกาะสมุยยังมีศักยภาพโดยรวมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ทั้งนี้ต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาการผลิตภาคเกษตรกรรม

1.3 ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุย

จากการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพิจารณาตามองค์ประกอบตัวแบบเพชร (Diamond Model) พบว่า เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันสูงในด้านปัจจัยหลักใน ส่วนของอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง โดยมีการขยายตัวของการสร้างงานในหน่วยธุรกิจที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจการผลิตภาคเกษตรกรรม คลินิกการ บริการทางการแพทย์ ร้านเภสัชกรรม ธุรกิจการให้บริการทางด้านกฎหมาย บัญชี และการสอน ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันสูงในด้านปัจจัยภายนอกในส่วนชองโอกาส จากการที่เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก การมีที่ตั้งที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวในอ่าวไทยและในประชาคมอาเซียน และจากการที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคม อาเซียน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยหลัก 4 ประการ และปัจจัยภายนอกตามแนวทางการวิเคราะห์ ด้วยตัวแบบเพชร พบว่า ปัจจัยหลักในส่วนที่เป็นเงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต และด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันไม่ได้ส่งผลอย่างชัดเจนในทางบวกหรือลบ (...) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ในขณะที่เงื่อนไขในด้านอุปสงค์ และด้านอุตสาหกรรมสนับสนุนและ เกี่ยวเนื่องส่งผลในทางบวก (+) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย สำหรับปัจจัยภายนอกในส่วนชองภาครัฐไม่ได้ส่งผลอย่างชัดเจนในทางบวกหรือทางลบ (...) ต่อความ ได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ในขณะที่ปัจจัยภายนอกในส่วนชองโอกาส และเหตุผลวิสัยส่งผลอย่างชัดเจนในทางบวก (+) ต่อความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศในเกาะสมุย ซึ่งสรุปได้ว่าเกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน ระดับปานกลาง

การที่เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะดังกล่าว เป็นเพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐและภาคเอกชนมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมี เป้าหมายหลักในด้านปริมาณนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว ภาคเอกชนเป็นผู้นำในด้าน การกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยขาดยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาครัฐ และจากการวิเคราะห์พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขาดสมรรถนะหลักที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งยังไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของการบริการทางการท่องเที่ยว และการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ

1.4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ได้แยกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมุ่งเน้นในด้านการกำหนดให้มี หน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการประสานงานและการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ส่วนที่สองเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ตาม องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก และ 4 กลยุทธ์รอง ดังนี้

1.4.1 ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยมี 9 ขั้นตอน ดังสรุปในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 สรุปขั้นตอน กิจกรรม/การดำเนินการและผลที่ได้รับของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

ขั้นตอนที่	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
1	กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1. ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. คณะกรรมการชุดต่างๆ ดังนี้ 2.1 คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.2 คณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.3 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่/ทรัพยากรท่องเที่ยว 2.4 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบและการบริหารการท่องเที่ยว 2.5 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว 2.6 คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น
2	ทบทวนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	ผลการสรุปเกี่ยวกับสถานะของเกาะสมุยในด้าน 1. จุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยคุกคาม และโอกาสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3. ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4	กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	กิจกรรม/การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
5	จัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	แผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้ (ดังตัวอย่างในหัวข้อ 2 ของบทที่ 5)
6	จัดระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงาน (การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) (การดำเนินงาน ขั้นที่ 6 อาจทำควบคู่กับขั้นที่ 4)	ระบบและกลไกในการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงการดำเนินงาน (การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) ที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้ เช่น การมีคณะกรรมการรับผิดชอบการควบคุม/ติดตาม/ประเมิน/ปรับปรุง กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ และเกณฑ์การประเมิน เป็นต้น
7	รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถปฏิบัติได้
8	ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์	ผลการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้
9	ดำเนินการควบคุม ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง

1.4.2 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

สาระสำคัญของส่วนที่สองได้นำเสนอตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดังนี้

1) กลยุทธ์ด้านการรักษาและสร้างความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านการพัฒนาพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยว)

- กลยุทธ์หลัก : พัฒนา/สร้างเกาะสมุยให้เป็นเกาะมะพร้าว และเป็นเกาะสีเขียว
- กลยุทธ์รอง : สร้างความโดดเด่น/คุณค่าของวิถีชีวิตดั้งเดิมของแต่ละตำบล

2) กลยุทธ์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการท่องเที่ยว

(องค์ประกอบด้านการพัฒนาการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว)

กลยุทธ์หลัก : สร้างความเป็นเอกภาพในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์รอง : เพิ่มประสิทธิภาพของระบบและกลไกการบริหารจัดการท่องเที่ยว

3) กลยุทธ์ด้านการเพิ่มคุณภาพของกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการ

ท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านการพัฒนากิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว)

กลยุทธ์หลัก : สร้างสมรรถนะหลักของผู้ให้บริการการท่องเที่ยว

กลยุทธ์รอง : สร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน

4) กลยุทธ์ด้านการเพิ่มและกระจายการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชน

ท้องถิ่น (องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น)

กลยุทธ์หลัก : เพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง

กลยุทธ์รอง : สร้างความเข้มแข็งของชุมชนในแต่ละตำบล

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จุดเน้นสำคัญในการดำเนินงานเชิงนโยบาย คือ การกำหนดทิศทางและการสร้างพลังในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้านต่างๆ จะบรรลุผลได้ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเป้าหมายที่กำหนด ขึ้นอยู่กับระบบและกลไกการบริหารจัดการที่มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน รวมทั้งขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งภายใต้สภาพการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเกาะสมุยควรเป็นผู้นำในการประสานงานและดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันตามแนวทางที่ได้เสนอข้างต้น และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและเกิดพลังในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยอย่างยั่งยืน จึงควรมีนโยบายในการกำหนดทิศทางแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.1.1 ประกาศให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นวาระสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยควบคู่กับการพัฒนาด้านการเกษตรกรรม

2.1.2 ปรับโครงสร้างอำนาจบทบาทของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (เทศบาลเมืองเกาะสมุย) ทั้งในด้านโครงสร้างองค์กร โครงสร้างบุคลากร โครงสร้างงาน และโครงสร้างของระบบงบประมาณ ให้มีความเหมาะสมและมีความคล่องตัวมากขึ้น รวมทั้งมีความเชื่อมโยงเชิงและบูรณาการ

กับการบริหารงานของหน่วยราชการส่วนภูมิภาคและหน่วยงานสังกัดรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะศูนย์ประสานงานและพัฒนากองเรือที่เกี่ยวข้องซึ่งควรมีนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับนโยบายด้านการตลาด

2.1.3 มุ่งเน้นพัฒนาความเข้มแข็งของทุนทางสังคมในเกาะสมุยทั้งในส่วนของคน สถาบันวัฒนธรรมและองค์ความรู้ โดยเฉพาะการมุ่งผลิตบุคลากรและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและด้านการเกษตรอย่างครบวงจรในเกาะสมุยภายใต้ระบบและกลไกการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบในลักษณะของสหกิจศึกษา (Cooperative education) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเกาะสมุยอย่างยั่งยืน

2.1.4 มุ่งสนับสนุนและประสานงานให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนากองเรือภายใต้ความรับผิดชอบร่วมกันของภาครัฐและเอกชนภายใต้ระบบและกลไก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพซึ่งมีต้นทุนสูง และในด้านการพัฒนาทุนทางสังคม

2.2 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ

2.2.1 กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการพัฒนากองเรือตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ควรมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนากองเรือเชิงนิเวศในเกาะสมุย โดยมุ่งเน้นการกำหนดคณะบุคคลและหน่วยงานที่เป็นผู้นำและรับผิดชอบในการประสานงานและดำเนินการกำหนดทิศทางการพัฒนากองเรือ พร้อมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการพัฒนาแยกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่/ทรัพยากรท่องเที่ยว กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา/สร้างเกาะสมุยให้เป็นเกาะมะพร้าว (Coconut island) ซึ่งต้องมุ่งพัฒนาความอุดมสมบูรณ์และเพิ่มจำนวนต้นมะพร้าว พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเกาะสมุยให้เป็นเกาะสีเขียว (Green island) ซึ่งต้องมุ่งเน้นทั้งในด้านความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และการสร้างความโดดเด่น/คุณค่าของวิถีชีวิตและประเพณีดั้งเดิมของแต่ละตำบล โดยเฉพาะวิถีชีวิตของชาวสวนมะพร้าว ชาวสวนผลไม้ และชาวประมง ตลอดจนการอนุรักษ์ประเพณีโดยไม่สร้างปัญหาในสังคม เช่น ในกรณีที่ดินใจจะอนุรักษ์ประเพณีชนควาย ควรอนุรักษ์ให้มีภาพลักษณ์ด้านประเพณีดั้งเดิม โดยมีการประยุกต์ไม่ให้มีการทรมานสัตว์ และควรปลอดจากระบบการพนันอาชีพ ในประเด็นของความเป็นเกาะสีเขียวจะต้องมีความครอบคลุมประเด็นทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การเป็นเกาะที่ปลอดยาเสพติด ปลอดจากปัญหาอาชญากรรม ปลอดจากปัญหาอุบัติเหตุ และต้องมีความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

2) องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนากองเรือ โดยการมุ่งสร้างความเป็นเอกภาพในการกำหนดทิศทางการพัฒนากองเรือ

ท่องเที่ยว และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบและกลไกของการบริหารการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการรับภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐและเอกชนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการดำเนินการของภาครัฐและเอกชนที่คำนึงถึงผลกระทบภายนอก (externality) มากขึ้น โดยเฉพาะด้านสภาพแวดล้อมและด้านระบบนิเวศ

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว กำหนดเป้าหมายให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยการสร้างความรู้ความสามารถและสมรรถนะหลักของผู้ให้บริการการท่องเที่ยวและการสร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายให้เกิดการกระจายการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว โดยการมุ่งเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมมากขึ้นในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในแต่ละตำบล โดยมีรายละเอียดดังเสนอในบทที่ 4

2.2.2 ปรับแนวทางการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเทศบาลเมืองเกาะสมุยควรปรับลดสัดส่วนวงเงินงบประมาณในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infra structures) การจัดสรรวงเงินงบประมาณเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งเพิ่มสัดส่วนวงเงินงบประมาณในด้านการพัฒนาทุนทางสังคมทั้งในด้านคน สถาบัน วัฒนธรรมและองค์ความรู้ (ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาเกาะสมุยอย่างยั่งยืน และเป็นปัจจัยที่เกาะสมุยมีศักยภาพในการพัฒนาสูง) โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพของคนและสภาพแวดล้อมทางสังคม ระบบนิเวศ โดยเฉพาะด้านความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ และความเข้มแข็งของกลุ่มเครือข่ายและสถาบันต่างๆ ทั้งที่เป็นกลุ่มที่มีอยู่เดิม อาทิ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย และสมาคมสปาเกาะสมุย และกลุ่มที่จะเกิดขึ้นใหม่ โดยพิจารณาให้ครอบคลุมโครงการ/กิจกรรมทั้งที่ปรากฏในยุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวฯ และยุทธศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งตลาดและศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าเกษตรและร้านค้าชุมชน ตลอดจนการปรับปรุงประสิทธิภาพของการผลิตทางการเกษตร ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรให้สนับสนุนและบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตรในลักษณะสหกิจศึกษา (Cooperative education) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ทั้งนี้โดยจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแต่ละยุทธศาสตร์ร่วมกันโดยเฉพาะโครงการที่มีกิจกรรมเชื่อมโยงกันหรือมีเป้าหมายเดียวกัน เช่น การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรการท่องเที่ยวและการพัฒนาการศึกษา เป็นต้น

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพขนาดใหญ่ อาทิ การสร้างถนน การถมทะเล การสร้างอ่างเก็บน้ำ และการสร้างระบบไฟฟ้า ฯลฯ จะต้องมีการประเมิน

ผลกระทบต่อสังคมทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ (Environment and health impact assessment) ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

2.2.3 กำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรกำหนดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน 4 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 : กลยุทธ์ด้านการสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของสมรรถนะหลัก (Core competencies) ของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย

เป็นกลยุทธ์เดียวกับกลยุทธ์หลักของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพของความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกลยุทธ์นี้จะมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ และสมรรถนะอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในระยะสั้นควรจัดหลักสูตรเร่งรัดโดยดำเนินการภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองเกาะสมุย ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนร่วมกับโรงเรียนและหน่วยงานภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่พักและการให้บริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องโดยตรง หลักสูตรเร่งรัดที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน คือ การพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและความสามารถในการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรภาครัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการการท่องเที่ยว

ในระยะยาวควรมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองเกาะสมุย หน่วยงานจัดการศึกษาสังกัดหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและหน่วยงานจัดการศึกษาภาคเอกชนในเกาะสมุย ตลอดจนหน่วยงานส่งเสริมการเกษตรและชุมชนกลุ่มต่างๆ เพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ตอบสนองหรือสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปพร้อมๆ กับการพัฒนาการผลิตในภาคเกษตรกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

เนื้อหาและกิจกรรมสำคัญที่ต้องปรากฏในหลักสูตร คือ (1) ความรู้เกี่ยวกับชุมชนต่างๆ ของเกาะสมุย (2) ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (3) การพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งในด้านทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (4) ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร โดยเฉพาะการเกษตรอินทรีย์และกรรมวิธีในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิต และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากภาคเกษตรกรรม โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับมะพร้าว ผลไม้หลักของเกาะสมุย ตลอดจนพืชผักและสัตว์เศรษฐกิจที่ใช้ในธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (5) ความรู้และวิธีการวิเคราะห์เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการผลิต/การให้บริการ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการดำเนินงานต่างๆ ตลอดจนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการบริหาร

จัดการองค์กร (6) ความรู้และวิธีการเกี่ยวกับการหาช่องทางการตลาดหรือการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด และ (7) การพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะ

การจัดหลักสูตรควรครอบคลุมทั้งในด้านความรู้พื้นฐาน เพื่อพัฒนาตน เพื่อพัฒนาอาชีพ และเพื่อศึกษาต่อ ในส่วนของการพัฒนาให้มีความรู้พื้นฐานและเพื่อศึกษาต่อควรดำเนินการโดยโรงเรียน ภายใต้สังกัดของกระทรวงศึกษาธิการและเทศบาลเมืองเกาะสมุย ในส่วนของการพัฒนาตนควรมุ่งเน้นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เทศบาลเมืองเกาะสมุย และสถานประกอบการภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการโดยมีกลไกสำคัญคือแหล่งเรียนรู้สาธารณะ ในส่วนของการพัฒนาอาชีพควรเป็นบทบาทหน้าที่ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีการจัดหลักสูตรในลักษณะของสหกิจศึกษา (Cooperative education) ซึ่งต้องมีการฝึกทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์ โดยการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และในสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องเนื่องในฐานะของพนักงานของหน่วยงานดังกล่าว หรืออาจจะฝึกทักษะในแหล่งเรียนรู้ที่ส่วนราชการหรือชุมชนสร้างขึ้นในรูปแบบต่างๆ อาทิ สหกรณ์การเกษตร ธนาคารหมู่บ้าน และศูนย์พัฒนาการเพิ่มผลผลิต ฯลฯ

การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ควรถูกกำหนดเป็นวิสัยทัศน์และเป็นเอกลักษณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่บริหารงานโดยเทศบาลเมืองเกาะสมุย ทั้งในกรณีที่เป็นโรงเรียนจัดตั้งใหม่และโรงเรียนที่รับโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ

กลยุทธ์ที่ 2 : กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ

เทศบาลเมืองเกาะสมุย ส่วนงานราชการต่างๆ ผู้ประกอบการและประชาชนควรให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพให้มีความหลากหลาย เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นและมีความหลากหลายมากขึ้น ดังนี้

1) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพรูปแบบเดิม

สถานประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวมุ่งพัฒนาคุณภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อชมความงามของธรรมชาติ (Natural tourism) โดยการนั่งรถนั่งเรือหรือใช้พาหนะอื่นเพื่อชมความงามของธรรมชาติ การดำน้ำชมปะการัง การปลูกปะการัง การเดินป่า และการปลูกป่า ฯลฯ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agricultural tourism) โดยการเดินหรือนั่งรถชมสวน การชมการเก็บเกี่ยวพืชผล/ชมการปลูก-เก็บ-ปอก-และแปรรูปมะพร้าว ฯลฯ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) โดยการเยี่ยมชมศาสนสถาน ร่องรอยทางวัฒนธรรม และวิถีการดำรงชีวิตของชาวสวน/ชาวประมง ฯลฯ

2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพรูปแบบใหม่

จากข้อมูลความคิดเห็นและข้อมูลสภาพจริงในภาคสนาม พบว่า เกาะสมุยมีสถานที่พักผ่อนจำนวนมากและหลากหลาย มีโรงแรมขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ได้มาตรฐานและมีความพร้อมในการให้บริการเกี่ยวกับการจัดประชุมและการสัมมนาทางวิชาการ มีกิจกรรมการให้บริการสปาและการนวดที่มีชื่อเสียง มีพื้นที่กว้างขวางมากพอที่จะปลูกสมุนไพรแทรกกระหว่างต้นมะพร้าว มีสนามกอล์ฟที่สวยงามและได้มาตรฐาน มีภูมิประเทศที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมไตรกีฬา (ว่ายน้ำ วิ่ง/กรีฑา และปั่นจักรยาน) มีความเข้มแข็งในการร่วมกลุ่มของนักปั่นจักรยานเสือภูเขา ตลอดจนมีสถานพยาบาลเอกชนที่มีความพร้อมในการให้บริการสุขภาพที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน หน่วยงานภาครัฐ โดยเทศบาลเมืองและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสนใจมากเป็นพิเศษในการสนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการและประชาชนในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประชุม (Conference tourism) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ควบคู่ไปกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่มีอยู่เดิมในเกาะสมุย ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้ภาครัฐจะต้องเป็นผู้ประสานงานให้เกิดความร่วมมือร่วมกันระหว่างสถานประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและประชาชน

3) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพเชิงบูรณาการ

เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจและมีประสบการณ์ที่ประทับใจที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพแต่ละรูปแบบอาจมีความเชื่อมโยงกัน เช่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมให้ความเชื่อมโยงควบคู่กับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นวิถีชีวิตของชาวสวนและชาวประมง โดยการจัดกิจกรรมพักผ่อนในบ้าน (Home stay) ชาวสวนมะพร้าวเพื่อเรียนรู้การปลูก-เก็บ-ปอก-แปรรูปมะพร้าว และวิถีชีวิตของชาวสวน หรือการพักค้างคืนบนเรือประมงเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวประมง เป็นต้น และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประชุมให้เชื่อมโยงควบคู่กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการจัดอาหารเมนูสุขภาพ บริการสปา และกิจกรรมกีฬา ทั้งที่เป็นเอกลักษณ์ของเกาะสมุยและเป็นสากล ให้เป็นส่วนหนึ่งของการประชุม เป็นต้น

การพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพดังกล่าว ควรได้รับการบรรจุเป็นโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวในยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุย เพื่อให้มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 3 : กลยุทธ์ด้านราคา

การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะส่งผลให้เกาะสมุยมีการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง โดยในระยะแรกจะมีต้นทุนในการดำเนินงานสูงและการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ราคาให้บริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยมีแนวโน้มแพงขึ้น

ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ด้วยตัวแบบเพชรซึ่งพบว่า เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของปัจจัยภายนอก ด้านโอกาสในส่วนของความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก และการเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและปัจจัยคุกคามการท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยเฉพาะในกรณีที่มีการท่องเที่ยวในประเทศอื่นที่เป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการท่องเที่ยวในเกาะสมุย อาจส่งผลให้การท่องเที่ยวในเกาะสมุยลดลง และจากผลการวิจัยในต่างประเทศซึ่งได้สรุปเกี่ยวกับลักษณะของความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศต่อรายได้ว่ามีค่ามากกว่า 1 (ประมาณ 3.08) และความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศต่อราคาในส่วนของการใช้จ่ายเพื่อการเดินทางมีค่าน้อยกว่า 1 และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ของการท่องเที่ยวต่างประเทศต่อราคาในส่วนของการใช้จ่ายในด้านที่พักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยวมีค่ามากกว่า 1 ในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวมีที่ตั้งไกลจากประเทศของนักท่องเที่ยว และมีค่าน้อยกว่า 1 ในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวมีที่ตั้งไม่ไกลจากประเทศของนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลและผลการวิจัยดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรมีกลยุทธ์การดำเนินงานเกี่ยวกับด้านราคา 3 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 3.1 : ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเกาะสมุย

เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในเกาะสมุยเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นอกจากนี้จากการที่การท่องเที่ยวเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย และความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศต่อรายได้มีค่าสูง (>1) ซึ่งหมายความว่าหากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือรู้สึกว่ามีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ก็จะส่งผลให้อุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้นมาก หากนักท่องเที่ยวชาวประเทศมีรายได้ลดลงหรือรู้สึกว่ามีรายได้ลดลงก็จะส่งผลให้อุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศลดลงมาก

เนื่องจากเราไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่นักท่องเที่ยวได้รับจริงได้ จึงควรใช้กลยุทธ์ที่ทำให้ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในเกาะสมุยลดลงเพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกว่า มีรายได้มากพอที่จะท่องเที่ยวในต่างประเทศ (เกาะสมุย) ได้มากขึ้น

การปรับโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมการบิน ที่มีจุดหมายปลายทางที่เกาะสมุย หรือมีเส้นทางการบินเกี่ยวข้องกับการเดินทางไปเกาะสมุย ให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวโดยสายการบินลดลง และส่งผลให้อุปสงค์การท่องเที่ยวในเกาะสมุยเพิ่มขึ้น ก็น่าจะเป็นกลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้ และควรเป็นกลยุทธ์ในระยะยาว เนื่องจากการประกอบธุรกิจการบินต้องใช้เงินทุนสูง และมีเงื่อนไขทางกฎหมายและทางการเมืองที่ยุ่งยากซับซ้อน และแม้ว่าการใช้กลยุทธ์นี้ให้เกิดประสิทธิผลต้องใช้เวลาาน แต่ก็ควรกระทำเพราะเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยเพิ่มช่องทางและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง/ขนส่ง ซึ่งจะส่งผลดีให้เกิดความง่ายในการเข้าถึงเกาะสมุยในกลยุทธ์ที่ 3 ได้ด้วย

จากผลงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศต่อราคาในส่วนของการใช้จ่ายเพื่อการเดินทาง (Transportation costs) ซึ่งพบว่า มีค่าน้อย

(<1) ซึ่งสะท้อนว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายเพื่อการเดินทางส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศค่อนข้างน้อย จึงควรใช้กลยุทธ์นี้ในระยะสั้นเป็นครั้งคราว โดยแต่ละบริษัทสายการบินสามารถดำเนินการได้ โดยเฉพาะใช้สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งปัจจุบันบริษัทสายการบินต่างๆ ได้ดำเนินการอยู่เป็นประจำในบางช่วงเวลา บางช่วงฤดูกาล

กลยุทธ์ที่ 3.2 : ปรับลดค่าใช้จ่ายในขณะที่พักอาศัยในเกาะสมุย

จากข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลภาคสนามซึ่งพบว่าค่าใช้จ่ายในขณะที่พักค้างคืนในเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นค่าที่พัก ซึ่งมักจะรวมค่าอาหารเช้าหลัก ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีแนวโน้มว่าต้องใช้ระยะเวลาค้างคืนในเกาะสมุยเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น การใช้กลยุทธ์ปรับลดค่าใช้จ่ายในขณะที่พักอาศัยในเกาะสมุยจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านของความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งพบว่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวต่างประเทศ ต่อราคาในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายในขณะที่พักอาศัย (Living costs) ในแหล่งท่องเที่ยวมีค่ามากกว่า 1 หรือน้อยกว่า 1 แตกต่างตามจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยว โดยจะมีค่ามากกว่า 1 ในกรณีจุดหมายปลายทางไกลจากประเทศของนักท่องเที่ยว และมีค่าน้อยกว่า 1 ในกรณีที่จุดหมายปลายทางใกล้กับประเทศของนักท่องเที่ยว ซึ่งหมายความว่า การเพิ่มหรือลดค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นต้องจ่ายในเกาะสมุยเพียงเล็กน้อยจะส่งผลให้อุปสงค์การท่องเที่ยวในเกาะสมุยเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามเป็นปริมาณเล็กน้อย ขึ้นอยู่กับระยะทางจากประเทศของนักท่องเที่ยวมายังเกาะสมุย ซึ่งแสดงว่า การปรับลดลงของค่าใช้จ่ายส่วนนี้อาจจะมีผลต่อนักท่องเที่ยวจากประเทศที่อยู่ในกลุ่มอาเซียน น้อยกว่านักท่องเที่ยวจากประเทศที่อยู่ในกลุ่มยุโรป และเพื่อให้เกิดการใช้กลยุทธ์ปรับลดค่าใช้จ่ายในขณะที่พักอาศัยในเกาะสมุยเกิดประสิทธิผลมากขึ้น จึงควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของการท่องเที่ยวในเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศและนักท่องเที่ยวไทย ต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายในขณะที่พักอาศัยในเกาะสมุยในส่วนของค่าที่พัก และค่าอาหารเช้าหลัก ซึ่งมีสัดส่วนสูงกว่าค่าใช้จ่ายส่วนอื่น (ไม่นับรวมค่าใช้จ่ายในการเดินทาง) เพื่อให้การใช้กลยุทธ์นี้มีประสิทธิผลมากขึ้น

นอกจากนี้จากข้อมูลภาคสนามพบว่าเกาะสมุยต้องมีการนำเข้าอาหารประเภทผักผลไม้ในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 80 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมด เนื่องจากการผลิตอาหารจากภาคเกษตรกรรมในเกาะสมุยยังขาดความเชื่อมโยงและยังขยายตัวไม่ทันกับการขยายตัวของสาขาการท่องเที่ยว ผลผลิตเกษตรยังไม่เพียงพอต่อการสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝงและนักท่องเที่ยว

เกาะสมุยจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการผลิตภาคเกษตรกรรม กลุ่มอาหาร โดยเฉพาะด้านสัตว์น้ำ ผัก และผลไม้ ให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตจนสามารถทำให้มีต้นทุนการผลิตต่ำ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย เพราะจะช่วยลดต้นทุนของภาคธุรกิจที่พักที่รวมค่าอาหารมื้อหลักและธุรกิจร้านอาหาร และจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายต่อวันของนักท่องเที่ยวลดลง ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ (ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการดำรงคืนเพิ่มขึ้น) เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวโดยรวมไม่เพิ่มขึ้น และในกรณีที่มุ่งเน้นพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ก็จะเป็นผลดีต่อการพัฒนาความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ

กลยุทธ์ที่ 3.3 : การกำหนดราคาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

การกำหนดราคาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยควรมีความต่างกัน ระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ และแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจากประเทศต่างๆ (อาทิ นักท่องเที่ยวจากประเทศกลุ่มยุโรป เอเชีย ฯลฯ) เนื่องจากนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มมีรายได้ต่างกัน และต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางถึงเกาะสมุยต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวต่างกัน จากข้อมูลความคิดเห็นและข้อมูลภาคสนามในเกาะสมุยพบว่า นักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในด้านช่วงเวลาของการท่องเที่ยว รูปแบบของการเดินทางไปเกาะสมุย ระยะเวลาที่ค้างคืนในเกาะสมุย ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของที่พักและรูปแบบของการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวระหว่างพักอาศัยในเกาะสมุย นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มเป้าหมายอาจจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวไทยที่มีรายได้สูง นักท่องเที่ยวไทยที่มาท่องเที่ยวในรูปแบบของการประชุม นักท่องเที่ยวไทยมีรายได้ปานกลางและรายได้น้อย กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างประเทศจากกลุ่มประเทศยุโรป กลุ่มประเทศอเมริกา กลุ่มประเทศเอเชีย และกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ฯลฯ การจัดการท่องเที่ยวเพื่อสนองความพึงพอใจแต่ละกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวย่อมแตกต่างกัน และมีต้นทุนแตกต่างกัน จึงควรมีการกำหนดราคาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันตามคุณภาพของกิจกรรม ต้นทุนของการให้บริการและระยะเวลาของการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 4 : กลยุทธ์ด้านการเข้าถึงเกาะสมุย

จากผลการวิจัยพบว่า เกาะสมุยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันสูงในด้านปัจจัยภายนอกในส่วนที่เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลก และการที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกในกลุ่มประชาคมอาเซียนได้เป็นทั้งโอกาสและปัจจัยคุกคามการท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยนักท่องเที่ยวต่างประเทศจากประเทศต่างๆ ในกลุ่มประชาคมอาเซียนจะเดินทางท่องเที่ยวในประเทศต่างๆในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียนได้โดยเสรีและมีความสะดวกมากขึ้น นักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เคยท่องเที่ยวหรือตั้งใจจะมาท่องเที่ยวในเกาะสมุยก็อาจจะเปลี่ยนไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่นในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนแทนการท่องเที่ยวในเกาะสมุย และจากการกำหนดเป้าหมายให้เกาะสมุยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย การเข้าถึงเกาะสมุยได้อย่างรวดเร็ว หลายช่องทาง โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำจึงเป็นกลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้ โดยหน่วยงานภาครัฐ

และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุยทั้งที่เป็นหน่วยงานที่ตั้งภายในและภายนอกเกาะสมุย ควรดำเนินการดังนี้

1) สร้างเครือข่ายการบริหารจัดการและการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกัน ระหว่างเกาะสมุยกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในประเทศและระหว่างเกาะสมุยกับแหล่งท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยเฉพาะเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงประเทศที่เป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า โดยจัดเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เนื่องจากเกาะสมุยมีที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางของประเทศในกลุ่มอาเซียน และควรมีเครือข่ายของธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลากหลายมากขึ้น โดยต้องดำเนินการควบคู่กับการปรับโครงสร้างตลาดและการพัฒนาการผลิตสาขาการบริการขนส่ง (Logistic) เพื่อเพิ่มช่องทางและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการขนส่งมายังเกาะสมุยดังนำเสนอในกลยุทธ์ที่ 3.1

2) สร้างความสะดวกและรวดเร็ว หรือความง่ายในการเดินทางเข้าถึงเกาะสมุยโดยการจัดให้มีเอกสารการอนุญาตให้เข้าประเทศ (วีซ่า) สมาชิกประชาคมอาเซียนเพียงฉบับเดียว โดยใช้ร่วมกันกับทุกประเทศสมาชิก และการยื่นขอเอกสาร (วีซ่า) ดังกล่าวสามารถยื่นขอจากประเทศใดประเทศหนึ่งที่เป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

- กองวิชาการและแผนงาน. (2547). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลเกาะสมุย. สุราษฎร์ธานี : งานวิเคราะห์นโยบายและแผน เทศบาลตำบลเกาะสมุย. (อัดสำเนา)
- _____. (2551). แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552-2554). สุราษฎร์ธานี : งานวิเคราะห์นโยบายและแผน เทศบาลเมืองเกาะสมุย. (อัดสำเนา)
- กองอนุรักษ์. (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). จังหวัดเชียงราย (แผ่นพับ). เชียงราย : สำนักงานภาคเหนือ เขต 2.
- _____. (2544). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโฮมสเตย์. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2542). สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยพัฒน์ บุณนาค. (2545). เวียดนามกับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : ศึกษาแนวความร่วมมือในกรอบและกฎเกณฑ์ระหว่างชาติ. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศมัย จารุจิตติพันธ์. (2526)(1). หลักเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์.
- _____. (2526)(2). เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2536). ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุย. ปรินญาณิพนธ์ หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา)
- _____. (2549). การวิเคราะห์ปัจจัย-ผลผลิต : วิธีการวิเคราะห์ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจกรณีศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยว. วารสารเศรษฐศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 หน้า 97-111.
- วิมล วิโรจน์พันธุ์, ประชิด สกุนะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.

- ศิริรัตน์ โตสัมพันธมงคล. (2549). **การวางแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในจังหวัดตาก**. ปรินญาณพนธ์ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา)
- สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และคณะ. (2521). **ยุทธวิธีการแข่งขัน** เรียบเรียงจาก Competitive Strategy เขียนโดย Michael E. Porter. กรุงเทพฯ : บริษัทซีเอ็ดมูเคชั่น จำกัด.
- สุวรรณี คำมัน และคณะ. (2551). **ทุนทางสังคมกับการพัฒนามนุษย์**. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2551 วันที่ 29-30 พฤศจิกายน 2551 จัดโดย มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2553). **รายงานสถิติ**. ออนไลน์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). **รายงานสรุปผลประจำปี 2546 ของ สศช เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2546). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2547-2549**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2547). **รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Baldacchino, Godfrey. (1997). **Global Tourism Informal Labor Relation : The Small-scale Syndrome at Work**. London : Mansell Publishing Limited.
- Bank of Thailand. (2006). **Annual Economic Report**.
- Barbier, Edward B. (1987). **The Concept of Sustainable Economic Development, Environmental Conservation**. Vol. 14, No. 2.
- Ireland, R. Duane, Hoskisson, Robert E. and Hitt, Michael A. (2009). **The Management of Strategy : Concept and Case**, 8th Edition. Canada : South-western, Cengage Learning.
- Lundberg, Donald E., Krishnamoorthy, M. and Stavenga, Mink H. (1995). **Tourism Economics**. New York : John Wiley Sons, Inc..

Michael E. Porter. (1990). **Competitive Advantage of Nation : Determinants of National Competitive Advantage**. London : Macamillan Press.

Theobald, William F. (1994). **Global Tourism : The Next Decade**. Oxford : Butterworth-Heinemann Ltd.

World Tourism Organization. (1997). **Tourism 2020 Vision**. Madrid : WTO.

<http://investorsolution.blogspot.com/2008/08/diamondmodel.html> สืบค้น ณ วันที่ 11 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552.

<http://kosamui.suratthani.doae.go.th/webpage/map1.html> สืบค้น ณ วันที่ 24 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555.

<http://www.smdee.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539423872> สืบค้น ณ วันที่ 24 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555

สรุปข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

สรุปข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ลึกและการสนทนากลุ่ม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเกาะสมุย และคณะ
(ข้อมูล ณ วันที่ 18 มีนาคม 2552)

ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม

- เกาะสมุยแต่เดิมมีการเกษตร (การปลูกมะพร้าว) เป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ต่อการท่องเที่ยวเข้ามา (เป็นตัวชี้้นำ) ทำให้การเกษตรกลายเป็นอาชีพรอง และปริมาณผลผลิตที่ขายได้น้อยลง
- การประมงชายฝั่งก็เกิดปัญหาการลूก้าของเรือใหญ่ ทำให้เหลือแต่หมู่บ้านมุสลิมที่ทำประมง
- ชุมชนที่เป็นหลักในเกาะสมุย ได้แก่ ชุมชนหน้าทอน ชุมชนแม่น้ำ และชุมชนหัวถนน

การบริหารจัดการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เกาะสมุยมีจุดขายที่แหล่งธรรมชาติ จึงควรคงสภาพเชิงนิเวศไว้ แต่ในปัจจุบันแหล่งธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม เพราะความเจริญที่เข้ามา เช่น เดิมมีการปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันไม่มีการปลูกแล้ว

- เกาะสมุยได้เริ่มทำแผนแม่บทการท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเล็กๆ บางชุมชนได้ทำมาก่อนบ้างแล้ว ปัจจุบันมีมูลนิธิ Green Island เพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ เข้ามาทำกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติในเกาะสมุย
- ปริมาณนักท่องเที่ยวในเกาะสมุยมีจำนวนประมาณ 1 ล้านกว่าคนต่อปี ทำให้เกิดรายได้ประมาณ 14,000 กว่าล้านบาท
- ประชากรในเกาะสมุยมีประมาณ 52,000 คน (ชาย 25,000 คน และหญิง 27,000 คน) มีครัวเรือนจำนวน 360,000 ครัวเรือน มีประชากรแฝงประมาณ 150,000-200,000 คน และมีนักท่องเที่ยวประมาณ 3,000 คนต่อวัน

นโยบายและการพัฒนา

ปัจจุบันเทศบาลได้มีนโยบายในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในเกาะสมุย ดังนี้

- แก้ไขปัญหาน้ำท่วมในชุมชน โดยพัฒนาระบบระบายน้ำ เนื่องจากมีการถมทางเดินน้ำ

- แก้ไขปัญหาขยะ เพราะเตาเผาขยะเริ่มทรุดโทรม และจำนวนขยะที่มีมากขึ้น เพราะจำนวนประชากรมากขึ้น ดังนั้นควรแก้ไขโดยการสร้างจิตสำนึกกับประชาชนในการจัดการขยะ ซึ่งเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว
- แก้ไขปัญหามลพิษ จากการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน
- ปรับปรุงซ่อมแซมถนน
- แก้ไขปัญหาโรคระบาดทางการเกษตร (มะพร้าวหัวหงอก)
- ปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- ด้านการศึกษา เริ่มทำแผนแม่บทและได้รับโรงเรียนจำนวน 4 โรงเรียนจากสำนักงานการศึกษาพื้นฐาน เข้ามาสังกัดในเทศบาล
- หาแนวทางแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน
- ด้านการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมยังไม่มี ความชัดเจน
- ด้านสาธารณสุข ในเกาะสมุยมีโรงพยาบาลที่สามารถรองรับผู้ป่วยได้ 10,000 เตียง และสำนักงานสาธารณสุขได้มีการส่งเสริมด้านการดูแลสุขภาพถึงบ้าน ผ่านสมาชิก อสม. ในชุมชน

ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว

ผู้บริหารเทศบาลเมืองเกาะสมุยมีความคิดเห็นว่า เกาะสมุยมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในด้านธรรมชาติแบบ Green Clean Save และการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ เช่น การกินข้าวห่อ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเกาะสมุย (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มีนาคม 2552)

สำนักงานส่งเสริมการเกษตร

ข้อมูลพื้นฐานทางด้านการเกษตร

พื้นที่การเกษตรของเกาะอยู่บริเวณยอดเขา และที่ราบ ซึ่งการเกษตรเน้นมะพร้าวเป็นหลัก รองลงมา คือ ทุเรียน มังคุด ลางสาด โดยการเกษตรจะเป็นสิ่งส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การปลูกมะพร้าว จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุยเพิ่มขึ้น และมีสินค้าแปรรูปทางการเกษตรเป็นสินค้าที่ระลึก โดยเกาะสมุยนั้นนักท่องเที่ยวเรียกว่า “เกาะมะพร้าว”

ปี 2546 เกิดปัญหามะพร้าวหัวหงอก เพราะแมลงดำหนาม ตัวง และหนอนมะพร้าว ทำให้สภาพธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวเคยเห็นเกาะสมุย เป็นเกาะมะพร้าว เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ปริมาณต้นมะพร้าวในเกาะลดน้อยลง ทำให้ขาดสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

นโยบาย เป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติ

ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทในเกาะสมุยในฐานะเป็นธุรกิจหลักของเกาะสมุยที่ทำรายได้ในปริมาณมาก เกิดการใช้พื้นที่/ที่ดินเพื่อการก่อสร้างที่พัก โรงแรม สถานที่บริการสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้ปริมาณพื้นที่การเกษตรของเกาะลดน้อยลงไปมา และมีบุคคลภายนอกเกาะสมุยทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเข้ามาครอบครองพื้นที่/ที่ดินในเกาะเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาดังกล่าว ได้มีผลกระทบต่อภาคการเกษตรทำให้มีการกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์มะพร้าว ด้วยการเพาะปลูกทดแทน และส่งเสริมการผลิตสินค้าแปรรูปเพื่อเพิ่มรายได้ รวมทั้งการนำแนวทาง “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” มาเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

ปัจจุบันการเกษตรของเกาะสมุยมียุทธศาสตร์ที่จะเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” รวมทั้งเน้นด้านการจัดการที่เหมาะสม และเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

งบประมาณที่ได้รับจัดสรร

ตั้งแต่ปี 2551 สำนักงานส่งเสริมการเกษตรได้รับการจัดสรรงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ โดยเป็นโครงการที่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการและร่วมดำเนินการ

ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในการจัดการส่งเสริมการเกษตรของเกาะสมุยนั้น สำนักงานส่งเสริมการเกษตรได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจากสภาพปัจจุบันที่เกาะสมุยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำ (เมืองแห่งการท่องเที่ยว) นั้น การพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรต้องเป็นไปในลักษณะที่เกื้อหนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย โดยการอนุรักษ์มะพร้าว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุย โดยที่กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวหรือหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน

สำหรับปัญหาของมะพร้าวที่เคยเกิดปัญหาเมื่อปี 2546 ได้มีการแก้ไขปัญหามะพร้าวหัวหงอก โดยใช้แตนเบียน ซึ่งเป็นศัตรูทางธรรมชาติของแมลงที่ทำลายต้นมะพร้าวในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งประสบผลสำเร็จด้วยดี และสำนักงานส่งเสริมการเกษตร ได้พัฒนาและผลิตแตนเบียนแจกจ่ายให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวในการผลิตแตนเบียน และนำไปให้สถานประกอบการเพื่อแก้ไขปัญหามะพร้าวหัวหงอกด้วย

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตร

- ความร่วมมือของภาคธุรกิจ การเกษตร การตลาด ยังไม่ได้รับความร่วมมืออย่างเท่าที่ควร เช่น แม้ใครไม่รับซื้อสินค้าการเกษตร
- จำนวนพืช ผักที่ปลูกในเกาะสมุยมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการจำหน่ายให้สถานประกอบการ
- ขาดความรู้ความชำนาญในการปลูกดอกไม้ ทำให้เกษตรกรไม่มีรายได้เพิ่มขึ้น
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำได้บางฤดูกาล ทำให้เกิดข้อจำกัด คือ นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล
- ประชากรแฝงในเกาะสมุยมีจำนวนมาก (ประชากรเกาะสมุยประมาณ 200,000 คน เป็นคนสมุย 40,000 คน และคนจากที่อื่นๆ 160,000 คน) การจัดสรรงบประมาณด้านบริการสาธารณะต่างๆ ต้องครอบคลุมการให้บริการคนกลุ่มนี้ด้วย ซึ่งต้องใช้งบประมาณมาก
- ยังไม่มีเทศบัญญัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน
- นักท่องเที่ยวชาวไทยไม่ได้เข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม เพราะค่าครองชีพสูงในเกาะสมุยสูงมาก

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารโรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2552)

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยเป็นแนวทางที่สามารถกระทำได้ โดยเฉพาะในด้านการมุ่งรักษาสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ การรักษาความสะอาด โดยโรงเรียนและครูสามารถมีบทบาทสำคัญในการเตรียมบุคลากรและจัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ในระดับหนึ่ง และมีความคิดเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรมในเกาะสมุยมีน้อยมาก ด้านศิลปวัฒนธรรมที่น่าจะพิจารณา ได้แก่ การแสดงมโนราห์ หนังตะลุง แต่ในภาพรวมคิดว่าการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมน่าจะทำได้ยาก เพราะขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะพัฒนาอย่างจริงจัง

ในส่วนของการรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญมากเท่าที่ควร ยังมีการบุกรุกพื้นที่สาธารณะทั้งที่เป็นพื้นที่ป่าและชายหาด โดยทางราชการก็ไม่ได้ควบคุมอย่างเข้มงวด

ผู้บริหารโรงเรียนได้นำเสนอ เกี่ยวกับกิจกรรมและการมีบทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมาในลักษณะ/รูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านอ่างทอง

มีการส่งเสริมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยการจัดตั้งชมรมมัดคุเทศก์น้อย เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กลุ่มสาระที่ 9) มีการเชื่อมโยงการสอนภาษาอังกฤษ มีการจัดทำกิจกรรมกลุ่มเพิ่มการท่องเที่ยว การเข้าค่ายภาษาอังกฤษ และการออกภาคสนาม เช่น การจัดให้เด็กมีการพบปะพูดคุยกับนักท่องเที่ยว

2. โรงเรียนเกาะสมุย

- มีการส่งเสริมโดยการจัดแผนการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแผนการเรียนพาณิชยกรรม ส่งเสริมความรู้ด้านการบริการการท่องเที่ยว ฝึกงานตามโรงแรม และการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม
- การพัฒนากลุ่มผู้เรียน โดยจัดการบำเพ็ญประโยชน์ การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว สัปดาห์ละ 1 คาบ

3. โรงเรียนวัดละไม

- มีแผนรองรับการท่องเที่ยว โดยเน้นการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษ จัดเป็นศูนย์คลินิคที่มีครูภาษาอังกฤษคอยดูแล และให้การช่วยเหลือ (กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ) เช่น การจัดการเข้าค่ายภาษาอังกฤษ
- จัดตั้งชมรมร่วมกับโรงแรม โดยจัดกิจกรรมการแสดงของนักเรียน เช่น ร้องเพลง ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นต้น
- การอนุรักษ์ธรรมชาติร่วมกับเทศบาล เช่น การจัดเก็บขยะ

- จัดตั้งชมรมครู เป็นกลไกในการดำเนินงานส่วนรวม ถือเป็นโครงการหลักเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ โดยมี 2 เครือข่าย แบ่งตามพื้นที่ (ฝั่งเขา) และตามจำนวนโรงเรียน (13-14 โรงเรียนต่อเครือข่าย) ได้แก่ สมุย 1 เป็นฝั่งตะวันตก และสมุย 2 เป็นฝั่งตะวันออก โดยผู้อำนวยการของทุกโรงเรียนเป็นกรรมการ และได้รับการจัดสรรงบประมาณจากเทศบาลและหน่วยงานอื่นๆ เช่น สนามบิน ท่าเรือเฟอร์รี่ และใช้งบประมาณของตนเอง
- มีการจัดกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวในเทศกาลต่างๆ

4. โรงเรียนวัดนาราเจริญสุข

ทางโรงเรียนเชิญบุคคลภายนอกที่เป็นชาวต่างชาติมาสอนวิชาภาษาอังกฤษในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในการสอน โดยมีครูที่รับผิดชอบช่วยประสานงาน ทำให้นักเรียนได้รับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

5. โรงเรียนบ้านสว่างอารมณ์

- เชิญชาวต่างชาติมาสอนภาษาอังกฤษแก่นักเรียน
- ในช่วงปิดเทอมมีการจัดอบรมดนตรีไทย เพื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนไปเล่นดนตรีไทยในงานต่างๆ ในช่วงเทศกาล
- มีการเข้าค่ายภาษาอังกฤษ เชิญบุคลากรชาวต่างชาติมาให้ความรู้ โดยใช้งบประมาณของโรงเรียน

6. โรงเรียนวัดสมุทรธาราม

- ส่งเสริมด้านภาษาอังกฤษ
- ส่งเสริมศิลปะ โดยเน้นการท่องเที่ยว เช่น การแสดงนาฏศิลป์แต่ละท้องถิ่น จัดการแสดงในโรงเรียน
- ทำแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยจัดกลุ่มอนุรักษ์ ดึงหน่วยงานต่างๆ เข้ามาช่วย เช่น หมู่เกาะอ่างทอง
- โรงเรียนเข้าร่วมเป็นสมาชิกโรงเรียนเครือข่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- มีครูภาษาอังกฤษที่มีประสบการณ์
- เชิญอาจารย์ชาวต่างชาติมาสอนภาษา
- จัดหลักสูตรงานอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 6 ชุมชน ซึ่งมีอาชีพหลากหลาย เช่น แกะสลัก จัดดอกไม้ แปรรูปอาหาร เป็นต้น เพื่อเป็นการรองรับการท่องเที่ยว โดยนักเรียนทุกคนต้องเรียนทุกภาคเรียน สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง

7. โรงเรียนธีปราช

- จัดครูสอนที่มีความสามารถในด้านนาฏศิลป์ โดยเป็นคนท้องถิ่นด้วยเงินสนับสนุนของเขต
- จัดจ้างครูเฉพาะในการสอนภาษาอังกฤษ (วิชาเฉพาะ) โดยเก็บค่าเรียนจากนักเรียนที่สนใจ

- มีชมรมมัคคุเทศก์น้อย
- จัดทำผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว เพื่อเป็นการสร้างรายได้
- ครูแฝงตัวอยู่ในการรักษาสภาพแวดล้อมร่วมกับชุมชน

8. โรงเรียนบ้านบางรัก (มีนักเรียนที่เป็นคนนอกเกาะสมุย ประมาณร้อยละ 60 ของนักเรียนทั้งหมด)

- เน้นทำความสะอาด
- ปลุกฝังนักเรียนโดยเชื่อมโยงกับผู้ปกครอง
- ทำงานร่วมกับสถานประกอบการ

จากข้อมูลของแต่ละโรงเรียนสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนในเกาะสมุยได้มีบทบาทในการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาความสามารถที่เป็นประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวให้แก่ทรัพยากรบุคคลในเกาะสมุย ทั้งในลักษณะ/รูปแบบที่ดำเนินการในแต่ละโรงเรียน และดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นในเกาะสมุย โดยยังมีบทบาทและมีส่วนร่วมไม่มากนักในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยร่วมกับหน่วยงานอื่น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2552)

- การรวมกลุ่มในชุมชนเริ่มจากการจัดตั้งในรูปแบบกลุ่มแม่บ้านเกษตร โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นพี่เลี้ยง ต่อมาได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาลไปศึกษาดูงานที่จังหวัดอื่น จึงมีการพัฒนาอาชีพในกลุ่ม โดยมีการจัดทำกล้วยฉาบ กาละแม ทูเรียนทอด
- จากการไปดูงานเกี่ยวกับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์มีคลองเปรี๊ยะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์ในเกาะสมุย ทุกตำบล
- ต่อมากลุ่มต่างๆ ต้องจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน
- ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านมีบทบาทอย่างมากในการรวมกลุ่มต่างๆ มีการเลือกตั้งกรรมการชุมชน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลปีละ 100,000 บาท ส่วนหนึ่งนำไปจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน เพื่อให้สมาชิกไปทำการผลิต ธนาคารหมู่บ้านที่เข้มแข็งในปัจจุบัน คือ ธนาคารหมู่บ้านสระเกศ
- ปัจจุบันการรวมกลุ่มต่างๆ ยังไม่ค่อยเข้มแข็ง โดยกลุ่มออมทรัพย์เข้มแข็งมากกว่ากลุ่มแม่บ้าน บางกลุ่มคณะกรรมการไม่ซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม หลายคนมีผลประโยชน์ส่วนตัว การเปลี่ยนคณะกรรมการทำให้นโยบายเปลี่ยน การรวมกลุ่มจึงไม่ค่อยเข้มแข็ง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ป่าไม้ (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2552)

- ขณะนี้พื้นที่ป่าสงวนที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีเพียง 41 แปลง พื้นที่ประมาณ 23,549 ไร่ ประมาณร้อยละ 29 ของพื้นที่เกาะสมุย
- การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนในเกาะสมุยมีน้อย ในช่วง พ.ศ. 2549-2551 เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายควบคุมที่ชัดเจน แต่ใน พ.ศ. 2552 การบุกรุกมีมากขึ้น เพราะรัฐบาลมีท่าทีที่ไม่ชัดเจน ทำให้ราษฎร/ชาวบ้านเริ่มเข้าไปใช้พื้นที่ทำกิน จึงได้จัดทำเวทีชาวบ้านเพื่อกำหนดข้อตกลงร่วมกันว่าชาวบ้านจะเข้าไปทำกินได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ข้อตกลงจะต้องไม่ขัดกับข้อกฎหมาย ซึ่งต้องทำความเข้าใจและชี้แจงกับชาวบ้านเป็นรายบุคคล
- ปัจจุบันมีโครงการหมู่บ้านสตอ เพื่อขอความร่วมมือประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ร่วมกัน โดยจัดสรรงบประมาณให้ชุมชน (หมู่บ้าน) ละ 50,000 บาท ซึ่งการแบ่งชุมชนได้ทำโดยการแบ่งตามลุ่มน้ำ (คลอง) ส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปของการปลูกหญ้าแฝก พัฒนาถนนหมู่บ้าน และส่งเสริมการเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี ในส่วนของพันธุ์หญ้าแฝกได้รับจากสถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี
- ขณะนี้มีความร่วมมือระหว่างสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย สมาคมสปาเกาะสมุย และสมาคมโรงแรมไทยภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้ขอพื้นที่ดำเนินการปลูกป่า เพื่อฟื้นฟูเกาะสมุยให้เป็นเกาะสีเขียว (Green Island) โดยได้งบประมาณสนับสนุนการปลูกป่าจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สุราษฎร์ธานี) ซึ่งการดำเนินงานของ 3 สมาคมมีเป้าหมายให้มีการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติ
- การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุยควรเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพิ่มเติมจากการท่องเที่ยวที่เน้นทะเล-หาดทราย-แสงแดด ควรเน้นการท่องเที่ยวเดินป่าหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บริเวณป่าสงวน น้ำตกหินลาด และน้ำตกหน้าเมือง และบริเวณตำบลลิปะน้อย
- ควรมีศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้การดูแลร่วมกันของหน่วยงานกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเทศบาล
- ปัจจุบันยังไม่มีแผนแม่บทเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ทิศทางการพัฒนาไม่มีรูปแบบชัดเจน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเองก็มีการปรับโครงสร้างการบริหารงาน
- สมุยมีความพร้อมด้านการพัฒนาสินค้าเกษตร แต่ขาดความเชื่อมโยงกับสาขาการท่องเที่ยว น่าจะกระจายได้จากภาคการท่องเที่ยวไปยังภาคเกษตรกรรมได้มากกว่านี้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชน (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มีนาคม 2552)

โรงพยาบาลเอกชนในเกาะสมุยมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะโรงพยาบาลเอกชนมีอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัย มีบุคลากรทางการแพทย์ที่เพียงพอ มีแพทย์เฉพาะทาง มีบุคลากรประจำโรงพยาบาลที่สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้หลายภาษา อาทิ ภาษาเยอรมัน ภาษารัสเซีย ภาษาฮิบรู ภาษาอังกฤษ ฯลฯ

ปัจจุบันโรงพยาบาลได้ให้การสนับสนุนโครงการเกาะสีเขียว ส่วน medical tour ยังมีไม่มาก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในสมุยนั้นทำได้ยาก เพราะคนในพื้นที่ไม่เห็นความสำคัญของการเที่ยวแบบนี้ คนในพื้นที่ขายที่ดินหมด เจ้าของร้าน ผู้ประกอบการ ยังมีวิธีคิดแบบเดิมๆ ไม่ยอมลงทุน ไม่สนใจรักษาสีสิ่งแวดล้อมหรือเก็บรักษาป่าไว้ บวกกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวแบบใช้เวลานาน อีกทั้งสมุยไม่มีวัฒนธรรมที่เป็นของตัวเอง

จากการได้เข้าไปมีส่วนร่วมประชุมในการพัฒนาสมุย (พัฒนาพรุ) รู้สึกผิดหวังกับบทบาทของเทศบาลที่ปล่อยให้มีการสร้างบ้านบนภูเขา มีการระเบิดภูเขาเพื่อปลูกสิ่งก่อสร้าง เมื่อเกิดฝนตกน้ำก็ท่วมขัง อีกทั้งคนในชุมชนไม่เข้มแข็ง ไม่ซบไล่นายทุน

การวางแผนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ทางเทศบาลมีเพียงแต่แผนระยะสั้น (short term plan) ไม่มีการวางแผนปฏิบัติในระยะยาว (long term plan) ไม่มีแผนดูแลทางทะเล หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวอย่าง ททท. ไม่มีแผนงานมารองรับ

บทบาทของฝ่ายการเมืองของเกาะสมุยเป็นแบบมีผลประโยชน์ สนใจแค่ดูแลฐานเสียงของตน และขัดแย้งกันเอง สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาสมุย

ในอนาคต นักท่องเที่ยวจะไม่เที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยแต่จะหนีไปเที่ยวที่เกาะเต่าแทน แต่เกาะสมุยก็ยังมีศักยภาพเพราะเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก แต่คนสมุยต้องรักษาสีสิ่งแวดล้อม ไม่เช่นนั้นที่อื่นจะแซงหน้าสมุยไปหมด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มีนาคม 2552)

- ปัจจุบันเกาะสมุยมีประชากรแฝงมากกว่าประชากรที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร และประชากรแฝงได้มาใช้บริการของสถานีอนามัย เป็นจำนวนมากในทุกปี ควรดำเนินการให้ประชากรแฝงย้ายเข้าไปอยู่ในทะเบียนราษฎร เพื่อจะได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มมากขึ้น
- ค่าครองชีพในเกาะสมุยสูงมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นคนต่างถิ่นไม่อยากทำงานในเกาะสมุย จึงมีการโยกย้ายค่อนข้างมาก ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง
- คนไข้เข้ารับบริการในแต่ละวันมีจำนวนมาก วางแผนจะให้ความรู้ไปพร้อมๆ กับการรักษา ก็ทำไม่ได้ ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ต้องทำงานธุรการอื่นๆ เช่น งานการเงิน งานบัญชี
- ขณะนี้ได้รับความร่วมมือ ความอนุเคราะห์ในการทำงานจากกลุ่มอื่นมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน และ อสม.
- รัฐบาลควรมุ่งเน้นด้านการให้บริการด้านสุขภาพขั้นต้น ในเมืองท่องเที่ยวผ่านสถานีอนามัย เนื่องจากรวดเร็วและมีคุณภาพ ซึ่งต้องมีมาตรการในการส่งเสริมในการสนับสนุนเงินทุน เพื่อพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นด้านสาธารณสุขและบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อให้กลับไปปฏิบัติงานในภูมิลำเนา เนื่องจากเท่าที่ทราบปัจจุบันแพทย์ที่ทำงานในโรงพยาบาลของรัฐ และเอกชน ส่วนใหญ่จะทำงานในเกาะสมุยเพียงระยะหนึ่ง เมื่อสิ้นสุดสัญญา ก็จะย้ายไปที่อื่น
- สรุปโดยรวม ขณะนี้การทำงานให้บริการของสถานีอนามัยในงานปฐมภูมิทั่วๆ ไปอยู่ในระดับที่บุคลากร/เจ้าหน้าที่สามารถรองรับได้ แต่ในกรณีของงานเชิงรุก เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะยังทำงานประจำได้ไม่ทัน
- ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น ตำบลบ่อผุด ควรมีสถานีอนามัยมากกว่า 1 แห่ง เพื่อสามารถรองรับความต้องการใช้บริการได้
- ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่สังกัดการบริหารราชการส่วนภูมิภาคกับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการบริหารเงินงบประมาณ และเพื่อให้ได้มีโอกาสรับทราบปัญหา และแก้ปัญหาพร้อมกัน
- ควรพิจารณาเกี่ยวกับบทบาทงานของกลุ่ม อสม. โดยเฉพาะควรมีการอบรมทำความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับปัญหาสาธารณสุข

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับปลัดอาวุโส (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มีนาคม 2552)

ปัจจุบันวิธีการดำรงชีวิตและสภาพการเป็นเจ้าของที่ดินเปลี่ยนแปลงจากเดิม บางครอบครัวขายที่ดิน ซื้อรถปิกอัพ ใช้เงินในการเที่ยวเตร่ มีรายได้จากการขายที่ดิน ที่เหลือเก็บประมาณ 30% สภาพครอบครัวมีความแตกแยกมีปรากฏให้เห็นมากขึ้น มีพ่อที่ชอบเที่ยวสถานเริงรมย์มากขึ้น ไม่สนใจดูแลครอบครัว มีปัญหาหย่าร้างสูงขึ้น บางช่วงพบว่าการจดทะเบียนหย่าเพิ่มสูงกว่าการจดทะเบียนสมรส มีปรากฏการณ์ของการคลอดลูกแล้วทิ้งไว้ที่โรงพยาบาล เพราะไม่สามารถเลี้ยงดูได้ ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน มีแม่แจ้งเกิดแล้วระบุชื่อพ่อไม่ได้ ปัญหายาเสพติดมีเพิ่มขึ้น ผู้เป็นโรคเอดส์มีอายุน้อยลง

ประชากรในสมัยเป็นประชากรแฝงเยอะมาก พิจารณาจากทะเบียนรถยนต์ พบว่าเป็นทะเบียนต่างถิ่นเพิ่มขึ้นมาก

ปัจจุบันมีการบุกกรุพื้นที่ป่าเพื่อทำกินมากขึ้น ชาวบ้านส่วนหนึ่งขายที่ดินในพื้นที่ราบแล้วย้ายไปทำกินในพื้นที่ป่าสงวนโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จากเอกสาร ส.ค. 1 บิน ใบเหี้ยบย่า แจงอยู่ที่ชายทะเล แต่ไปอยู่บนภูเขา ที่ดินที่เป็นที่ราบราวๆ 30% เปลี่ยนมือไปอยู่ในมือคนต่างถิ่น ที่ดินที่ราบที่เป็นของชาวสมัยแท้ๆ เหลือเพียง 15% การซื้อขายที่ดินบนภูเขาทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายมีมากขึ้น ระบบนิเวศโดยรวมถูกทำลายลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไปเป็นพื้นที่สวนทุเรียน ทำให้ดินมีสภาพเสื่อม

นักท่องเที่ยวในเกาะสมุยส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ มักจะมาท่องเที่ยวในเกาะสมุยเป็น 2 ช่วง ช่วง high season ราวๆ เดือนพฤศจิกายน-เมษายน เป็นช่วงหน้าหนาวและหน้าร้อน ส่วนช่วง low season ราวๆ เดือนมิถุนายน-กันยายน เป็นช่วงหน้าฝน

นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในเกาะสมุยในช่วง high season ส่วนมากเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เป็นผู้ประกอบการ ผู้บริหารระดับสูง นิยมเดินทางโดยเครื่องบิน มีการจองห้องพักผ่านระบบ internet ที่เป็น package tour หรือจองผ่านบริษัทนำเที่ยว มักจะพักค้างคืน ราวๆ 5-7 วัน ชอบใช้บริการ Spa, Ski น้ำ ใช้บริการพักร้อนในที่พักผ่อนดี ราคาแพง แวดูหาดเฉวง ไม่สนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ชอบจับจ่ายซื้อของประเภทของที่ระลึก เสื้อผ้า เครื่องนุ่มห่ม นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ชอบเกาะสมุย เพราะมีบริการที่สะดวกทั้งในด้านร้านสะดวกซื้อ การติดต่อทาง internet และทางโทรศัพท์

นักท่องเที่ยวต่างประเทศกลุ่มที่มาท่องเที่ยวในช่วง low season ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่ากลุ่มแรก นิยมเดินทางเข้าเกาะสมุยโดยรถประจำทางและนั่งเรือเฟอร์รี่ข้ามฝั่งมาเกาะสมุย มักจะพักค้างคืนราวๆ 4-5 วัน ชอบกิจกรรมเที่ยวป่า/ภูเขา ชิมอาหารใต้ท่องเที่ยวรอบๆ เกาะ และนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวต่อที่เกาะพะงัน

ในส่วนของนักท่องเที่ยวไทย ส่วนใหญ่ร้อยละ 65 เป็นนักท่องเที่ยวจากภาคใต้ อีกร้อยละ 35 มาจากภาคกลางและภาคอื่นๆ กลุ่มนี้ไม่สนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย น่าจะเป็นไปได้ยาก เพราะไม่พบความต้องการที่ชัดเจนจากกลุ่มนักท่องเที่ยว แนวโน้มของการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเกาะสมุยในช่วงที่ผ่านมา ยังคงเน้นในด้านการอำนวยความสะดวกในการบริโภคอุปโภค ขณะนี้มีห้างขนาดใหญ่และร้านสะดวกซื้อจำนวนมาก มี Big C 1 แห่ง Macro 1 แห่ง Tesco Lotus 4 สาขา ร้านสะดวกซื้อประเภท mini-mart และ Seven-eleven ราวๆ 100 แห่ง ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการค้าปลีกค้าย่อย เช่น ในบริเวณตลาดหน้าทอนชบเซามาก

ปัจจุบันพื้นที่ในเกาะสมุยที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ยังมีต้นไม้มาก แสงสียังน้อย รกรายังไม่มากนัก คือ ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม และตำบลหน้าเมือง

กฎหมายการควบคุมสิ่งแวดล้อม ตาม พ.ร.บ. ควบคุมอาคารผังเมือง ระบบโซนนิ่ง การใช้พื้นที่ ยังไม่มีความชัดเจนและยังทำได้ไม่ดี

ระบบการผลิตน้ำประปา ซึ่งใช้น้ำดิบจากน้ำตกหินลาด มีคุณภาพดีขึ้นบ้าง เนื่องจากมีการกักน้ำไว้ 60 วัน ก่อนนำไปผลิต มีการจัดทำอ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำเพิ่มเติมจากพรุที่มีอยู่เดิม โดยการเวนคืนที่ดิน (เช่นเดียวกับการเวนคืนที่ดินบริเวณพรุเฉวง) ในพื้นที่บริเวณหลังโรงเรียนบ้านอ่างทอง ตำบลแม่่น้ำ และที่หมู่บ้านละไม ทำให้กระทบการดำรงชีวิตของชาวบ้าน เพราะต้องอพยพหาที่อยู่ใหม่ และได้รับเงินเป็นค่าเวนคืนที่ดินค่อนข้างน้อย

วัฒนธรรมและโบราณสถาน ในเกาะสมุยยังไม่โดดเด่นมากพอที่จะพัฒนาให้เป็นจุดขายได้ แม้จะมีการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออกกำลังกายและกลุ่ม อสม. ในเกาะสมุย แต่การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ยังไม่มีความเข้มแข็งมากพอที่จะมีส่วนร่วมในการผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อิทธิพลของระบบทุนนิยมซึ่งเกิดขึ้นเองในพื้นที่ และอิทธิพลจากการย้ายถิ่นและการท่องเที่ยวของชาวต่างถิ่น และชาวต่างชาติ ส่งผลให้ชาวสมุยยังสนใจประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

การเกษตรกรรมในเกาะสมุยโดยเฉพาะการปลูกผักผลไม้ ยังทำได้ไม่เพียงพอที่จะใช้สำหรับการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว ยังมีการนำเข้าถึงร้อยละ 80 กลุ่มทำอาชีพประมงก็ยังคงเป็นกลุ่มเดิม คือ ชาวประมงที่มีเชื้อสายอิสลาม ซึ่งอาศัยรวมเป็นหมู่บ้าน บริเวณหัวถนน ตำบลมะเร็ต ไม่ได้มีการพัฒนาจากเดิม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างชัดเจน ได้แก่ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว สมาคมโรงแรมไทยภาคใต้ฝั่งตะวันออกและสมาคมสปา เท่าที่ทราบก็มีการพูดคุยกันบ้างแต่ยังไม่มีผลงานที่เด่นชัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเกาะสมุย (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มีนาคม 2552)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเกาะสมุยได้รับความสนใจจากประชาชน โดยเฉพาะประชากรแฝงซึ่งเป็นผู้ทำงานในเกาะสมุยแล้วต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาเพื่อความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาพยายามจัดให้เอื้อต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมกลุ่ม (การเรียนรู้) ในวันหยุด (วันเสาร์-วันอาทิตย์) รวมทั้งการจัดกิจกรรมในสถานประกอบการ กรณีที่มีบุคลากรของสถานประกอบการเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก จะได้รับความร่วมมือที่ดีจากสถานประกอบการในด้านสถานที่ และการอำนวยความสะดวก

การจัดการศึกษานั้น ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน และชุมชนในด้านสถานที่และบุคลากร ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอน และบุคคลที่มีความสามารถ (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) ในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้ยังได้จัดทำห้องสมุดเพื่อให้บริการในการศึกษาด้วยตนเองด้วย

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์ฯ นั้น ได้ให้บริการแก่กลุ่มนักเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลในวัยทำงานที่ต้องการเพิ่มคุณวุฒิและเพิ่มพูนความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ ดังนั้นการจัดหลักสูตรของศูนย์ฯ จึงมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสถานประกอบการด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะเพื่อประกอบอาชีพ เช่น ทักษะด้านภาษา เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในหมู่ผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่เชิญชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาหรือชุมชนมามีส่วนร่วม

นอกจากนี้ศูนย์ยังจัดให้มีการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดให้มีสถานที่เพื่อการศึกษากระจายในเขตชุมชน และห้องสมุดเพื่อบริการให้แก่กลุ่มผู้เรียน

จึงกล่าวได้ว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่เข้าถึงกลุ่มคนจำนวนมากที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการ หรือธุรกิจการท่องเที่ยว ในฐานะเป็นแหล่งพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านต่างๆ และช่วยสร้างเสริมจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนสถานประกอบการเกี่ยวกับที่พักและการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะสมุย (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2552 และ วันที่ 24 มีนาคม 2552)

ผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญในการรักษาสภาพแวดล้อม แม้หน่วยงานภาครัฐจะให้ความสำคัญของการรักษาสภาพแวดล้อมมากขึ้น แต่ยังกระทำไม่ได้ผลรวดเร็วมากนัก

ปัจจุบันประชาชนและชุมชนได้ให้ความสนใจในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น แต่พัฒนาได้ยาก เพราะสมุยไม่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่น คนดั้งเดิมในเกาะสมุยมีน้อยลง ไม่มีการรวบรวมและไม่มี การนำเสนอที่ดึงดูดใจ

การพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติมีอยู่มากในธุรกิจประเภทที่พัก โดยเฉพาะใน โรงแรมระดับ 4-5 ดาว และที่พักแรมขนาดเล็กๆบางแห่ง โดยให้ความสำคัญของการอนุรักษ์ต้นไม้ สัตว์ป่า (เช่น โรงแรมของคุณอากร สุนตระกูล) การดูแลความสะอาดและความสวยงามของสภาพแวดล้อมบริเวณที่พัก ระบบการจัดเก็บขยะ ระบบน้ำทิ้ง

สมาคม/ชมรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่สำคัญเช่นสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว และเครือข่าย การรวมกลุ่มของชุมชนต่างๆ ยังไม่มีบทบาทและมีส่วนร่วมที่ชัดเจนมากนักในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในเกาะสมุย คนสมุยทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงน้อย คนสมุยที่ทำงานเป็นพนักงานในธุรกิจ โรงแรมมีจำนวนน้อยกว่าคนต่างถิ่น อาจเป็นเพราะไม่ชอบทำงานบริการและงานรับจ้าง และไม่มี ความรู้ความสามารถด้านธุรกิจการโรงแรม

ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่สนใจทำการเกษตรขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ยังทำการเกษตรขนาดเล็ก/กลาง และไม่สนใจพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการจัดจำหน่าย

ผัก ผลไม้และอาหารสดในเกาะสมุยมีไม่เพียงพอกับความต้องการ แต่ชาวบ้านก็ไม่สามารถ ผลิตและจัดส่งได้ เพราะธุรกิจโรงแรมต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพแน่นอน จำนวนแน่นอน จำนวนมาก จึงต้องมีการสั่งซื้อจากภายนอกเกาะสมุย นำเสียดายชาวบ้านควรรวมกลุ่มและพัฒนาร่วมกัน โดยส่วน ราชการต้องช่วยเหลืออย่างจริงจัง

ปัจจุบันสำนักงานการท่องเที่ยวเกาะสมุยมีบทบาทในการพัฒนาด้านการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์มากกว่าพัฒนาคุณภาพทรัพยากรท่องเที่ยวและยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร และไม่ค่อยมี บทบาทในการพัฒนา/กำหนดทิศทางทางการท่องเที่ยว น่าจะมีส่วนร่วมและเป็นผู้นำร่วมกับหน่วยราชการ อื่นที่เกี่ยวข้อง

ส่วนราชการ เช่น เทศบาลเมืองเกาะสมุย โรงเรียนต่างๆ ควรอบรมพัฒนาด้านภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ เจ้าหน้าที่พนักงานโรงแรม มัคคุเทศก์ คนขับรถ และพนักงานขายของ และควรร่วมกันพัฒนาเกี่ยวกับการเพาะปลูกและประมงให้สามารถ

ผลิตเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และประชากรแฝงได้อย่างเพียงพอ ชาวสมุยจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ประชากรแฝงมีมากในเกาะสมุย ส่วนใหญ่เป็นคนมาจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ และมาจากอีสาน แรงงานต่างด้าวมีมากขึ้น ตอนนี้มีปัญหามากขึ้นในด้านอาชญากรรม ยาเสพติด และอุบัติเหตุทางรถ ทางกรมควรมีระบบควบคุมประชากรแฝงในด้านจำนวนและคุณภาพ เช่น การกำกับเกี่ยวกับการย้ายทะเบียนบ้านเพื่อเป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการ/เทศบาลในการได้รับงบประมาณจากรัฐบาลกลาง เพราะต้องนำเงินมาใช้ในการสร้างบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง ที่ควรทำอีกอย่างหนึ่ง คือ การดูแลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ อาชญากรรม ยาเสพติด และความปลอดภัย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นปัญหาเนื่องจากคนมากขึ้น

ผู้ประกอบการ นายทุนและชาวบ้าน ทั้งที่เป็นคนเกาะสมุยและคนต่างถิ่นได้มีมีการบุกรุกพื้นที่สาธารณะกันมาก ทั้งที่เป็นพื้นที่ชายทะเล และพื้นที่ภูเขาโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ได้สนใจแก้ปัญหา ปัจจุบันการก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างรอบๆ เกาะไม่ค่อยเป็นระเบียบ ทางกรมไม่กวดขันดูแล

การท่องเที่ยวในเกาะสมุยไม่มีทิศทางชัดเจน เป็นไปตามนายทุนผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นและคนต่างชาติซึ่งประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น

จริงๆ แล้วเกาะสมุยมีทรัพยากรธรรมชาติประเภทชายหาด ทะเลที่สวยงาม กระจายไปรอบๆ เกาะ โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นโรงแรมที่พักจะได้รับการดูแลด้านความสะอาด ปัจจุบันโรงแรมมีบทบาทสำคัญร่วมกับสมาคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและโรงเรียนต่างๆ ในการสนับสนุนเกี่ยวกับ green island ในเกาะสมุย บริการสปาในเกาะสมุยทำได้ดีมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุยทำได้ยาก แต่ถ้าจะทำจริงๆ ก็พอทำได้ โดยต้องมีความร่วมมือกันระหว่างธุรกิจการท่องเที่ยวโดยเฉพาะโรงแรมใหญ่ๆ สมาคมและชมรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและประชาชนท้องถิ่น โดยเริ่มต้นในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ต้องมีกฎระเบียบควบคุมความมีระเบียบในการก่อสร้างและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในบางฤดูกาล ควรให้ความสำคัญในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว หน่วยงานการท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับเทศบาลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญต้องปลูกฝังให้ชาวสมุยตระหนักถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติและความรักท้องถิ่นโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมให้มากขึ้น

ภาคผนวก ข

ข้อมูลยุทธศาสตร์ โครงการ และงบประมาณการพัฒนาเกาะสมุย

ข้อมูลยุทธศาสตร์ โครงการ และงบประมาณการพัฒนาเกาะสมุย

ยุทธศาสตร์	ปี 2552 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2553 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2554 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	รวม 3 ปี จำนวนโครงการ (งบประมาณ)
1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางด้านคมนาคม				
1.1 จัดให้มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐานเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย อย่างทั่วถึง และปรับปรุงซ่อมแซม บำรุงรักษาเส้นทางคมนาคมให้ อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยใช้งานได้ทุกฤดูกาล	35 (155,480,958 บาท)	18 (31,144,542 บาท)	25 (39,783,956 บาท)	78 (226,409,456 บาท)
1.2 พัฒนาระบบจราจรและการขนส่งภายในเขตเทศบาล	-	-	-	-
รวม	35 (155,480,958 บาท)	18 (31,144,542 บาท)	25 (39,783,956 บาท)	78 (226,409,456 บาท)
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ				
2.1 จัดให้มีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่มีประสิทธิภาพและ ทันสมัยทั่วถึงทุกหมู่บ้านและปรับปรุงซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบ สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่มีอยู่เดิมให้พร้อมบริการแก่ ประชาชนอย่างทั่วถึงตลอดเวลา	1 (3,000,000 บาท)	1 (3,000,000 บาท)	1 (3,000,000 บาท)	3 (9,000,000 บาท)
2.2 แก้ไขปัญหาน้ำท่วม และพัฒนาแหล่งน้ำ	3 (67,700,000 บาท)	-	-	3 (67,700,000 บาท)
รวม	4 (70,700,000 บาท)	1 (3,000,000 บาท)	1 (3,000,000 บาท)	6 (76,700,000 บาท)

ยุทธศาสตร์	ปี 2552 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2553 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2554 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	รวม 3 ปี จำนวนโครงการ (งบประมาณ)
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชน 3.1 ส่งเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนและสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชน ผู้ประกอบการ และธุรกิจชุมชนโดยส่งเสริมการรวมตัวของกลุ่มอาชีพชุมชน เพื่อพัฒนากิจการให้เข้มแข็งแล้วมีการเชื่อมโยงประสานสามัคคี 3.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งตลาดกลาง ตลาดสด ศูนย์กลางการค้าจำหน่ายสินค้าเกษตรและร้านค้าชุมชน 3.3 พัฒนาและปรับปรุงปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรทุกชนิดให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยตรงกับความต้องการของตลาดภายในท้องถิ่นและภายนอกประเทศ	19 (7,180,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	47 (20,360,000 บาท)
รวม	19 (7,180,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	47 (20,360,000 บาท)
4. ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเกาะสมุยอย่างยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอาเภอไทย 4.1 กลยุทธ์การรักษาคูแ่งของเกาะสมุยในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 2) สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆ ในการอนุรักษ์ น้าบาดและพื้นฟู	-	-	-	-
	9 (1,680,000 บาท)	9 (1,750,000 บาท)	9 (1,750,000 บาท)	27 (5,180,000 บาท)

ยุทธศาสตร์	ปี 2552 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2553 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2554 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	รวม 3 ปี จำนวนโครงการ (งบประมาณ)
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชน				
3.1 ส่งเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผู้ประกอบการ และธุรกิจชุมชนโดยส่งเสริมการรวมตัวของกลุ่มอาชีพชุมชน เพื่อพัฒนากิจการให้เข้มแข็งแล้วมีการเชื่อมโยงประสานสามัคคี	19 (7,180,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	47 (20,360,000 บาท)
3.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งตลาดกลาง ตลาดสด ศูนย์กลางการค้าจำหน่ายสินค้าเกษตรและร้านค้าชุมชน	-	-	-	-
3.3 พัฒนาและปรับปรุงปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรทุกชนิดให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยตรงกับความต้องการของตลาดภายในท้องถิ่นและภายนอกประเทศ	-	-	-	-
รวม	19 (7,180,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	14 (6,590,000 บาท)	47 (20,360,000 บาท)
4. ยุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเกาะสมุยอย่างยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลอ่าวไทย				
4.1 กตยุทธศาสตร์รักษาจุดแข็งของเกาะสมุยในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				
1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	-	-	-	-
2) สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆ ในการอนุรักษ์ บำบัดและฟื้นฟู	9 (1,680,000 บาท)	9 (1,750,000 บาท)	9 (1,750,000 บาท)	27 (5,180,000 บาท)

ยุทธศาสตร์	ปี 2552 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2553 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2554 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	รวม 3 ปี จำนวนโครงการ (งบประมาณ)
5.2 จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางให้การศึกษามีการกระจายข้อมูลผ่านสื่อที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน	3 (52,000,000 บาท)	-	-	3 (52,000,000 บาท)
5.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านกีฬาและนันทนาการและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและอนามัย	19 (11,722,600 บาท)	16 (4,572,600 บาท)	16 (4,572,600 บาท)	51 (20,867,800 บาท)
5.4 ส่งเสริมสนับสนุนประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	7 (3,235,000 บาท)	5 (2,870,000 บาท)	5 (2,870,000 บาท)	17 (8,975,000 บาท)
รวม	62 (138,817,600 บาท)	34 (12,422,600 บาท)	34 (12,422,600 บาท)	130 (163,662,800 บาท)
6. ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านสังคม				
6.1 ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการเด็กและสังคมสงเคราะห์โดยเฉพาะแก่เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	18 (11,022,000 บาท)	18 (11,022,000 บาท)	18 (11,022,000 บาท)	54 (33,066,000 บาท)
6.2 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสถาบันครอบครัว	-	-	-	-
6.3 ส่งเสริมสนับสนุนการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยชุมชนพึ่งตนเอง	-	-	-	-
6.4 จัดให้มีการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขอนามัยของประชาชน	24 (8,037,228.75 บาท)	24 (8,037,228.75 บาท)	24 (8,037,228.75 บาท)	72 (24,111,686.25 บาท)
รวม	42 (19,059,228.75 บาท)	42 (19,059,228.75 บาท)	42 (19,059,228.75 บาท)	126 (57,177,686.25 บาท)

ยุทธศาสตร์	ปี 2552 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2553 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	ปี 2554 จำนวนโครงการ (งบประมาณ)	รวม 3 ปี จำนวนโครงการ (งบประมาณ)
7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการบริหารพัฒนากระบวนการ บริหารงานเทศบาลโดยสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี				
7.1 พัฒนาโครงสร้างองค์กรให้ทันสมัย เพื่อรองรับการถ่ายโอน	-	-	-	-
7.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และประสิทธิภาพในการทำงานโดยยึด หลักการบริหาร	11 (6,999,200 บาท)	10 (6,799,200 บาท)	10 (6,799,200 บาท)	31 (20,597,600 บาท)
รวม	11 (6,999,200 บาท)	10 (6,799,200 บาท)	10 (6,799,200 บาท)	31 (20,597,600 บาท)

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามปี (พ.ศ. 2552-2554)

ภาคผนวก ค

1. แบบสอบถาม
2. ประเด็นในการสัมภาษณ์ลึกและการสนทนากลุ่ม

แบบสอบถามความคิดเห็น

ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

- ☐ เจ้าหน้าที่/ผู้นำชุมชน
☐ผู้ประกอบการ
☐ประชาชน
☐นักท่องเที่ยว

คำชี้แจง : แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

หมายเหตุการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง และมีจิตสำนึกในการรักษาระบบนิเวศภายใต้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ 15-24 ปี ☐ 25-34 ปี ☐ 35-44 ปี
☐ 45-54 ปี ☐ 55 ปี ขึ้นไป ☐ ระบุ.....
3. สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
4. การศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ปวช. ☐ ปวส. ☐ปริญญาตรี
5. ภูมิลำเนา ☐ เกาะสมุย ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
6. อาชีพหลัก ☐ เกษตรกร ☐ รับจ้าง ☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ ธุรกิจส่วนตัว (ระบุ).....
☐ นักเรียนนักศึกษา ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
7. รายได้ก่อนหักภาษีจากอาชีพหลัก
☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน ☐ 5,001-10,000 บาท/เดือน ☐ 10,001-15,000 บาท/เดือน
☐ 15,001-20,000 บาท/เดือน ☐ 20,001-25,000 บาท/เดือน ☐ มากกว่า 25,000 บาท/เดือน
☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะสมุยในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ลักษณะโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านพื้นที่)

แหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยวในเกาะสมุย/ตำบล มีเอกลักษณ์/ความโดดเด่น หรือไม่ ด้านใด อย่างไร

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว	ระดับความมีเอกลักษณ์/ ความโดดเด่น			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
● ตำบลอ่างทอง				
ด้านธรรมชาติ (สวยงาม, สะอาด, อุดมสมบูรณ์)				
1) หาดหน้าทอน				
2) น้ำตกหินลาด				
3) น้ำตกของเรือ				
● ตำบลลิปะน้อย				
ด้านธรรมชาติ (สวยงาม, สะอาด, อุดมสมบูรณ์)				
1) อ่าวพังกา				
2) อ่าวท้องกรูด				
ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม)				
1) เจดีย์แหลมสอ				
ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม)				
1) ฟาร์มงูพังกา				
● ตำบลหน้าเมือง				
ด้านธรรมชาติ (สวยงาม, สะอาด, อุดมสมบูรณ์)				
1) น้ำตกวังเสาชง				
2) น้ำตกหน้าเมือง 1				
3) น้ำตกหน้าเมือง 2				
ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม)				
1) วัดประเดิม				
2) วัดคุณาราม				
3) พระพุทธรูปบาทเขาเล่				

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว	ระดับความมีเอกลักษณ์/ ความโดดเด่น			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
● ตำบลมะเร็ต ด้านธรรมชาติ (สวยงาม, สะอาด, อุดมสมบูรณ์) 1) หาดละไม				
2) หาดท้องตะเคียน				
3) หินดาหินยาย				
4) อ่าวแหลมเสด็จ				
5) สมุยอะควาเรียม				
ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม) 1) วัดราชธรรมาราม (วัดศิลาสูง)				
2) วัดสำเร็จ				
3) สำนักปฏิบัติธรรมที่ป่าวันธรรมสถาน				
ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม) 1) สวนผีเสื้อสมุย				
2) หอวัฒนธรรมบ้านละไม				
● ตำบลบ่อผุด ด้านธรรมชาติ (สวยงาม, สะอาด, อุดมสมบูรณ์) 1) จุดชมวิวดาดเกาะ				
2) หาดเฉวง				
3) หาดบ่อผุด				
4) หาดเชิงมน				
5) หาดบางรักษ์				
ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม) 1) พระใหญ่เกาะพาน				
ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม) 1) ศูนย์สิ่งสมุย				

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรท่องเที่ยว	ระดับความมีเอกลักษณ์/ ความโดดเด่น			หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
● ตำบลแม่่น้ำ ด้านธรรมชาติ (สวยงาม, สะอาด, อุดมสมบูรณ์) 1) หาดบางปอ				
2) หาดแม่่น้ำ				
3) หาดบ้านไต้				
4) น้ำตกธารเรือ				
ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา (ร่องรอย/เรื่องราว, ความเป็นท้องถิ่น, ความเป็นของเดิม) 1) วัดหน้าพระลาน				

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว)

1. การบริหารและการจัดการในด้านต่อไปนี้ ได้มีการดำเนินการ/ปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในด้านระบบนิเวศ ความกลมกลืนและความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิมในระดับใด
- (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด, 0 = ไม่มี)

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น						หมายเหตุ
	การดำเนินการ/ปฏิบัติในปัจจุบัน (สภาพจริงในปัจจุบัน)						
	5	4	3	2	1	0	
1. ด้านการจำกัดขยะมูลฝอยของ							
- ภาครัฐ							
- สถานประกอบการ							
- ครุฑเรือน/ที่อยู่อาศัย							
2. ด้านการบำบัดน้ำเสียของ							
- ภาครัฐ							
- สถานประกอบการ							
- ครุฑเรือน/ที่อยู่อาศัย							
3. ด้านการกำกับ/ควบคุมการก่อสร้างอาคาร/สถานที่ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของทางการ/ส่วนราชการ							

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น						หมายเหตุ
	การดำเนินการ/ปฏิบัติในปัจจุบัน (สภาพจริงในปัจจุบัน)						
	5	4	3	2	1	0	
4. ด้านการก่อสร้างอาคารสถานที่/โรงแรมที่พักเป็นไปตามระเบียบของทางการ/ส่วนราชการ							
- สถานประกอบการ/โรงแรมที่พัก							
- ครั้วเรือน/ที่อยู่อาศัย							
5. ด้านการออกแบบสิ่งก่อสร้างของแหล่งท่องเที่ยว (อาทิ ศาลา สถานที่ โบราณสถาน ฯลฯ) โดย ททท./หน่วยงานภาครัฐ ให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิม							
6. ด้านการออกแบบสิ่งก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิม							
- สถานประกอบการ							
- โรงแรมที่พัก							
- ครั้วเรือน/ที่อยู่อาศัย							
7. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยภาครัฐได้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิม							
8. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยภาคเอกชนได้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตเดิม							
9. ด้านการควบคุมความเหมาะสมของจำนวน นักท่องเที่ยวโดยหน่วยงานภาครัฐ							
10. ด้านการควบคุมความเหมาะสมของจำนวน นักท่องเที่ยว โดยหน่วยงานภาคเอกชน (บริษัทสายการบิน, บริษัทเรือ, บริษัทนำเที่ยว							

2. การบริหารจัดการในด้านโครงสร้างพื้นฐาน บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว มีจำนวน
คุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสม ในระดับใด
(5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด, 0 = ไม่มี)

การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น						หมายเหตุ
	การดำเนินการ/ปฏิบัติในปัจจุบัน						
	(สภาพจริงในปัจจุบัน)						
	5	4	3	2	1	0	
1. คุณภาพเพื่อการใช้งานของถนนรอบๆ เกาะสมุย							
2. ความปลอดภัยของการใช้ถนนในเกาะสมุย							
3. ความเพียงพอของจำนวนที่พักแรม (ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว)							
4. ความเหมาะสม/ความสะดวกของที่พักรแรม							
5. ความเพียงพอของร้านอาหาร (ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว)							
6. ความเหมาะสม/ความสะดวกของที่พักรแรม							
7. ความเพียงพอของห้องน้ำบริเวณแหล่งท่องเที่ยว							
8. ความสะอาด/ถูกสุขลักษณะของห้องน้ำบริเวณแหล่งท่องเที่ยว							
9. ความเหมาะสมของสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก (สถานที่, ความเพียงพอ)							
10. ความเหมาะสมของราคาของที่ระลึก							
11. ความเพียงพอของสถานที่จอดรถบริเวณแหล่งท่องเที่ยว (ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว)							
12. ความเหมาะสมของสถานที่จอดรถบริเวณแหล่งท่องเที่ยว							
13. ความเพียงพอด้านการบริการสาธารณสุขให้แก่นักท่องเที่ยว							
14. ความเพียงพอด้านการให้บริการ/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ							
15. ความเหมาะสมของการให้บริการ/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ							
16. ประสิทธิภาพของระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐ							
17. ประสิทธิภาพของระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของภาคประชาชน							

กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว (องค์ประกอบด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว)

การท่องเที่ยวในเกาะสมุยได้มีกิจกรรม/กระบวนการที่สร้างการเรียนรู้ให้ความรู้/ให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มพูนความรู้/ทักษะประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้าง/ปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องหรือไม่ ในระดับใด

(5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด, 0 = ไม่มี)

กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น						หมายเหตุ
	การดำเนินการ/ปฏิบัติในปัจจุบัน (สภาพจริงในปัจจุบัน)						
	5	4	3	2	1	0	
1. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว							
2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม							
3. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจ/เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว							
4. มีสื่อ (ป้ายสถานที่ แผ่นพับ โปสเตอร์ คู่มือ ฯลฯ) ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจน ถูกต้อง							
5. มีการอบรมหรือกระบวนการให้ความรู้เกี่ยวอาชีพด้านการท่องเที่ยวและอาชีพที่เกี่ยวข้องแก่มัคคุเทศก์/ผู้ประกอบการ							
6. มีการอบรมหรือกระบวนการให้ความรู้เกี่ยวอาชีพด้านการท่องเที่ยวและอาชีพที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนท้องถิ่น							
7. มีกิจกรรม/การให้บริการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้/ทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้แก่มัคคุเทศก์และผู้ประกอบการ							
8. มีกิจกรรม/การให้บริการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้/ทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ประชาชนท้องถิ่น							

การมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น (องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น)
ชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ หรือไม่ ระดับใด
(5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด, 0 = ไม่มี)

การมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น						หมายเหตุ
	การดำเนินการ/ปฏิบัติในปัจจุบัน (สภาพจริงในปัจจุบัน)						
	5	4	3	2	1	0	
1. การมีโอกาสในการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว							
2. การมีโอกาสในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว							
3. การมีโอกาสได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว							
4. การมีโอกาสได้รับรายได้เพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึงจากการพัฒนาการท่องเที่ยว							
5. การมีโอกาสในการจัดตั้งองค์กร/สมาคม/หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยว							
6. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว							
7. การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ การใช้ทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว							
8. การมีส่วนร่วมในการร่วมบำรุงรักษา ทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว							
9. การมีส่วนร่วมในการรักษาและสืบสานเอกลักษณ์/ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน							
10. การมีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพของการท่องเที่ยว							

ตอนที่ 3 ความรู้ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....

.....

1.2 ความสำคัญ/บทบาทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการพัฒนาเกาะสมุย

.....

.....

1.3 ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

.....

.....

2. ศักยภาพของการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

2.1 ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

.....

2.2 ระบบ/การบริหาร และการจัดการการท่องเที่ยว

.....

2.3 กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยว

.....

.....

3. ปัญหา อุปสรรค และสิ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

.....

.....

.....

4. บทบาทของรัฐ ผู้ประกอบการ ประชาชน นักท่องเที่ยว ฯลฯ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

.....

5. บทบาท/การมีส่วนร่วมของท่านในช่วงที่ผ่านมาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

.....

.....

.....

.....

6. ศักยภาพของท่านในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

.....

.....

.....

.....

7. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย

.....

.....

.....

ประเด็นในการสัมภาษณ์ลึกและการสนทนากลุ่ม

1. ลักษณะแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับ

- 1) ความโดดเด่น/เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (ความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ตำนาน วิถีชีวิต)
- 2) ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว
- 4) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ระยะทาง พาหนะ ค่าใช้จ่าย ในการเดินทาง)

2. การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับ

- 1) ระบบบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อม (ระบบขยะมูลฝอย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบควบคุม สิ่งก่อสร้าง)
- 2) ระบบบริหารและจัดการโครงสร้างพื้นฐาน บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (ถนน พาหนะ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ห้องน้ำ ที่จอดรถ บริการ ข้อมูลข่าวสาร ความปลอดภัย)

3. กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ในการท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับ

- 1) กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ ที่บริษัท/ผู้ให้บริการจัดให้ระหว่างการท่องเที่ยว
- 2) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์/รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) สื่อการให้ความรู้ที่บริษัท/ผู้ให้บริการจัดให้ระหว่าง
- 4) สื่อการให้ความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐ จัดให้เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- 5) สื่อการให้ความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐจัดให้ ณ แหล่งท่องเที่ยว
- 6) การจัดอบรม/หลักสูตรอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพท่องเที่ยวโดยบริษัท/ผู้ประกอบการ/เอกชน
- 7) การจัดอบรม/หลักสูตรอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพท่องเที่ยว โดยหน่วยงานภาครัฐ
- 8) การพัฒนาตนเองอันเนื่องจากการให้บริการ/ประกอบการการท่องเที่ยวของภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ประชาชน ในด้านต่างๆ เช่น ด้านภาษาต่างประเทศ และด้านการเรียนรู้ วัฒนธรรมต่างถิ่นที่ไม่ใช่ภาษา

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น เป็นการพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่นในด้าน
- 1) การประกอบอาชีพการท่องเที่ยว และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
 - 2) การได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพการท่องเที่ยว และการประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
 - 3) การจัดตั้งองค์กร/สมาคม/หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยว
 - 4) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว
 - 5) การติดตามตรวจสอบการใช้ทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว
 - 6) การบำรุงรักษาทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว
 - 7) การรักษาและสืบสานเอกลักษณ์/ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการควบคุมคุณภาพการท่องเที่ยว

ภาคผนวก ง

**กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูล
(การสำรวจภาคสนามครั้งที่ 2)**

กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูล (การสำรวจภาคสนาม ครั้งที่ 2)
โครงการวิจัย เรื่อง ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
ระหว่างวันที่ 18 – วันอังคารที่ 24 มีนาคม 2552

วันพุธที่ 18 มีนาคม 2552

09.00 – 11.00 น. รับฟังการบรรยายสรุปจากผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอเกาะสมุย
เกี่ยวกับ

1. ข้อมูลพื้นฐานทางด้านการเกษตร
2. นโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาเกาะสมุย
3. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม
4. ศักยภาพด้านการเกษตรกรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว
ในเกาะสมุย
5. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาเกาะสมุย
6. ข้อเสนอแนะ

11.00 – 12.00 น. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานส่งเสริม
การเกษตรอำเภอเกาะสมุย

13.00 – 15.00 น. รับฟังการบรรยายสรุปจากนายกเทศมนตรีเมืองเกาะสมุย เกี่ยวกับ

1. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และการท่องเที่ยวของเกาะสมุย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร ทะเบียนราษฎร การย้ายเข้า-ออก
คนต่างถิ่น/ต่างชาติ
3. นโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาเกาะสมุย
4. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรและงบประมาณรายได้ประจำปีของเกาะ
สมุย
5. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
6. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาเกาะสมุย
7. ข้อเสนอแนะ

15.00 – 16.30 น. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานนายกเทศมนตรี
เมืองเกาะสมุย

วันพฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2552

09.00 – 12.00 น. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอ่างทอง อ.เกาะสมุย เกี่ยวกับ

1. นโยบาย เป้าหมาย และศักยภาพในการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเกาะสมุย
2. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการจัดการศึกษาในแต่ละปี
3. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
4. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาการจัดการศึกษา
5. ข้อเสนอแนะ
6. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

13.00 – 14.00 น. สัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเกี่ยวกับ

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านสาธารณสุขของเกาะสมุย (อาทิ จำนวนโรงพยาบาล จำนวนเตียง ฯลฯ)
2. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการพัฒนาสาธารณสุขในแต่ละปี
3. นโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาสาธารณสุขในเกาะสมุย
4. ศักยภาพในการให้บริการสาธารณสุข เพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในเกาะสมุย
5. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาบริการสาธารณสุข
6. ข้อเสนอแนะ
7. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย/โรงพยาบาล

14.00 – 16.30 น. สัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานการท่องเที่ยวเกาะสมุย เกี่ยวกับ

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเกาะสมุย
2. นโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย
3. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละปี
4. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
5. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว
6. ข้อเสนอแนะ
7. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานการท่องเที่ยวเกาะสมุย

วันศุกร์ที่ 20 มีนาคม 2552

09.00 – 12.00 น. รับฟังบรรยายสรุปจากนายอำเภอเกาะสมุย เกี่ยวกับ

1. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และการท่องเที่ยวของเกาะสมุย
2. นโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาเกาะสมุย
3. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรและงบประมาณรายได้ประจำปีของเกาะสมุย
4. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
5. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาเกาะสมุย
6. ข้อเสนอแนะ
7. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย

13.00 – 16.30 น. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาออกโรงเรียนเกาะสมุย เกี่ยวกับ

1. นโยบาย เป้าหมาย และศักยภาพในการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเกาะสมุย
2. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการจัดการศึกษาในแต่ละปี
3. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย
4. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาการจัดการศึกษา
5. ข้อเสนอแนะ
6. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

วันเสาร์ที่ 21 – วันอังคารที่ 24 มีนาคม 2552

09.00 – 16.30 น. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดย Depth Interview / Focus Group Discussion จากกลุ่มของ

1. ผู้บริหารส่วนราชการ
2. ผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ
3. ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - โรงแรมที่พัก
 - บริษัทนำเที่ยว
 - ฯลฯ
4. ครัวเรือน
5. นักท่องเที่ยว

ภาคผนวก จ

**ภาพความสวยงามโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวธรรมชาติในเกาะสมุย
และบรรยากาศการเก็บรวบรวมข้อมูลในเกาะสมุย**

ความสวยงามโดดเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติในเกาะสมุย

บรรยากาศการเก็บรวบรวมข้อมูลในเกาะสมุย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล พิศมัย จารุจิตติพันธ์
ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

การศึกษา

ปริญญาตรี เศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการเงินและการคลัง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาการเศรษฐกิจ)
สาขาการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ปริญญาเอก การศึกษาคุษฎีบัณฑิต (พัฒนศึกษาศาสตร์) เน้นการวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์
และการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลงานทางวิชาการ

ตำรา

- 1) **หลักเศรษฐศาสตร์**, กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์ ,พ.ศ. 2526.
- 2) **เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์เบื้องต้น**, กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, พ.ศ. 2526.
- 3) **การเงินและการธนาคาร**, กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, พ.ศ. 2531.
- 4) **ทฤษฎีการเงิน**, กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร, (อัดสำเนา) พ.ศ. 2531.
- 5) **มนุษย์กับสังคม (ตอนมนุษย์กับเงิน)**, กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, พ.ศ. 2537.
- 6) **เศรษฐกิจไทยปัจจุบัน** ส่วนของ “โครงสร้าง ภาพรวม และปัญหาเศรษฐกิจไทย” และ
“กรอบความคิดและวิธีการศึกษา/วิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจ” กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (อัดสำเนา) พ.ศ. 2541.
- 7) **เศรษฐศาสตร์มหภาค : ทฤษฎีและนโยบาย** (บรรณาธิการ) ฉบับแปลจาก Macroeconomics :
Theories and Policies เขียนโดย Richard T.Froyen สำนักพิมพ์ Pearson Education Indochina Ltd.
2544. (478 หน้า)

- 8) สารการเรียนรู้พื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 (ส่วนเศรษฐศาสตร์) พิมพ์ครั้งที่ 1 : กรุงเทพฯ บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด พ.ศ. 2546.
- 9) “ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งเป็นการเฉพาะ(2)” ในเอกสารการสอนชุดวิชา สถาบันการเงิน และการลงทุน สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : พ.ศ. 2548.
- 10) “บทบาทของภาครัฐต่อการจัดการธุรกิจ” และ “จริยธรรมในการประกอบธุรกิจ” ในประมวล สารชุดวิชา เศรษฐศาสตร์การจัดการและการประยุกต์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2554.
- 11) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ประยุกต์เพื่อการจัดการ” ในเอกสารการสอนชุดวิชา เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการและการภาษีอากร สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2554.
- 12) “การคลังและนโยบายการคลัง” ในเอกสารการสอนชุดวิชา หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2554.

งานวิจัย

- 1) รูปแบบ/แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองรังสิต. (2554) เงินอุดหนุนจากสำนักงานส่งเสริมการวิจัย (นักวิจัยร่วม)
- 2) การวิจัยประเมินสภาพการผลิตครูของสถาบันการผลิตครู. (2554) เงินอุดหนุนจากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (นักวิจัยร่วม)
- 3) การจัดการศึกษาเทียบเท่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย. (2549) เงินอุดหนุนจากสำนักงานบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการและองค์การ Unesco, Bangkok เงินอุดหนุนจากสำนักบริหาร งานการศึกษา นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ และองค์การ Unesco, Bangkok. (นักวิจัยร่วม)
- 4) การค้าผ่านแดน : การสำรวจและการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงการส่งสินค้าและการผ่านแดน สะหวันนะเขต. (2549) เงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (นักวิจัยร่วม)
- 5) การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตเศรษฐศาสตร์. (2549) เงินอุดหนุนจากภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (หัวหน้าโครงการ)
- 6) การศึกษาความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการ และหรือผู้บังคับบัญชาที่ต่อมหาบัณฑิตเศรษฐศาสตร์. (2549) เงินอุดหนุนจากภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หัวหน้าโครงการ)

- 7) การประเมินผลการจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาชั้นพื้นฐาน 12 ปี. (2547) เงินอุดหนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (นักวิจัยร่วม)
- 8) การวิจัยและพัฒนาแนวทางการบริหารการจัดการด้านทรัพยากรด้วยระบบคูปองการศึกษาของประเทศไทย. (2544-2545/2546) เงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (หัวหน้าโครงการ)
- 9) การประเมินผลโครงการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. 2530-2536. (2537) เงินอุดหนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (นักวิจัยร่วม)
- 10) การประเมินหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2537) เงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (หัวหน้าโครงการ)
- 11) ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ และการศึกษาในอำเภอเกาะสมุย. (2534). เงินอุดหนุนจากมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางรำไพพรรณี กองทุน ศาสตราจารย์ ดร. สูดใจ เหล่าสุนทร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (หัวหน้าโครงการ)
- 12) การประเมินโครงการสร้างงานในชนบทภาคกลาง. (2530) เงินอุดหนุนจากสำนักนายกรัฐมนตรี. (นักวิจัยร่วม)
- 13) ประสิทธิภาพและความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการจัดหลักสูตรเศรษฐกิจศาสตรมหาบัณฑิต. เงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หัวหน้าโครงการ)
- 14) การประเมินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและกองทุนเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต. เงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หัวหน้าโครงการ)
- 15) ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย. เงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หัวหน้าโครงการ)

บทความ

- 1) “การจ้างงานและรายได้จากการท่องเที่ยว.” วารสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536.
- 2) “การจ้างงานที่เกิดจากการท่องเที่ยว.” วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2536.
- 3) “ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุย.” วารสารศรีนครินทรวิโรฒ วิจัยและพัฒนา ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2536.

- 4) “แนวคิดในการศึกษาปัญหาเศรษฐกิจ.” วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2540.
- 5) “คุณภาพโดยรวมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา.” (บทความแปลเรื่อง Total Quality in Higher Education เขียนโดย : Abd.Rahman Abdul Rahim and Robiah Ahmad. เสนอต่อที่ประชุมนานาชาติ เรื่อง Assessing Quality in Higher Education จัดโดย MARA INSTITUTE OF TECHNOLOGY ประเทศมาเลเซีย 27-29 กรกฎาคม 2541) วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2542.
- 6) “คู่มือการศึกษา : การเลือกในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา.” วารสารเศรษฐศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กันยายน 2548.
- 7) “การวิเคราะห์ปัจจัย-ผลผลิต (Input-Output Analysis) : วิธีการวิเคราะห์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ.” วารสารเศรษฐศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 2549.
- 8) “การค้าข้ามแดนและผ่านแดนของแขวงสะหวันนะเขต.” ในวารสารเศรษฐศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-ธันวาคม 2550.
- 9) “ต้นทุนการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กออทิสติกในระยะเริ่มแรกถึงระดับประถมศึกษาของไทย”. ในวารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2553.
- 10) เอกสารวิชาการเรื่องเส้นวัดความยากจน (Poverty Line) เส้นลอเรนซ์ (Lorenze Curve) และค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini Coefficient) : เครื่องมือในการวิเคราะห์การกระจายรายได้ (Income Distribution)
- 11) บทความแปลเรื่อง Educational Change and National Economic Development. เขียนโดย : Pamela Barnhouse Walters. ใน Harvard Educational Review. Vol.51 No.1 February 1981. pp.94-106.
- 12) บทความแปลเรื่อง Technical Secondary Schools and the Labour Market : Some Results from a Tracer Study in Kenya. เขียนโดย : Anders Narman. ใน Comparative Education Vol.24 No.1 1988. pp.19-35.
- 13) บทความแปลเรื่อง Vocationalism and the Japanese Educational System. เขียนโดย : Kevin McCormick. ใน Comparative Education Vol.24 No.1 1988. pp.37-50.